

UNIVERZITA KARLOVA
Filozofická fakulta
Ústav hospodářských a sociálních dějin

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Mgr. Dita Hégrová

Podnikatel a podnikání v časech státního intervencionismu a dirigismu.

Josef Hégr (1896 - 1971).

Entrepreneur and business in time of state interventionism and dirigism.

Joseph Hégr (1896 - 1971).

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Eduardu Kubů, CSc., vedoucímu své diplomové práce, za ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky. Dále Ing. Miloši Repáňovi za poskytnutí obrazové dokumentace Horek nad Jizerou, Janu Juřenovi ze SOkA Mladá Boleslav, Jiřímu Borovskému z Archivu hlavního města Prahy a SOkA Česká Lípa za poskytnutí různých informací k životu Josefa Hégra a za zpřístupnění nezpracovaných fondů, dále Lence Vrchotové z Archivu České národní banky a pracovnícím Knihovny Antonína Švehly za ochotu a cenné rady.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Litomyšli dne 28. dubna 2019

Dita Hégrová

Klíčová slova

Balkán, Horky nad Jizerou, Josef Hégr, Karlík a spol., Orion, podnikatel, podnikání.

Key words

Balkán, Horky nad Jizerou, Josef Hégr, Karlík and Co., Orion, entrepreneur, entrepreneurship.

Anotace

Diplomová práce s názvem *Podnikatel a podnikání v časech státního intervencionismu a dirigismu. Josef Hégr (1896 – 1971)* se soustředí na aspekty podnikatelské zkušenosti, zázemí a firemní angažmá Josefa Hégra, rodáka z Chotětova, malé venkovské obce, nacházející se nedaleko u Mladé Boleslavi. Absolvent obchodní akademie stoupal z byrokrata, pověřeného účetnictvím zahraničně-obchodní firmy Balkán, společnost pro obchod a průmysl, a. s., na spoluvlastníka firmy a. s. a posléze na spoluvlastníka České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., a. s., kde působil nepřetržitě až do roku 1948.

Josef Hégr se stal významným českým podnikatelem v oboru dopravy a zemědělství a ve 30. letech poté, co zakoupil velkostatek Horky nad Jizerou a podniky s ním svázané. Jeho podnikatelské aktivity gradovaly v období druhé světové války. Působil v nacionálně českých firmách, v nichž hájil nacionálně české zájmy. Snažil se zachránit mnohé z českého podnikání před okupačními silami, stal se krizovým manažerem. Veškeré jeho podnikatelské aktivity zanikly po nástupu komunistického režimu. Došlo k marginalizaci podnikatele v rámci lidově-demokratické společnosti. Za svého života se ještě dočkal rehabilitace své osoby, ale velkostatek nebyl mu vrácen.

Abstract

Diploma thesis called *Entrepreneur and entrepreneurship in times of state interventionism and dirigisme. Josef Hégr (1896 – 1971)* focuses on the aspects of entrepreneurial experience, background and corporate engagement of Josef Hégr, a native of Chotětov (a small rural village located near Mladá Boleslav).

The graduate of the business academy was going up from being a bureaucrat in charge of accounting in the international business company called Balkan - a company for trade and industry, to becoming a co-owner of this joint-stock company. Later he continuously worked as a co-owner of the joint-stock company Czech International Transport Company Karlík and Co. until 1948.

Josef Hégr became a Czech entrepreneur in transport and agriculture and in the 1930s after he had bought the manor of Horky nad Jizerou and related businesses. His business activities were escalating during the Second World War. And, he worked in national Czech companies where he defended national Czech interests.

Concerning the Czech entrepreneurship, he tried to protect much from the occupation forces, and became a crisis manager. All his entrepreneurial activities ceased to exist after the beginning of Communist regime. The entrepreneur was marginalised within people-democratic society. During his life he even waited to see rehabilitation of his person, however, his manor was not given him back.

OBSAH

ÚVOD	8
1. PRAMENY, LITERATURA A METODOLOGIE.....	9
2. BIOGRAFIE JOSEFA HÉGRA.....	12
2. 1 Chotětov.....	12
2. 2 Praha.....	14
2. 3 Tábory nucené práce.....	15
2. 4 Dožití.....	17
3. BALKÁN, SPOLEČNOST PRO OBCHOD A PRŮMYSL, A. S.....	19
4. ČESKÁ MEZINÁRODNÍ DOPRAVNÍ SPOLEČNOST KARLÍK A SPOL, (a. s).....	23
4. 1 Počátky firmy.....	23
4. 2 Akcionování	24
4. 3 Od konce 30. let do roku 1945.....	27
4. 4 Od roku 1945 do zániku firmy.....	30
4. 4. 1 Faktory poválečného vývoje.....	30
4. 4. 2 Karlík a spol., a. s., v poválečné době.....	32
4. 4. 3 Obraz hospodářského vývoje firmy.....	35
4. 4. 4 Zánik firmy.....	41
5. VELKOSTATEK HORKY NAD JIZEROU.....	43
5. 1 Historie velkostatku Horky nad Jizerou.....	43
5. 2 Nostitz-Rieneckové a pozemková reforma.....	44
5. 2. 1 Josef Nostitz-Rieneck.....	47
5. 3 Působení Josefa Hégra v Horkách nad Jizerou.....	49
5. 3. 1 Horky nad Jizerou v letech 1945 – 1948.....	52
5. 3. 2 Znárodnění velkostatku.....	52
5. 3. 3 Velkostatek v období komunismu.....	60
5. 3. 4 Horky nad Jizerou od roku 1989 do současnosti.....	61
5. 4 Podnikatelské objekty velkostatku.....	62
5. 4. 1 Pozemky.....	62
5. 4. 2 Cihelna.....	62
5. 4. 3 Spolkový rolnický cukrovar Horka.....	63
5. 4. 3. 1 Správa cukrovaru.....	63
5. 4. 3. 2 Předsednictví Josefa Hégra v cukrovaru Horka (1933 – 1945)...	68

6. PODNIKÁNÍ JOSEFA HÉGRA.....	70
6. 1 Balkán, společnost pro obchod a průmysl, a. s.,.....	70
6. 2 Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., (a. s.).....	72
6. 3 Velkostatek Horky nad Jizerou.....	73
6. 4 Josef Hégr jako nepřítel režimu.....	76
7. ZÁVĚR.....	77
8. BIBLIOGRAFIE.....	80
9. PŘÍLOHY.....	96
9. 1 Seznam příloh.....	96
9. 2 Přílohy.....	97

SEZNAM ZKRATEK

A. G. – Aktion Gesellschaft (akciová společnost – a. s.)

AČNB – Archiv České národní banky

AHLMP – Archiv hlavního města Prahy

ASPC – Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického

HSPCU – Hospodářská skupina průmyslu cukrovarnického

JSČZ – Jednotný svaz českých zemědělců

KARLÍK A SPOL. – Česká mezinárodní dopravní firma Karlík a spol., a. s.

KSO – krajský soud obchodní

NA – Národní archiv České republiky

N. P. – národní podnik

OŽK – obchodní a živnostenská komora

SČV – Svaz československých velkostatkářů

SOkA – státní okresní archiv

SOA – státní oblastní archiv

SPÚ – Státní pozemkový úřad

ÚJŘ – Ústřední jednota řepářů

ÚVOD

Dějiny podnikání, podniků a podnikatelů představují jeden z trendů, který figuruje v soudobé historické vědě. Svou prací bych chtěla přispět do business history medailonem jednoho zapomenutého podnikatele, jehož jméno bylo spojováno s Prahou a Horkami nad Jizerou. Jedná se o Josefa Hégra (1896 – 1971).

O svém pradědečkovi jsem před psaním této práce věděla pouze to, že byl ředitelem jedné dopravní firmy a že vlastnil velkostatek Horky nad Jizerou. Právě kvůli těmto skutečnostem jsem si jako cíl práce stanovila, že se pokusím napsat jeho podnikatelskou biografii, v níž se zaměřím na jeho podnikatelské aktivity ve firmách, v nichž působil, a na velkostatku Horky nad Jizerou.

Jméno Josefa Hégra v odborné literatuře nefiguruje, setkáme se v ní pouze se širším kontextem politických, hospodářských a sociálních dějin, nebo s dějinami jiných podniků či podnikatelů. Právě tyto skutečnosti mi umožnily ptát se na otázku: kým byl Josef Hégr?

1. PRAMENY, LITERATURA A METODOLOGIE

Ve své diplomové práci představuji osobnost a podnikatelskou činnost Josefa Hégra, továrníka a velkostatkáře. K této osobnosti neexistuje žádná sekundární literatura.

Hlavním zdrojem jsou institucionální archivy a jejich fondy. V souboru písemné pozůstalosti se nachází fragmenty písemností osobní a úřední povahy, např. pět kusů korespondence z tábora nucených prací adresovaných manželce a synovi, fotky, úmrtní list. Tato pozůstalost je však informačně chudá. Dále jsem pátrala i po pamětnících, ti však již zemřeli.

Co se týče Hégrových personálií, nejvýznamnější byly pro mě ty z fondu Policejního ředitelství v Národním archivu,¹ Státního okresního archivu v Mladé Boleslavi (Horky nad Jizerou)² a Archivu hlavního města Prahy.³ V prvním zmiňovaném se nacházejí zejména jeho cestovní pasy a zmínky o tom, v jakých firmách pracoval. V AHLMP se nalézají materiály z poválečné doby, ať už z obvinění z kolaborace a následné zproštění viny, či z perzekuce v 50. letech a rehabilitace. Jiným veřejným dokumentem je záznam o jeho sňatku. V SOkA Mladá Boleslav jsou uloženy policejní přihlášky k Horkám nad Jizerou. Ve fondu Státního okresního archivu v České Lípě,⁴ zvláště v Místním národním výboru (dále jen MNV) Polevsko a Nový Bor se nacházejí dokumenty úřední povahy z Hégrova pozdního života, např. seznam voličů, či informace o jeho synovi a jeho působení v Novém Boru. Z důvodu velmi krátké doby pro zachování záznamu o osobě po jejím úmrtí (5 let), se mi ve fondu České správy sociálního zabezpečení nepodařilo najít žádný záznam o této osobě. Dále jsem pátrala po Hégrově mládí, avšak ve Vojenském archivu, Československé obchodní akademii Edvarda Beneše⁵ a ve fondu obecní školy v Chotětově jsem se dozvěděla pouze to, že na zmíněné akademii Hégr několik let učil a složil učitelskou zkoušku způsobilosti.

Pro rekonstrukci obrazu podnikatelské činnosti Josefa Hégra jsem zvolila dvě oblasti zkoumání. Tou první bylo jeho působení ve dvou pražských firmách, druhou jeho vlastnictví a činnost na velkostatku Horky nad Jizerou. Co se týče firem, prameny k Balkánu, společnosti pro obchod a průmysl, a. s., jsem našla ve fondu

¹ Národní archiv (dále jen NA).

² Státní okresní archiv v Mladé Boleslavi (dále jen SOkA Mladá Boleslav).

³ Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHLMP).

⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (dále jen SOkA Česká Lípa).

⁵ Československá obchodní akademie Edvarda Beneše, dále jen ČSEB.

Krajského soudu obchodního⁶ ve Státním oblastním archivu v Praze.⁷ Jedná se však o základní informace o firmě, v jiných fondech a archivech o ní nejsou zmínky. Neexistují o ní ani zprostředkované pomocné dokumenty evidenční povahy jako například Compass. Ten však podává informace o jiné firmě, kde Josef Hégr působil. Je jí Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., k níž existuje bohatší škála dostupných pramenů. V KSO Praha se nalézají základní informace o této firmě do jejího akcionování. Jiným zdrojem je její fond v Archivu České národní banky,⁸ jsou zde k dispozici jednak její bilance a záznamy o úvěrových a obchodních spojeních, jednak fragmenty dokumentů týkajících se válečného období, např. oběžník pro zaměstnance z roku 1942. Pro poválečné období je přínosný fond Ústředního svazu československé dopravy v NA, kde se uvádí její válečná a poválečná ne/spolehlivost a v souvislosti se složkou Čechospedu o zániku firmy Karlík a spol., a. s., v roce 1948. Obě firmy, tj. Balkán, a. s., a Karlík a spol., a. s., nejsou zastoupeny ve fondu Obchodní a živnostenské komory. Fragmenty týkající se jeho členství ve správní radě firmy Orion a Karlík a spol., a. s., jsou pod Hégrovým jménem v Archivu bezpečnostních složek,⁹ skoro všechny dokumenty z tohoto fondu byly totiž skartovány. Ve fondu samotné firmy Orion se nenachází ani jeho zaměstnanecká karta, natož smlouvy mezi jeho vlastní firmou a Orionkou. Zjistila jsem pouze, že byl krátce předsedou její správní rady a účastnil se valných hromad.

Druhou oblastí zkoumání Josefa Hégra je jeho vlastnictví a působení na velkostatku Horky nad Jizerou. Zde je k dispozici více dostupného materiálu než k jeho pražské činnosti. V souboru písemné pozůstalosti se nachází kupní smlouva velkostatku a dokument o jeho zabrání platný k 1. lednu 1949. Nejvýznamnějšími zdroji jsou fondy Nostitze-Rienecka a Jednotného svazu českých zemědělců z NA¹⁰ a dále fondy obce Horky nad Jizerou ze SOKA Mladá Boleslav. V prvních dvou se nalézají obecné informace o velkostatku, informace o pozemkové reformě a jeho znárodnění. Ve druhém zmiňovaném a v SOKA Mladá Boleslav se jedná o materiály z působení Josefa Hégra na tomto velkostatku. Jeho nejvýznamnější investice byly do místního zámku a do cukrovaru Horka, k němu se vztahuje zejména fond KSO v Praze, Asekuračního spolku průmyslu cukrovarnického a dále Ústřední jednoty

⁶ Krajský soud obchodní v Praze (dále jen KSO Praha).

⁷ Státní oblastní archiv v Praze (dále jen SOA Praha).

⁸ Archiv České národní banky (dále jen AČNB).

⁹ Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS).

¹⁰ Jednotný svaz českých zemědělců (dále jen JSČZ).

řepařů z NA. V nich se nacházejí zápisy z valných hromad, popisy jeho stavby a různých revizních prací. Prameny informující o hospodaření cukrovaru, nebyly k dispozici. V *Compassech* a periodikách *Venkov* a *Národní listy* se nenacházejí relevantní informace pro sledované období. Jiný pohled na jeho správu přináší výše zmíněný fond Nostitz-Rienecka z NA a záznamy ze SOkA Mladá Boleslav. Posledním důležitým pramenem pro poznání velkostatku je Kronika obce Horek nad Jizerou, v níž se objevují denní či měsíční záznamy o činnosti Josefa Hégro z pohledu tamějších občanů.

Téma podniků a podnikání je v literatuře již zavedené, ale o Josefu Hégrovi se v ní nenachází ani zmínka. Moje práce se proto snaží přinést bližší poznatky o jeho způsobu podnikání, podnikatelské roli na velkostatku a ve firmách, kde působil. Zaměřuji se především na jeho roli manažera a vlastníka. Dále se snažím představit různé represe, kterými musel během svého života projít. V této souvislosti byl opět důležitý fond Jednotného svazu českých zemědělců.

Pro zkoumání Josefa Hégro a jeho podnikání, jsem zvolila biografickou a hermeneutickou metodu, které mi umožní provázat všechny jeho aktivity a důsledky politických kontextů, které tvořily základ pro další strategie rozhodování.

Co se týče výpovědních možností pramenů, jedná se o jejich nesourodý soubor, protože se vztahují pouze k některým aspektům Hégrova života. Určitým fragmentem o detailech jeho podnikatelských aktivit je fond Živnostenské banky v AČNB. Zcela chybí prameny firemního původu, které by tuto osobu stavěly do role vlastníka či manažera. Mohu využívat pouze strohé úřední (primární) prameny soudního charakteru, např. plnou moc, zakládací listinu firmy. Dále pracuji s úředními dokumenty, které dokládají vztah mezi bankou a firmou Karlík a spol., (a. s.), např. s bilancemi. V případě Horek nad Jizerou a Hégrova pozdního života využívám i tištěné prameny, např. volební lístky. Chybí také velká část jeho personálií a plně postrádám osobní písemnosti. Z výše uvedeného vyplývá, že tato práce poskytuje v jednotlivých aspektech ne zcela vyrovnaný vhled do Hégrova osobního a podnikatelského života.

2. BIOGRAFIE JOSEFA HÉGRA

2. 1 Chotětov

První písemné záznamy o rodině Hégrově v souvislosti s Chotětovem se datují do konce 18. století. V matrice obcí Chotětov a Sušno z let 1758 – 1784 se píše, že Václav Hégr vlastnil statek č. p. 24.¹¹ Matriční záznamy vypovídají, že tento objekt dědil vždy z otce na nejstaršího syna. Sestry a dcery majitele byly provdány buď do sousedních domů, či do jiných vesnic. Rodina byla vždy katolická a držela si slušnou pozici na vesnici, starostové, či mlynáři byli pravidelně za kmotry pro novorozeňata.¹²

Díky sčítání lidu je k dispozici přehled informací o hospodářské činnosti předků a současníků Josefa Hégra z Chotětova č. p. 24. V nejstarším sčítacím archu z roku 1880 se píše, že Václav Hégr, majitel polního hospodářství, s manželkou Marií měl dvě děti – syna Václava (*1875) a dceru Annu (*1873). Dále se uvádí, že měli jednoho čeledína (Václava Marečka) a děvečku Annu Havelkovou, oba dva dostávali roční mzdu. Z domácích užitkových zvířat měli dva koně, šest kusů dobytka a čtyři prasata.¹³

Rod Hégrů byl velmi starý a vždy patřil k venkovské střední vrstvě obyvatel, postupně k té majetnější. Z dalšího sčítání lidu je patrné, že se Václav Hégr podruhé oženil, ale s druhou manželkou Josefou ještě neměl děti. Dcera Anna pomáhala v domácnosti a syn Václav studoval gymnázium. Dále do rodiny přibyla švagrová a Václav Hégr měl již tři čeledíny a dvě služby. Počet užitkových zvířat ze všech zmiňovaných kategorií stoupl na sedm u každé z nich.¹⁴ Tato rodina obývala centrální část řeparského kraje, je tedy nejvýše pravděpodobné, že Václav dodával cukrovou řepu do jednoho z blízkých cukrovarů. Dochované prameny vykazují tuto činnost až u jeho syna.¹⁵

Od roku 1900 byl stále majitelem usedlosti Václav Hégr (*1850) a manželka Josefa mu pomáhala v domácnosti. Syn Václav byl studentem Karlo – Ferdinandovy

¹¹ CHOTĚTOV 03 - 17 [online], <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/5957/45>>, [cit. 26. listopadu 2017].

¹² CHOTĚTOV 03 - 17 [online], <<http://ebadatelna.soapraha.cz/pages/MatrikaPage/matrikaId/5960?4>>, [cit. 26. listopadu 2017].

¹³ SOKA Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Chotětov, sčítání lidu – dům č. p. 24, datace: 1880, nestránkováno.

¹⁴ Tamtéž, datace: 1890, nestránkováno.

¹⁵ NA, fond: Ústřední jednota řepářů (dále jen ÚJŘ), díl I. - II., číslo fondu: 533, inv. číslo: 82, karton 11, Mladoboleslavská (Pojizerská) agentie, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

univerzity, synové František (*1891) a Josef (*1896) žáky. Počet služek a čeledínů zůstal stejný. Co se týče užitkových zvířat, bylo zde 67 kusů drůbeže, čtyři prasata, 17 kusů hovězího dobytka a dvě kobyly.¹⁶

S rokem 1910 se navyšuje počet kategorií při sčítání lidu. Již se neuvádějí služby a čeledíni. Pouze Václav Hégr, s manželkou Josefou a dvěma syny obývají tento statek, přičemž Josef je veden stále jako žák a syn František pomáhá s hospodářstvím. Hégrovi měli 2 kobyly, 17 kusů hovězího dobytka, 1 prase a 78 kusů drůbeže.¹⁷ Kromě dodávek cukrové řepy do již existujícího cukrovaru Horka musel tento statek bohatnout ještě z prodeje mléka a mléčných výrobků.

Sčítací arch z roku 1921 je zajímavý v tom, že se již uvádí jako majitel statku František Hégr a Václav Hégr je na výměnku. Domácnost vedou jejich ženy, Josefa a Marie. K dispozici mají také služku polského původu. Tento arch se měl odevzdat k 16. únoru 1921. Tato informace je důležitá v tom smyslu, že zde není uveden syn Josef, který má v matričním záznamu uvedeno, že se téhož roku oženil v Praze v Podskalí z Janou Pichovou. V té době již trvale pobývat v Praze.¹⁸

František Hégr byl od roku 1927 do 1931 dokonce starostou Chotětova. Rodina Hégrova měla tedy dobré postavení na vesnici a držela si svůj standart ve střední společenské vrstvě. Co se týče kulturního kapitálu, rodina byla česká a zároveň katolická. Nemám však k dispozici žádné materiály, kde by se buď Václav, František, či Josef Hégr uplatnili v chotětovských, nebo blízkých ochotnických spolcích, nebo že by někdo z nich významně přispěl na založení nějakého sdružení, např. Sokola, v konkrétní obci.

Co se týče samotné osoby Josefa Hégra, narodil se 13. března 1896 v již zmíněném č. p. 24. Byl pokřtěn 19. března tamním farářem Josefem Horákem. Byl druhým synem rolníka Václava Hégra (*14. července 1850) a jeho manželky Josefy, rozené Židlické (* 19. prosince 1859), oddáni 23. září 1881. Ta byla dcerou rolníka Josefa Židlického ze Štolmíře, z hejtmanství Český Brod. Prvním kmotrem byl Josef Kysela, mlynář z Dražic, a druhým Josef Cerha, rolník a starosta Chotětova.¹⁹

¹⁶ SOKA Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Chotětov, sčítání lidu – dům č. p. 24, datace: 1900, nestránkováno.

¹⁷ Tamtéž, datace: 1910, nestránkováno.

¹⁸ Sčítací arch Chotětov, č. p. 24, 1921, [online], <<http://ebadatelnasoapraha.cz/pages/MatrikaPage/matrikaId/5960?4>>, [cit. 26. listopadu 2017], s. 45.

¹⁹ Ibidem.

2. 2 Praha

Kulturní a sociální kapitál Josefa Hégra se postupně měnily. Při narození měl velmi slušný připsaný výchozí kapitál.²⁰ Díky jeho zkušenostem, schopnostem a dovednostem získal bohatší kulturní kapitál a jeho sociální status více stoupal.²¹

Co se týče jeho studií, nepodařilo se mi najít bližší informace o jeho školní docházce na obecní škole v Chotětově a ani na jiných školách. Jedinou informací zůstává to, že v letech 1917 – 1920 působil nejprve jako suplující, o rok později jako řádný učitel na Československé obchodní akademii v Praze. Učitelskou zkoušku způsobilosti složil roku 1918, ale nepodařilo se mi zjistit bližší informace, protože fond na ministerstvu školství již neexistuje.²² Ve vojenském dokladu z roku 1930 a 1938 má však napsáno, že je nevoják. Nicméně proč nebyl na frontě, se mi nepodařilo dohledat.²³

V jeho osobním životě byla přelomovou událostí svatba s Janou Pichovou, s níž byl oddán dne 9. června 1921 u Nejsvětější Trojice v Podskalí v Praze – II, v roce 1929 se jím v Písku narodil syn Josef.²⁴ Rodina Pichova totiž pocházela z Písku a otec Jany Pichové (*1895) František Pich s největší pravděpodobností dostal učitelskou umístěnku do Prahy, přičemž se stal ředitelem gymnázia na Královských Vinohradech, č. p. 485, jeho žena se jmenovala Marie, roz. Lešanovská.

²⁰ STATUS – Významná hlediska určující soc. postavení jedince v dané společnosti; 1) status připsaný - jedinec získá většinou dědictvím, kterým nemusí být pouze hmotné statky (majetek), ale také různá zvýhodnění; 2) status získaný záleží na vlastním úsilí jedince. Podřazeným pojmem statusu je prestiž, která je relativně nezávislá na podílu na politické nebo ekonomické moci, in: GERŠLOVÁ, Jana – SEKANINA, Milan, *Lexikon našich hospodářských dějin*, Praha, Libri, 2003, 1. vydání. ISBN: 80-7277-178-7.

²¹ STRUKTURA SOCIÁLNÍ – Struktura sociálního systému, popř. struktura společnosti. Pojem určuje, co je ve společnosti přes všechny změny relativně trvalé, její odlišnosti od společnosti jiné, tj. to, co tvoří její identitu. Zároveň umožňuje zařadit konkrétního jedince podle příslušných kategorií na jeho místo ve společnosti a také porovnat danou společnost s jinou podobnou společností. Hlediska, podle kterých lze sociální strukturu analyzovat, jsou různá. Podle demografie je to pohlaví, stáří, povolání, vzdělání, příjem, mobilita. Makrosociologie si všímá třídní struktury, dělby práce, míry racionalizace a byrokratizace, hodnot a norem, soc. rozvrstvení podle kritérií prestiže a moci. Mikrosociologie analyzuje přímou komunikaci a interakce v bezprostředních mezilidských vztazích, jak se odehrávají v malých nebo primárních skupinách, a také sociální sítě odvozené bezprostředně ze sociálních pozic a rolí aktérů, in: GERŠLOVÁ, Jana – SEKANINA, Milan, *Lexikon našich hospodářských dějin*, Praha, Libri, 2003, 1. vydání. ISBN: 80-7277-178-7.

²² AHLMP, fond: Československá obchodní akademie Edvarda Beneše, číslo fondu: 9004, karton: 1, inv. číslo 54, sign.: 15. Výroční zprávy 1917 – 1920.

²³ NA, fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, signatura: Josef Hégr*1896, Policejní ředitelství – evidence obyvatelstva, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

²⁴ Ibidem.

Jeho syn Jan Pich byl právníkem a jeho vnuk též Jan Pich (* 1922)²⁵ se stal rovněž právníkem.²⁶

Po vzniku republiky opustil Josef Hégr učitelskou pozici a plně se věnoval jenom práci prokuristy ve firmě Balkán, společnosti pro obchod a průmysl a. s. a jezdil na obchodní cesty do různých zemí. Umožnila mu to politická situace a potřeby nového státu. Roku 1923 se stal společníkem v České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., (a. s.). Posléze se stal jejím ředitelem a v této funkci zůstal až do jejího zániku v roce 1948, viz níže. V době druhé světové války se také stal předsedou správních rad ve firmách Orion a jejích koncernových podnicích – Továrny na smetanové bonbony Kanold a spol., a. s., a České akciové továrny na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol.²⁷ Byl také členem správní rady ve smaltovně a železárně Václav Schmidt a syn v Hořovicích, která byla v koncernu firmy Unger und Kunze a vyráběla zbraně pro wehrmacht.²⁸ V roce 1933 si také zakoupil velkostatek Horky nad Jizerou, který mu byl nakonec též zestátněn, viz níže. S růstem jeho podnikatelského statutu, se proměnil i jeho styl života. Nejenže v Horkách nad Jizerou žil na zámku, ale také v Praze si nechal postavit luxusní vilu na velmi prestižní adrese – ulici Kadeřákovská, kde bydlelo mnoho významných osobností.

2. 3 Tábory nucené práce

Jako příslušník vykořisťovatelské třídy byl Josef Hégr mezi lety 1950 – 1952 v různých táborech nucených prací (TNP), které patřily k jedné z forem perzekuce a teroru komunistického režimu v letech 1948 – 1954. Zákon 247/1948 Sb., o táborech nucené práce, zdůrazňoval, že střediska mají k práci vychovávat a ne trestat, byla to tedy „nápravná“ zařízení pro nepřátele režimu. Rozhodováním o zařazení do tábora, jakož i o délce trvání pobytu v táboře byly pověřeny bezpečnostní komise Krajských národních výborů (KNV), které mimo jiné mohly

²⁵ Aby unikl totálnímu nasazení, byl hlášen na zámku v Horkách nad Jizerou. Po válce se stal národním správcem. Ze souboru písemné pozůstalosti také vyplývá, že buď spolupracoval, či byl agentem státní bezpečnosti. NA, fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, signatura: Josef Hégr*1896, Policejní ředitelství – evidence obyvatelstva, datace: 1918 – 1938, Jan Pich, nestránkováno.

²⁶ AHLMP, fond: Sbírká matrik, signatura: TRP 010, matrika oddaných (1920 – 1922). Výpis z matriky oddaných římsko-katolického farního úřadu u kostela Nejsvětější Trojice v Podskalí v Praze na Novém Městě z let 1915 – 1922, sign. TRP O 10, fol. 254, čís. post. 42/1921, nestránkováno.

²⁷ HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1939 – 1944.

²⁸ KROUPOVÁ, Kristýna, *Hospodářský život Hořovic do roku 1945. Diplomová práce*. Praha, Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, 2016. Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D., s. 59.

zakázat nebo určit místo bydliště, nařídít vyklizení bytu, dosadit národní správu do živnostenského podniku nebo odejmout živnostenské oprávnění. Široká formulace zákona umožňovala těmto komisím zařadit do TNP na 3 měsíce až 2 roky téměř kohokoli ve věku od 18 do 60 let. Zvláštní skupiny tvoří TNP při centrech těžby uranu a ženy pro zemědělství.²⁹

„Podle směrnic byly do TNP zařazovány 4 kategorie osob: I. zaháleč - osoby, které se vyhýbají práci, tzv. asociální živly, II. političtí rozvratníci – osoby, které ohrožují výstavbu lidově demokratického zřízení, III. hospodářští rozvratníci – osoby, které ohrožují hospodářský život, zejména veřejné zásobování, IV. pomocníci – osoby, které umožňují činnost výše uvedených osob. Podle §2 odst. 1 písm. b) byly do TNP zařazovány osoby odsouzené na základě zákona na ochranu republiky (zákon 231/1948 Sb.) a zákonů na ochranu národního hospodářství (zák. č. 15/1947, 27/1947 a 165/1946 Sb.). Tyto osoby nastoupily výkon zařazení po odpykání trestu vyměřeného soudem, přičemž komise KNV určila jen délku zařazení.“³⁰

„V roce 1949 bylo do TNP zařazeno 9061 osob, z toho na Slovensku 2174. Zvýšení početního stavu, jakož i „zlepšení“ sociálního a politického složení zařazených osob si komunisté slibovali provedením několika opatření, např. bojem s tzv. vnitřním nepřítelem.³¹ Tyto akce si také kladly za cíl naplnit TNP levnou pracovní silou, internovat třídní nepřátele, získat byty pro armádu, státní bezpečnost a orgány KSČ a v neposlední řadě vyvolat strach u nekomunistických vrstev obyvatelstva.“³²

Hégr byl dne 27. ledna 1950 zatčen a od 4. února 1950 do 27. ledna 1952 držen jako třídní nepřítel v pracovních táborech na základě rozhodnutí komise č. 1 v Praze ze dne 6. února roku 1950, č. j. 704/50/K. Byl odsouzen podle zmíněného zákona 247/48 Sb, podle §2 protože Hégr byla podle tohoto zákona osoba, která se vyhýbá práci a také osoba odsouzená podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165/Sb. o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou, vzhledem k firmě Karlík a spol., a. s.³³

²⁹ KAPLAN, Karel, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha 1993.

³⁰ TNP – zařazení osob do TNP, <http://www.totalita.cz/vez/vez_tnp_03.php>, [cit. 23. září 2018].

³¹ K tomu byly určeny: akce D, akce T43, katolická akce, čistky bezpečnostních struktur KSČ, in: BORÁK, Mečislav – JANÁK, Dušan, *Tábory nucené práce v ČSR 1948 – 1954*, Šenov u Ostravy 1996.

³² TNP – zařazení osob do TNP, <http://www.totalita.cz/vez/vez_tnp_03.php>, [cit. 23. září 2018].

³³ Zákon 247/48 Sb., <http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-247.pdf>, [cit. 19. října 2018].

Ve výslechu uvedl, že před válkou byl členem Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu a po ní členem Československé strany socialistické, a že byl dlouholetým ředitelem firmy Karlík a spol., a. s. Jeho syn Josef byl roku 1948 vyloučen z Gymnázia dr. Edvarda Beneše. Po znárodnění velkostatku Horky nad Jizerou, cukrovaru Horka a zrušení firmy Karlík a spol., a. s., žil z majetkové podstaty a nikde nemohl najít jiné zaměstnání.³⁴

Hégr si svůj „trest“ odbyval v Svatém Janu pod Skalou, Hodoníně, Pardubicích, Příbrami, Handlové, Novákách a v Brně, odkud byl roku 1952 propuštěn. Co se týče pracovní náplně, po lékařské prohlídce mu byla přidělena zdravotní kvalifikace typu C, tzn. lehčí práce, proto např. v Brně pracoval jako skladištní dělník, v Hodoníně pomáhal při běžných pracích po táboře a v lese.³⁵

Hégr byl tehdy dlouhodobě nemocný s chronickým onemocněním plic, tzv. rozedmou plic, a anginou pectoris tj. nedostatečným prokrvováním srdce, tudíž nebyl způsobilý k pobytu a práci v táboře, ale přesto tam musel nastoupit. Během pobytu měl Hégr problémy s kýlou, kvůli čemuž opakovaně táboroví lékaři žádali o přerušení „trestu“ za účelem léčby a dalších operací.³⁶ Několikrát mu bylo vyhověno, ale po ukončení pobytu v léčebném zařízení se vždy do tábora musel vrátit. Dokonce i sama Jana Hégrová opakovaně žádala o manžellovo propuštění, ale její žádosti též vždy byly zamítnuty, protože se jednalo o třídního nepřítele, a proto, že on a ani jeho rodina „neměli kladný poměr k lidově-demokratickému zřízení.“³⁷

2. 4 Dožití

Po návratu z táborů nucených prací bylo dne 22. července 1952 rozhodnuto o vysídlení rodiny Hégrovy do Otovic u Broumova. Jejich odvolání se zamítlo, ale nakonec jim bylo zvoleno Polevsko u Nového Boru jako nové místo bydliště. Měli se do 15 dnů vystěhovat.³⁸

Josef a Jana Hégrovi obývali dům č. p. 49. Zprávy o jejich životě zde máme pouze takové, že se povinně účastnili voleb do MNV a že Josef Hégr chodil počítat elektřinu po domácnostech. Komunisté se tedy snažili, aby byl zničen Josef Hégr jako příslušník buržoasie a převychován pro potřeby nového režimu. Tyto skutečnosti

³⁴ AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 704, Komise č. 1 pro zařazování do TNP se sídlem v Praze. Protokol z výslechu ze dne 30. ledna 1950, nestránkováno.

³⁵ Tamtéž. Zpráva z TNP v Brně o chovanci Josefu Hégrovi ze dne 20. září 1951, nestránkováno.

³⁶ Tamtéž. Žádost o přerušení pobytu ze dne 3. ledna 1952, nestránkováno.

³⁷ Tamtéž. Zpráva pro Ústřední národní výbor hl. m. Prahy ze dne 19. ledna 1951, nestránkováno.

³⁸ Osobní pozůstalost Josefa Hégra.

nepostihly jenom jeho, ale mnohé další podnikatele z první republiky. Roku 1969 si Josef Hégr podal žádost o revizi svého procesu z roku 1950 a pobytu v táborech nucených prací a o rehabilitaci a bylo mu vyhověno.³⁹

Do Nového Boru se Josef Hégr krátce přestěhoval a bydlel na ulici 1. máje č. p. 42, ale pak až do své smrti žil v Polevsku.⁴⁰ Jana Hégrová zemřela dne 10. května roku 1964 na krvácení do mozku. Její ostatky byly uloženy na chotětovský hřbitov. Josef Hégr zemřel dne 28. února roku 1971 na akutní cévní mozkovou příhodu v nemocnici v České Lípě. Kremace byla provedena dne 4. března v Praze-Strašnicích a jeho popel byl uložen do rodinné hrobky v Chotětově.⁴¹

Jejich syn Josef ještě roku 1948 dokončil gymnaziální vzdělávání a jeden semestr studoval na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze. Poté z ní byl vyloučen a nastoupil na povinnou vojenskou službu. Po návratu jeho otce z TNP byla rodina vystěhována. V Novém Boru si absolvoval rekvalifikační kurz a pracoval jako elektrikář a po vzniku podniku Crystalex v něm pracoval až do důchodu. Ještě v Praze se oženil se Zdeňkou, roz. Jelínkovou z Prahy (*1929). Protože bydleli ve stejné domácnosti s Josefem a Janou, byli též vystěhováni do Polevska. Do Nového Boru se přestěhovali roku 1960 na ulici 1. máje v č. p. 341. Měl s ní syny Josefa (*1957) a Romana (*1962). V 70. letech se s ní rozvedl a vzal si druhou manželku Annu (*1940). S ní měl Veroniku (*1973) a Filipa (*1975). Zdeňka Hégrová zemřela v roce 2004 a Anna Hégrová v roce 1998. Josef Hégr (*1929) zemřel dne 7. března roku 1992 na zápal plic v nemocnici v Ústí nad Labem. Je též pohřben v Chotětově.

³⁹ AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 704, Komise č. 1 pro zařazování do TNP se sídlem v Praze. Usnesení Okresního soudu v České Lípě ze dne 4. listopadu 1969, nestránkováno.

⁴⁰ SOKA Česká Lípa, fond: Místní národní výbor Nový Bor, číslo fondu: 950. Evidenční knihy občanů z roku 1963, nestránkováno.

⁴¹ Osobní pozůstalost Josefa Hégra.

3. BALKÁN, SPOLEČNOST PRO OBCHOD A PRŮMYSL, A. S.

Tato firma byla založena v roce 1920 s největší pravděpodobností na podnět Pražské úvěrní banky. Ta měla totiž četné pohledávky na Balkáně, byla spjata především s Bulharsko- českou akciovou společností pro průmysl cukerní, jež vlastnila cukrovar v Gorne Orjachovici a Srbsko-českou cukerní rafinérii v Čupriji.⁴² Pražská úvěrní banka byla také podílníkem bulharské dopravní firmy Praga, tudíž se rozhodla založit českou dopravní firmu, která by zajišťovala vývoz na Balkán, tj. firmu Balkán, společnost pro obchod a průmysl, a. s. Byla vedena pod číslem 15450 a v obchodním rejstříku pod signaturou: B IX 390 / 5. Sídliла v Praze na Národní třídě, č. p. 26. Předmětem podnikání byly dovozní a vývozní obchody mezi Československou republikou a cizinou, zvláště s balkánskými zeměmi. Obchodovalo se s různými polotovary, konečnými produkty, plodinami a surovinami. Tato firma měla také zřizovat informační a cestovní kanceláře a směnárny na Balkáně. Dále získávat, prodávat, zřizovat, provozovat, najímat a pronajímat průmyslové, zemědělské, hornické, lesnické, dopravní a obchodní firmy, které sloužily k výrobě, nebo zpracování zboží všeho druhu, a také patentů, privilegií a jiných oprávnění. Také najímat a zřizovat skladiště a zakládat filiálky. Měla za úkol dopravovat zboží všeho druhu jakýmkoli dopravními prostředky na vlastní, či cizí náklady, zejména preferovat lodní a železniční přepravu zboží. Firma si dále kladla za cíl mít svého člena ve správní radě jiného podniku, který měl podobný cíl.⁴³

Výše akciového kapitálu činila 6 000 000 Kč a byla rozdělena po 400 Kč nom. hotově splacených majiteli. Představenstvem společnosti byla správní rada, jejíž členové museli být svéprávné osoby a akcionáři. Správní rada se skládala nejméně z 9 a nejvýše z 12 členů, z nichž 9 muselo být voleno valnou hromadou, ostatní pak mohli být buď najednou, nebo postupně kooptováni správní radou. Funkční období členů správní rady trvalo 3 roky. Klesl-li počet členů správní rady pod 9, správní rada byla povinna doplnit tento počet z akcionářů kooptací až do příští valné hromady. V ustavující valné hromadě dne 12. července 1920 byli jako členové správní rady zvoleni: Jan Kadela, Bohumil Melotín, velkostatkář v Malém Barohově, Karel Musil, Antonín Schauer, právník, Leopold Škorpil, ředitel filiálky Pražské

⁴² DUDEK, František, *Monopolizace cukrovarnictví v českých zemích do roku 1938*, Praha 1976, s. 206.

⁴³ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: B – IX – 390, karton: 9250, datace: 1925 – 1930, Praha – Balkán, a. s., v likvidaci. Stanovy firmy, s. 1 – 99.

úvěrní banky ve Vojkovicích, Ladislav Šourek, ředitel průmyslové sekce Pražské úvěrní banky, Karel Schuster, Antonín Velinger a Petr Vichr, podnikatel. Ve schůzi správní rady konané 17. srpna 1920 byl do správní rady kooptován Rudolf Neumann, bankovní úředník.⁴⁴

Akcionáři byli: Petr Vichr, 1250 ks akcií, Severočeské uhelné hutě, 1000 ks akcií, Hynek Jehlička, 750 ks akcií, Jan Kadela, 250 ks akcií, Bohumil Melotín, 375 ks akcií, Leopold Škorpil, Pražská úvěrní banka, 250 ks akcií, Alois Menšík, 250 ks akcií, František Milde, 250 ks akcií, Jakub Obrovský, 125 ks akcií, Oldřich Blažíček, 50 ks akcií, Václav Kafka, 125 ks akcií, Emilián Mildner, 200 ks akcií, Karel Letzel, 125 ks akcií, Ladislav Radimský, právník pobočky Pražské úvěrní banky v Kolíně, 125 ks akcií, Zdenko Vániš, 125 ks akcií, Otakar Paroubek, 100 ks akcií, Jan Viktorin, 50 ks akcií, Karel Musil, 50 ks akcií, Zdeněk Mikulejský, 50 ks akcií, Florián Hanuš, 100 ks akcií, Jaroslav Jahn, 50 ks akcií, Antonín Schauer, Pražská úvěrní banka, 100 ks akcií, Bohumil Ryšánek, 50 ks akcií, Otakar Kose, 50 ks akcií, Theodor Dollanský, 75 ks akcií, Artur Maixner, 50 ks akcií, Josef Hosperger, 50 ks akcií, Prokop Bouda, 50 ks akcií, Evžen Lederer, Pražská úvěrní banka, 25 ks akcií, Viktor Hoppe, 25 ks akcií, Jaroslav Veselý, ředitel pobočky Pražské úvěrní banky v Brně, 25 ks akcií, Anna Wernerová, 25 ks akcií, Václav Radimský, Pražská úvěrní banka, 125 ks akcií, Hanuš Karlík, člen správní rady Pražské úvěrní banky, 6 775 ks akcií, Jindřich Slavík, 100 ks akcií, Pražská úvěrní banka, 8 100 ks akcií.⁴⁵

Tato akciová společnost se zakládala na povolující listině ministerstva vnitra ve shodě s ministerstvy zahraničních věcí, obchodu a financí ze dne 18. května 1920, č. zs. 777/1920 – 17, na stanovách schválených tímtéž výnosem a na ustavujícím aktu ze dne 16. června 1920, čj. 15, 290. Doba trvání firmy nebyla omezena. Firemní písemnosti musely být podepsány buď dvěma členy správní rady, nebo jedním členem správní rady a prokuristou. Vyhlášky společnosti měla na starosti správní rada, která je uveřejňovala v *Úředním listě Republiky československé*.

Na valné hromadě ze dne 29. srpna 1922 bylo usneseno zrušení společnosti a její likvidace. Firma byla zrušena 12. ledna 1923. Likvidátory byli jmenováni Vilém

⁴⁴ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: B – IX – 390, karton: 9250, datace: 1925 – 1930, Praha – Balkán, a. s., v likvidaci. Seznam upisovatelů společnosti Balkán, a. s., pro obchod a průmysl, s. 1 – 99.

⁴⁵ AČNB, fond: Pražská úvěrní banka, číslo fondu: PÚB/377, karton 1. Výroční zprávy Pražské úvěrní banky z let 1920 – 1930, nestránkováno.

Nessel, ředitel Pražské úvěrní banky, Miroslav Poš, ředitel právního oddělení Pražské úvěrní banky.⁴⁶

Likvidace majetku firmy Balkán a. s. byla spojena s velkými potížemi, protože veškeré její pohledávky byly na Balkáně a jedině s pomocí filiálek Pražské úvěrní banky v Sofii a v Bělehradě, cukrovarů v Gorne Orjachovici a v Čuprii ji bylo možné realizovat. Rychlé provedení likvidace bylo ztěžováno tím, že podle tehdejších bulharských zákonů byla doba ručení za závazky pětiletá a četné pohledávky firmy musely být vymáhány soudními žalobami, což ukončení likvidace ještě více protahovalo.

Velké ztráty na pohledávkách v Bulharsku rezultovaly hlavně ve změnách tamních politických a valutárních poměrů.⁴⁷ Při realizaci zásob zboží byly utrpěny další ztráty, jednak velkou konkurencí německou, rakouskou a maďarskou, jednak tím, že zboží společností za doby všeobecného zdražování vyvezeného na Balkán, bylo z velké části nekvalitní a pro tamější poměry i špatně uskladněné a neupotřebitelné. Důsledkem toho likvidační výtěžky naprosto nepostačovaly k uhrazení pasiv. Likvidační ztráta činila 2 749 799, 90 Kč. Poněvadž dřívější ztráty společnosti byly 5 017 590, 87 Kč, celková ztráta činila 7 767 390, 77 Kč. Tím byl ztracen celý akciový kapitál 6 000 000 Kč, přičemž zbytek připadal na věřitele společnosti, kteří také přišli o vklady. Pražská úvěrní banka, která byla v době likvidace téměř jediným věřitelem společnosti, umožnila bezplatným propůjčením sil likvidaci bez jakýchkoliv útrat a převzala benevolentním způsobem závazek, že sleví nejen veškeré započítané úroky a odměny, nýbrž i zbytek své pohledávky po provedeném inkasu zbylých aktiv. Banka také souhlasila, aby valná hromada udělila likvidátorům absolutorium. Nakonec zbývalo ještě zaplatit daně, nicméně i na ty dostali likvidátoři slevu. Návrh na výmaz z obchodního rejstříku byl podán v říjnu roku 1929, ale definitivně byla společnost vymazána až 25. června 1931.⁴⁸

Určité zprávy o činnosti Josefa Hégry v této firmě jsou dvojího druhu. Roku 1922 je podepsán pod protokolem z valné hromady ze dne 29. srpna. Z fondu policejního ředitelství vyplývá, že v tomto roce byl prokuristou této firmy a podle

⁴⁶ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: B – IX – 390, karton: 9250, datace: 1925 – 1930, Praha – Balkán, a. s., v likvidaci, s. 1 – 99.

⁴⁷ V té době byl totiž předsedou bulharské komunistické vlády Alexandar Stambolijski (1918 – 1923), jehož oporou byl Zemědělský svaz. Snažil se zemi stabilizovat po prohrané válce a ztrátě území, ale nakonec byl svržen a popraven.

⁴⁸ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: B – IX – 390, karton: 9250, Praha – Balkán, a. s., v likvidaci. Valná hromada ze dne 8. října 1929, s. 1 – 99.

pasu hodně cestoval, aby mohl zajišťovat různé obchody na Balkáně. Otázkou zůstává, jak vlastně Hégr přišel do této firmy. Na základě archivních materiálů se nabízí možnost, že jej sem doporučil nějaký jeho kolega z Československé obchodní akademie, který měl buď dobré konexe s Pražskou úvěrní bankou, nebo například Josef Páta, který zajišťoval oficiální překlady různé povahy do bulharštiny a srbštiny. Josef Hégr ale odešel z této firmy v průběhu roku 1922 a roku 1923 se stal společníkem v České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., kde v této funkci nahradil Antonína Hladkého.⁴⁹

⁴⁹ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: A XII – 248, karton: 1156, Karlík a spol., datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

4. ČESKÁ MEZINÁRODNÍ DOPRAVNÍ SPOLEČNOST KARLÍK A SPOL, (a. s)

4. 1 Počátky firmy

Tato firma byla také s největší pravděpodobností založena na podnět Pražské úvěrní banky. Smlouvou společenskou ze dne 7. dubna 1920 byla mezi Eduardem Eisendlem, prokuristou v Praze, Františkem Hladkým, disponentem v Praze a Leopoldem Karlíkem v Praze založena veřejná obchodní společnost – Česká mezinárodní dopravní společnost, Karlík a spol. Její první sídlo bylo v Praze v Biskupské ulici č. 1. Filiálku měla v Jindřišské ulici č. p. 8 v Praze. Účelem společnosti bylo provozování mezinárodní dopravy po souši a po moři, jednatelské a komisionářské obchody. Svou činnost zahájila dne 15. dubna 1920. Zápis firmy do obchodního rejstříku proběhl 23. července 1920. Smlouva byla uzavřena na pět let.⁵⁰

Všichni tři veřejní společníci měli při vedení a řízení závodu stejná práva a povinnosti. Žádný z nich se nesměl angažovat v jiných společnostech jako vlastník, či veřejný společník, nebo člen s. r. o., či jako obchodní zmocněnec. Pokud ano, museli by mu to ostatní veřejní společníci schválit. Účast v akciových společnostech byla povolena pouze s držbou akcií, ale již ne podíl na jejím vedení. Co se týče vnitřních záležitostí, Eduard Eisendle řídil závod z hlediska komerčního a administrativního, František Hladký akvizice, Leopold Karlík účtárnu a dohled ve všech směrech závodu. V důležitých případech zejména při zřizování filiálek byl nutný souhlas všech tří společníků.

Žádný ze všech tří společníků neměl právo přijímat jiné osoby jako veřejné společníky do společnosti. Zřizování prokuristů bylo vázáno souhlasem všech a též i udílení obchodní plné moci. Všichni tři vložili do společnosti 70 000 Kč. Každému z nich příslušelo právo tento vklad zvýšit, pokud by to závod potřeboval, avšak jen se souhlasem ostatních. Čistý zisk, jehož se docílilo, se rozdělil tak, že se nejprve zúčtovaly a vyplatily režie závodu a úroky, které se řídily podle sazby pražských velkobank pro kontokorentní dluhy jejich komitentů a dočasných vkladů, zbytek zisku se rozdělil mezi všechny tři společníky rovným dílem bez ohledu na výši jejich společenských vkladů. Případnou ztrátu nesli všichni tři stejnou měrou. Každý z nich měl také právo vyzdvihnout si měsíční účet svého podílu na čistém zisku ze společné

⁵⁰ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: A XII – 248, karton: 1156, datace: 1918 – 1945, Karlík a spol., nestránkováno.

pokladny 2 000 Kč. Vždy koncem kalendářního roku se provedla inventura a sestavila se bilance.

V případě zrušení společnosti by se provedla její likvidace. Pokud by jeden ze společníků zemřel, mělo by vždy dvěma zbylým příslušet právo dosavadní a mohli by jednat s dědici zemřelého, pokud dostanou souhlas a jeho dědicům by se vyplatil podíl jako podle poslední předcházející bilance s 5% úrokem ode dne 1. ledna příslušného roku až do dne úmrtí, ale již by neměli nárok na čistý zisk.⁵¹

Krátce na to se sídlo firmy přestěhovalo na Havlíčkovu náměstí č. p. 33, tj. do cukerního paláce a díky prosperitě byly otevřeny další filiálky – v Novém Boru, Bratislavě, Brně, Českých Budějovicích, Děčíně, Chebu, Jablonci nad Nisou, Karlových Varech, Liberci, Parkanu – Nana, Ústí nad Labem a Varnsdorfu.⁵²

Roku 1923 byla firma přeměněna na Českou mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol. v likvidaci. Od tohoto roku došlo k proměně společnosti na akciovou a vznikl tím nový závod (nástupnická firma): Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., která fungovala až do svého zániku v roce 1948. Firma Karlík a spol. v likvidaci (A III – 248/63) byla roku 1938 vymazána z obchodního rejstříku a zanikly tím i její koncese.⁵³

Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., sídlila na Havlíčkově náměstí č. p. 33/34 (Senovážném náměstí) a krátce na Václavském náměstí č. p. 41 v Praze. Ve 20. letech měla také několik filiálek, například ve Varnsdorfu, Ústí nad Labem a Bratislavě. Ty však byly postupně likvidovány.⁵⁴ Otázkou zůstává, zda byly později obnoveny v těchto městech. Firma měla vždy méně než 50 zaměstnanců a díky tomu nebyla roku 1945 znárodněna a mohla kontinuálně fungovat až do roku 1948.

4. 2 Akcionování

Podnikatelskou činnost firmy Karlík a spol., a. s., musíme sledovat v kontextu proměnlivých politických situací. Osobou, která v ní působila od založení do zániku,

⁵¹ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: AXXIX – 143, karton: 1500, Karlík a spol. Společenská smlouva firmy Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol. ze dne 7. dubna 1920, s. 1 – 47.

⁵² HANEL, Rudolf, *Compass: Deutschösterreich, Tschechoslowakei, Ungarn, Jugoslawien*, Prag, Zagreb, 1922, n. 55, s. 3440/XI.

⁵³ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: A XII – 248, karton: 1156, datace: 1918 – 1945, Karlík a spol., nestránkováno.

⁵⁴ Tamtéž, číslo fondu: AXXIX – 143, karton: 1500, datace: 1918 – 1945, Karlík a spol., s. 1 – 47.

byl Josef Hégr. V podstatě od svého vstupu do firmy působil v jejích vysokých funkcích, od 30. let byl také jejím ředitelem.⁵⁵

Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., v Praze vznikla 1. ledna 1924 přeměnou z veřejné společnosti Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol. Akciový kapitál byl 2 000 000 Kč a zůstal nezměněn. Byl rozdělen na 2000 akcií v nominální hodnotě 1000 Kč za kus. Roku 1924 byli majiteli akcií: Pavel Bächer, advokát Pražské úvěrní banky, 232 ks, Josef Hégr, 224 ks, Leopold Karlík, Pražská úvěrní banka, 298 ks, Leo Peterka, prezident Pražské úvěrní banky, 58 ks, Rudolf Pícka, Pražská úvěrní banka, 290 ks, Otakar Tůma, vrchní ředitel Pražské úvěrní banky, 232 ks, Václav Vaněk, Pražská úvěrní banka, 58 ks, Pražská úvěrní banka, 579 ks, Artuš Rektorys, Pražská úvěrní banka, 29 ks. Členy správní rady byly – předseda: Rudolf Pícka, Pražská úvěrní banka a ředitel cukrovaru v Gorne Orjachovici, místopředseda: Václav Vaněk, ředitel Pražské úvěrní banky, členové: Karel Bächer, Josef Hégr, ředitel, Leopold Karlík, ředitel, Leo Peterka a Otakar Tůma. Firma se zabývala mezinárodními spedičními obchody, hlavně exportem; importní obchody prováděla jen pro několik větších klientů. Dále se zabývala obstaráváním dovozních a vývozních povolení, skladováním a pojištěním zboží. Byla odborně vedena a neměla žádné konflikty. Pracovala bez úvěru a pouze s vlastními prostředky. Měla úplně zaplacené veškeré daně a měla finanční rezervu.⁵⁶

Co se týče pohledávek, měla je u bankovního, devizového a cukerného oddělení Pražské úvěrní banky, u Poštovního úřadu šekového, u cukerného oddělení banky Union a Živnobanky, dále u Banca d’America e d’Italia v Terstu. Účet ztráty a zisku k 31. prosinci 1929: zisk 1 303 573, 27 Kč.⁵⁷

Od konce 20. let se plánovalo spojení s Živnostenskou bankou, kde chtěla firma mít svůj hlavní účet. Přála si také mít člena této banky ve své správní radě a tato banka by získala velký podíl akcií.

Pravděpodobně v roce 1930 si firma založila běžný účet v Živnostenské bance a již nepatřila do koncernu Anglo-československé a Pražské úvěrní banky, avšak

⁵⁵ AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 8040, datace: 1945 – 1952, Karlík a spol., nestránkováno.

⁵⁶ AČNB, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/39/66, Prezidium – Karlík a spol. Vysvětlení k bilanci za správní rok 1929, nestránkováno.

⁵⁷ Tamtéž. Bilance za rok 1929, nestránkováno.

z koncernu této banky a z koncernu Länderbanky jim ještě byly zadávány cukerní spedice.⁵⁸

Založením běžného účtu u Živnobanky a respektováním jejích koncernových podniků při zadávání objednávek pro podniky sobě blízké, chtěl Josef Hégr dosáhnout toho, aby Živnobanka doporučila svým koncernovým podnikům, služby firmy Karlík a spol., a. s., a aby ji využívaly i při svých transportech. Josef Hégr a prokurista Krupička naznačili, že by byli ochotni jednat i o sloučení své firmy s firmou Schenker a spol., kdyby si to Živnobanka přála, anebo vstoupit do vzájemného společenství, kdyby na její přání měly obě firmy zůstat samostatné – v tom případě chtěli, aby na vedoucí místo u firmy Schenker a spol. byl povolán Josef Hégr. Ze své strany by se firma Karlík a spol., a. s., zavázala, podporovat v podnicích, v nichž má vliv, nejen podniky v koncernu Živnobanky, ale i osobně její zástupce ve firmách při různých jednáních. Josef Hégr měl na mysli zejména cukerní průmysl a další jednání o obnovení smluvního poměru v něm. Živnobanka však měla s firmou Schenker a spol. společné jen bankovní transakce a nerozhodovala o jejích vnitřních záležitostech.

Živnobanka si jako podmínky ke zřízení účtu stanovila: devizy, librové a jiné šeky, které představovaly velký zdroj zisku pro firmu z mezinárodní dopravy, platy, a banka ještě chtěla záruky za celní úvěry.⁵⁹

V letech 1933 – 1934 měla firma Karlík a spol., a. s., v Živnostenské bance účet s velkými žirovými obraty, které v roce 1932 činily 77/m, v roce 1933 stouply v důsledku úhrad Západočeských kaolinek na 326/m a roku 1933 to obnášelo již 1, 142/m a pro Králodvorskou cementárnu. Účet rozvázný ke dni 31. prosince 1934 byl: aktiva a pasiva celkem: 4 258 092, 80 Kč. Účet ztráty a zisku k 31. prosinci 1934: zisk 901 281, 40 Kč.⁶⁰

Roku 1933 byla firmě prostřednictvím Živnobanky svěřena polovina dopravy České cukerní společnosti, druhou polovinu měla firma Kosta a spol., a z Českomoravské Kolben- Daněk, a. s., která též provedla nákladnou modernizaci cukrovaru Horka, v němž měl Josef Hégr majoritu.

⁵⁸ AČNB, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/39/66, číslo fondu: PÚB/377, karton 1. Výroční zpráva Pražské úvěrní banky (Anglo – Prago banky) z roku 1930, nestránkováno.

⁵⁹ Tamtéž, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky ze dne 7. května 1934, nestránkováno.

⁶⁰ Tamtéž. Bilance za rok 1934, nestránkováno.

Firma též spolupracovala s Českou průmyslovou bankou v souvislosti s transakcemi pro její koncernové podniky, např. pro Československou plavební společnost, kde jednalo o cukerní zakázky. Z části byl firmě Karlík a spol., a. s., svěřen také transport cukru z České banky Union, u níž ale neměla zřízen žádný účet. Z koncernu České eskomptní banky a úvěvního ústavu byla firma pověřena První brněnskou strojírnou transportem zařízení pro cukrovary v Irsku. Firma také žádala o zakázky z Schoellerových cukrovarů, Ružomberské celulózky, Soly a Ústeckého chemického spolku.⁶¹

Roku 1935 žádala firma Karlík a spol., a. s., o vydání tří záručních listů bez časového omezení pro Devizovou úřadovnu Národní banky československé a to: 1. na 8 250 Kč a 2 713, 50 Kč za splnění podmínek kompenzačního obchodu s Anglií (vývoz textilií a dovoz perských koberců), 2. na 2 450 Kč za splnění podmínek kompenzačního obchodu s Íránem (vývoz papíru a dovoz perských koberců). Firma ve 2. pololetí měla obrat cca 2 000 000,- Kč, proto jí byly ony záruční listy v hodnotě 13 413, 50 Kč vydány bez krytí.⁶²

4. 3 Od konce 30. let do roku 1945

Důsledky hospodářské krize v Československu se projeví později než v dalších zemích, a byly v řadě odvětví hlubší. Následné oživení hospodářství v letech 1936 – 1937 bylo způsobeno především zvyšováním obranyschopnosti země v souvislosti s vývojem v Německu a rozvojem zbrojního průmyslu. Zesílily také státní zásahy, především v podpoře kartelizace a syndikalizace hospodářství. Koncem 30. let se hospodářská situace zhoršila, československé výrobky ztrácely pozice na světovém trhu. Mnichovská dohoda a odtržení pohraničního území v roce 1938 tento vývoj v podstatě ukončily. Okupací Československa 15. března 1939 nastala nová etapa ve fungování hospodářství země a od 1. září 1939 začalo hospodářství fungovat v rámci Protektorátu Čechy a Morava v podmínkách válečného řízeného hospodářství.⁶³

Tento systém byl vytvořen pro zachování perfektního chodu hospodářství, které bylo pro vedení války důležité. Funkci trhu nahradily direktivně stanovené

⁶¹ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky ze dne 14. listopadu 1934, nestránkováno.

⁶² Tamtéž. Roky 1922 – 1948, nestránkováno.

⁶³ GERŠLOVÁ, Jana, *Podnikatelské osobnosti 19. a první poloviny 20. století v Evropě*, Karviná 1994, s. 6.

úkoly, poptávka časově předcházela výrobě, ceny byly stanoveny z úřední moci. Stát reguloval výrobu a oběh centralizovaným hospodařením se surovinami, palivy a elektrickou energií, zemědělská výroba byla regulována systémem povinných dávek. Pracovní síly byly rozmísťovány pomocí úřadů práce, lidé byli nasazováni na nucené práce. Lidé z Československa byli nasazováni v domácím a v německém průmyslu – např. v hornictví nebo v železárnách. Mzdy byly přesně stanoveny pro všechny obory a odvětví, stávky byly zakázány a dělníci tak ztratili možnost vyjednávat s podnikateli. Státní a soukromé podnikání bylo propojeno pomocí korporací, tzv. hospodářských skupin s povinným členstvím firem, které se vytvořily ve všech odvětvích a plnily funkci určité převodové páky mezi okupačním režimem a podnikatelskou sférou. Členství v nich bylo dobrovolně nucené, mezi nejdůležitější patřil např. Ústřední svaz průmyslu pro Čechy a Moravu.⁶⁴

Pokračovala také germanizace českého hospodářství – personální zásahy, uzavírání českých podniků v rámci centralizace hospodářství, konfiskace majetku, úloha tzv. treuhändru – německých důvěrníků v podnicích. V platebním styku byla v roce 1940 zrušena celní hranice mezi Protektorátem a Německem a v rámci celoříšského platebního systému byl český průmysl zbaven poslední legální ochrany před konkurencí zvýhodňované německé výroby.⁶⁵

Vrstva podnikatelů byla kapitálově i početně oslabena, válečné hospodářství urychlilo koncentraci i germanizaci protektorátní ekonomiky. Část podnikatelů se dohodla s Němci o podmínkách, které museli dodržovat, aby mohli dále podnikat a obě strany byly spokojené, např. postojem k pasivní rezistenci na závodě a sabotážím, k intenzitě a produktivitě práce atd. Nejednalo se tedy o kolaboraci. Karlík a spol., a. s., se nadále zabývala mezinárodní dopravou a majoritu akcí měl Josef Hégr, velkostatkář v Horkách nad Jizerou. Dlouholetý ředitel firmy – Karel Veselek – před časem firmu opustil a vstoupil do firmy Veselek a spol., kterou vybudoval v konkurenční podnik. Karlík a spol. dostává svým finančním závazkům a nebyly na ni známy žádné stížnosti.⁶⁶ Účet rozvázný ke dni 31. prosinci 1940 byl:

⁶⁴ GERŠLOVÁ, Jana, *Kapitoly z dějin podnikání v Československu*. II. Období po roce 1945, Karviná 1994, s. 4.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Roky 1922 – 1948, nestránkováno.

aktiva a pasiva celkem: 4 797 940, 70 K (protektorátní koruny). Účet ztráty a zisku k 31. prosinci 1940: zisk 1 075 936, 30 K.⁶⁷

U řady podnikatelů byly limitujícím faktorem v době okupace dodávky surovin, protože to vše bylo regulováno přidělovým systémem. Řemesla byla celkově odkázána na dostupnost surovin, největší zájem byl o opravárenské firmy všeho druhu. Od let 1941 – 1942 začaly okupační úřady přistupovat k firmám diferencovaně podle míry jejich zapojení do výroby pro potřeby války. Řada pracovních sil tak byla převáděna do průmyslu.⁶⁸ Tuto situaci ve firmě Karlík a spol., a. s., nejlépe evokuje výše uvedený oběžník z roku 1942 jednak z hlediska ohledu na zaměstnance, jednak z ohledu pasivní rezistence firmy během tohoto období.

Co se týče jejího vnitřního fungování, objevila jsem pouze jeden oběžník z roku 1942, v němž se sice zmiňuje snižování platu zaměstnanců, ale za pozitivní uvádí, že nikdo nemusí být propuštěn. O hospodaření firmy vypovídají dochované bilance, viz příloha k této kapitole.⁶⁹

Josef Hégr byl za války také předsedou správní rady společnosti Orion, tudíž je velice pravděpodobná velká spolupráce mezi oběma podniky, zejména v importu a exportu cukru a cukrovinek.⁷⁰ Tuto skutečnost mohla firma Karlík a spol., a. s., využít například roku 1941, kdy si vzala úvěr 420 000 K na přepravu zboží do balkánských zemí. V této souvislosti také firma plně využívala filiálek Živnobanky v zahraničí, kam jí splácela úvěr. Firma chtěla na jeho splacení využít návratku z dovozného při transportech celulózy ze Slovenska do Terstu, kterou prováděla v letech 1938 – 1940 včetně, tj. 419 171, 90 K. Firma také spolupracovala s Žilinskou továrnou na celulosu, a. s., již roku 1936, kdy žádala eskont směnky 91 880, 20 Kč k 24. prosinci 1936 a v listopadu 70 000 Kč.⁷¹

Od roku 1942 firma pracovala výhradně s vlastním kapitálem a své závazky vždy splnila. Bankovní spojení měla s těmito ústavy: Živnobanka, Pragobanka, Česká eskomptní banka, Česká banka Union a Česká průmyslová banka v Praze. Firma se těšila v okruhu konkurence pro svoji solidnost velké vážnosti. Dle informací

⁶⁷ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Bilance za rok 1940, nestránkováno.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 8040, datace: 1945 – 1952, Karlík a spol., nestránkováno.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení – Filiálka Bratislava, Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., datace: 1923 – 1948, nestránkováno.

protektorátních úřadů měla značnou a stálou klientelu a udržovala již od dřívějších čilé styky s paroplavebními společnostmi v Hamburku a Terstu, kde se dobře reprezentovala. Zvláště ale v cukerných transportech zaujala dominující postavení a rovněž v obchodu s balkánskými zeměmi upevnila v posledních letech značně svoji pozici.⁷² Roku 1942 byly členy správní rady: Josef Hégr, Rudolf Picka, ředitel cukrovaru v Gorní Orjachovici, Karel Stránský, František Melichar, Olga Karlíková, manželka Leopolda Karlíka, Jana Hégrová, manželka Josefa Hégra, Wilhelm Suhl, obchodník z Hamburku. Prokurou byli pověřeni: Vilém Werner, Leopold Karlík a Josef Krupička.

4. 4 Od roku 1945 do zániku firmy

4. 4. 1 Faktory poválečného vývoje

Ekonomickými úkoly Československa, které se týkají období 1945 – 1948, byly: měnová reforma, opatření v oblasti cen, mezd, sociální politiky, důsledky odsunu Němců a maďarské otázky, repatriační a reemigrační akce. Dále přetváření znárodněných podniků,⁷³ bank a pojišťoven v národní podniky, které měly vystupovat jako právnické osoby v čele s ředitelem podniku. Došlo sice k narušení tradičních kooperačních vztahů, ale protože hospodařily na bázi obchodního podnikání, u všech bylo známo, jak hospodaří – zisky, ztráty, dotace; řešila se také participace dělníků na chodu těchto podniků, jejich kvalifikace a mzdy ve vztahu k efektivitě výroby. V dalším vývoji, kdy byly zlikvidovány podnikatelské špičky, se orientace přesunula k menším podnikatelům – cílem bylo odstranění soukromého sektoru vůbec.⁷⁴

Velkou roli v tomto období hrála Říšská jednota zasilatelů Československé republiky, která vznikla roku 1927, a byla vedena pod Ústředním svazem československé dopravy. Jejím účelem bylo: „(...) *pěstovati vzájemné styky mezi zasilateli a zastávati obchodní a stavovské zájmy svých členů; pečovati o zájmy dopravců nábytku zprostředkováním výměny názorů o všech příslušných otázkách; navazovati styk a zřizovati úmluvy s odbornými svazy jiných států (...)*“. Druhy

⁷² AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky ze dne 27. srpna 1942, nestránkováno.

⁷³ Otázku malovýroby ponechme zcela stranou. Jiným typ hospodářské pomoci v tomto období představovala UNRRA, kterou pro účel práce také ponecháme stranou a odmítnutí Marshallova plánu roku 1947.

⁷⁴ GERŠLOVÁ, Jana, *Kapitoly z dějin podnikání v Československu*. II. Období po roce 1945, Karviná 1994, s. 10 – 14.

členství byla tato členství: řádné, přispívající, dopisující, čestné. Správními orgány byly: předsednictvo, ústřední výbor a valná hromada. Všichni členové také museli platit členské příspěvky.⁷⁵ Dlouholetým členem ústředního výboru byli Karel Veselek a Leopold Karlík. Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., byla zasílajícím členem tohoto svazu.

Jednota se zaměřovala na spedice mezinárodní, drážní, sběrné, motorové, příkazní a zastupitelské, dále na reklamace, skladování, překládání zboží a záležitosti cel. V rámci svazu také povolovala či zamítala vytvoření nových firem. Kromě pražské centrály, se zřizovaly oblastní úřadovny ve všech tehdejších krajských městech.

Zprávy z válečných let jsou neúplné, ale většinou obsahují informace a pokyny o zabavování majetku firem, perzekuci členů, přidělech pohonných hmot a krmiv. Po skončení války zůstává totéž pouze s tím, že byl zabavován majetek firem zrádců a kolaborantů a všechny firmy byly prověřovány.⁷⁶ V některých případech byla poté zavedena národní správa podle dekretů prezidenta republiky.

Roku 1945 se z Říšské jednoty zasílatelů Československé republiky stala Dopravní skupina zasílatelství a skladování, tzv. II. dopravní skupina pod Ústředním svazem československé dopravy. Zabývala se také spojením se slovenskou dopravou, smlouvami o plavbách v přístavech na Dunaji atd.⁷⁷

Předmětem jednání na plenárních zasedáních a valných hromadách byly: seznamy konfiskátů v roce 1946 a jejich přiděly členským firmám, rezoluce, pořádání kongresu speditérů roku 1947, zvyšování mezd, dodávky aut z UNRRY a vagonů ze Sovětského svazu, řešení krize nedostatku součástek a přidělů krmiva a sena a slámy pro koně, pohonných hmot, zvaní odborníků ze zahraničí, konkurence a spolupráce s ostatními dopravními skupinami a zahraničními firmami z USA, Číny, Egypta, Turecka, Norska, Bulharska, Francie, Švýcarska, Německa, Dánska a Velké Británie,

⁷⁵ NA, fond: Ústřední svaz československé dopravy (dále jen ÚSČD), číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton 5. Stanovy Říšské jednoty zasílatelů Československé republiky, datace: 1919, 1939 – 1949, 1951, s. 1 – 11.

⁷⁶ NA, fond: ÚSČD – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, datace: 1935 – 1946, karton: 52. Vysvědčení o státní spolehlivosti pro firmu Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., nestránkováno.

⁷⁷ NA, fond: ÚSČD, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton: 6. Protokoly z valných hromad uskutečněné v letech 1944 – 1948, nestránkováno.

tarifech a občas také vnitřní záležitosti firem, např. zakládání filiálek, specializace firem atd.⁷⁸ Postupně sem také všechny firmy musely posílat své bilance.

Tato dopravní skupina se také zabývala záležitostmi Svazu československých mezinárodních špeditérů tzv. Čechospedu a Intraspedu. Tyto dva svazy zanikly v květnu roku 1948. V únoru roku 1948 se řešilo znárodňování autobusové dopravy a dále k tomu přibýly i jiné dopravní podniky až po zánik soukromých firem v květnu a v červnu 1948.⁷⁹

4. 4. 2 Karlík a spol., a. s., v poválečné době

Po válce v červnu roku 1945 byl Josef Hégr obviněn z kolaborace a do firmy byla zavedena závodní rada. V roce 1946 byl Hégr zproštěn obvinění, a proto ve firmě nebyla zavedena národní správa.⁸⁰ Velkostatek v Horkách nad Jizerou i podíl v cukrovaru Horka mu byl též navrácen.⁸¹

Roku 1945 dostala firma Karlík a spol., a. s., potvrzení od Ústředního svazu dopravy, že se nebude rušit v rámci hospodářského plánu. Zároveň firma žádala Pražskou úvěrní banku o kontokorentní úvěr ve výši 400 000 Kčs. Musela prohlásit, že jej nepoužije k nákupu cenných papírů a k investici a dále, že převážnou část svých bankovních transakcí bude provádět skrz tuto banku jako za doby, kdy firma ještě nebyla akciová.⁸²

Roku 1946 Česká mezinárodní dopravní forma Karlík a spol., a. s., krátce sídlila na Václavském náměstí 41, v Praze byla zapsána v obchodním rejstříku u Obchodního soudu v Praze jako akciová společnost /B-XV-50/. Akciový kapitál firmy byl: 2 000 000 Kčs. Roku 1947 se firma opět přestěhovala na dnešní Senovážné náměstí, tehdy Havlíčkovu, č. p. 32. K firmě se přistupovalo již jako k velmi zavedené a udržovala si v různých tuzemských a cizozemských městech filiálky, v New Yorku, Rotterdamu, Londýně a spolupracovala s Bergens Privatbank, Hangesund, Kredite Italiáni v Terstu a s Americkým velvyslanectvím v Praze.⁸³

⁷⁸ NA, fond: ÚSČD – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, karton: 54. Výroční zpráva za správní období 1945 – 1946, nestránkováno.

⁷⁹ NA, fond: ÚSČD, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton: 7. Protokoly z valných hromad uskutečněné v letech 1945 – 1948, nestránkováno.

⁸⁰ NA, fond: ÚSČD – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, karton: 52. Dotazník o státní spolehlivosti České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., a. s., datace: 1935 – 1946, nestránkováno.

⁸¹ Horky nad Jizerou, in: *Kronika*, s. 6 – 7.

⁸² AČNB, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/45/69 - Josef Hégr – Karlík a spol. Dopis Josefa Hégra Pražské úvěrní bance ze dne 11. prosince 1945, nestránkováno.

⁸³ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Obchodní zpravodajství ze dne 6. dubna 1946, nestránkováno.

Z hodnocení Živnostenské banky, n. p., vyplývá toto hodnocení: Firma pracovala s dobrými výsledky, tj. nebyla ztrátová, a roční obrat byl odhadován na více než 1 000 000 Kčs. Bylo zde zaměstnáno 10 až 15 úředníků. Ve správní radě bylo 5 – 9 členů. Roku 1947 byly kooptovanými členy: Karel Veselek, Josef Trefný a Ladislav Štětka. Vedení bylo odborné.⁸⁴ Provozovací prostředky byly roku 1946 dostatečné a úvěry byly včas spláceny. Bilanci firma neuveřejňovala. Převážná část akcií byla v rodině Karlíkových.⁸⁵

*„Firma pracuje s námi již dlouhou řadu let a její účet u nás vykazuje t. č. kreditní zůstatek cca Kčs 1, 048/m, tj. 138 000 Kčs, starých korun má u nás cca 129/m. Krycí akcepty 550 000,- Kčs. Vloni činily obraty na účtě cca Kčs 15, 400/m a i letos jsou milionové.“*⁸⁶ Firma měla nějaké zakázky prostřednictvím filiálky v Hamburku. V roce 1947 nepracovala s úvěrem, protože měla dost vlastních zdrojů.⁸⁷ Obraty: má dáti: a) do dubna 1947: 861/m, roku 1946: 3135/m; dal: do dubna 1947: 2,062/m, roku 1946: 1,801/m. Na kontě běžného účtu vázaných K měli manželé Hégrovi kredit 2 106 000 Kčs.⁸⁸

4. 4. 3 Obraz hospodářského vývoje firmy

V následujících bilančních grafech jsou zaznamenány údaje o vývoji aktiv a pasiv, zisku a ztráty za období let 1924 – 1944. Poválečné bilance se nedochovaly. Platí bilanční rovnice, že se aktiva rovnají pasivům. Pro přehlednost byly pro grafické vyjádření vybrány pouze stěžejní položky a položky, o nichž máme záznam v rámci celého sledovaného období.

⁸⁴ AČNB, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/45/69 - Josef Hégr – Karlík a spol. Výpis z obchodního rejstříku ze dne 6. dubna 1947, nestránkováno.

⁸⁵ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Roky 1922 – 1948, nestránkováno.

⁸⁶ Tamtéž. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky ze dne 26. srpna 1947, nestránkováno.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Tamtéž, sign.: ŽB/5361/12 - 1945 - 1949 - Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky v Praze ze dne 11. května 1948, nestránkováno.

1924			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	80 321,52 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	211 173,00 Kč	Rezervní fond	200 000,00 Kč
Pohledávky u bank	3 954 104,22 Kč	Zálohy na transporty od zákazníků	4 146 058,31 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	824 920,97 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	1 002 305,14 Kč
Obchodní pohledávky	277 055,03 Kč	Ostatní věřitelé	255 030,20 Kč
Inventář po odpisu	311 080,40 Kč	Záruky vydané	187 000,00 Kč
Zařizovací výlohy po odpisu	386 994,65 Kč	Zisk	165 626,82 Kč
Záruky	187 000,00 Kč		
Transitorní účet	1 723 370,68 Kč		
CELKEM	7 956 020,47 Kč	CELKEM	7 956 020,47 Kč

1924			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Režie různá	1 156 181,16 Kč	Doprava	1 442 614,60 Kč
Amortizace	174 517,10 Kč	Reklamace	53 710,48 Kč
Zisk	165 626,82 Kč		
CELKEM	1 496 325,08 Kč	CELKEM	1 496 325,08 Kč

1925			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	12 979,29 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	291 217,50 Kč	Rezervní fond všeobecný	216 562,68 Kč
Pohledávky u bank	655 365,74 Kč	Rezervní fond pro ztráty a pohl. v cizině	15 000,00 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	306 248,73 Kč	Zálohy na transporty od zákazníků	957 687,49 Kč
Obchodní pohledávky	1 914 947,86 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	957 455,58 Kč
Inventář po odpisu	247 367,22 Kč	Ostatní věřitelé	255 571,83 Kč
Zařizovací výlohy po odpisu	290 245,99 Kč	Záruky přijaté	75 000,00 Kč
Záruky vydané	75 000,00 Kč	Zisk	167 425,30 Kč
Transitorní účet	851 330,55 Kč		
CELKEM	4 644 702,88 Kč	CELKEM	4 644 702,88 Kč

1925			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá režie	1 062 372,12 Kč	Převod zisku z r. 1924	5 157,73 Kč
Amortizace	178 030,94 Kč	Doprava	1 378 904,77 Kč
Zisk	167 425,30 Kč	Reklamace	23 765,86 Kč
CELKEM	1 407 828,36 Kč	CELKEM	1 407 828,36 Kč

1926			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	17 835,04 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	242 912,71 Kč	Rezervní fond všeobecný	233 305,21 Kč
Směnky	150 411,33 Kč	Rezervní fond pro ztráty a pohl. v cizině	30 000,00 Kč
Pohledávky u bank	1 125 976,94 Kč	Zálohy na transporty od zákazníků	73 691,50 Kč
Pohledávky u našich zástupců	664 556,08 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	837 187,79 Kč
Pohledávky obchodní	1 427 071,53 Kč	Ostatní věřitelé	668 326,50 Kč
Inventář po odpisu	202 390,06 Kč	Daňová rezerva	100 000,00 Kč
Zařizovací výlohy po odpisu	193 497,33 Kč	Záruky vydané	4 000,00 Kč
Záruky přijaté	4 000,00 Kč	Zisk	153 342,76 Kč
Transitorní účet	71 202,74 Kč		
CELKEM	4 099 853,76 Kč	CELKEM	4 099 853,76 Kč

1926			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá reжіe	1 459 427,97 Kč	Převod zisku z r. 1925	6 802,70 Kč
Amortizace	186 982,22 Kč	Doprava	1 710 218,00 Kč
Zisk	153 342,70 Kč	Reklamace	82 732,19 Kč
CELKEM	1 799 752,89 Kč	CELKEM	1 799 752,89 Kč

1927			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	3 449,56 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	263 094,25 Kč	Rezervní fond všeobecný	248 639,48 Kč
Směnky	152 635,00 Kč	Rezervní fond pro ztráty a pohl. v cizině	30 000,00 Kč
Pohledávky u bank	1 218 005,59 Kč	Zálohy na transporty od zákazníků	633 079,49 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	731 220,14 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	650 847,73 Kč
Obchodní pohledávky	1 642 406,79 Kč	Ostatní věřitelé	618 158,19 Kč
Inventář po odpisu	140 783,10 Kč	Záruky přijaté	159 000,00 Kč
Zařizovací výlohy po odpisu	96 748,67 Kč	Zisk	149 295,84 Kč
Záruky vydané	159 000,00 Kč		
Kauce	4 028,76 Kč		
Transitorní účet	77 648,87 Kč		
CELKEM	4 489 020,73 Kč	CELKEM	4 489 020,73 Kč

1927			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá reжіe	1 342 034,02 Kč	Převod zisku z r. 1926	10 207,59 Kč
Amortizace	194 138,22 Kč	Doprava	1 630 223,88 Kč
Zisk	149 295,84 Kč	Reklamace	45 036,61 Kč
CELKEM	1 685 468,08 Kč	CELKEM	1 685 468,08 Kč

1928			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	9 871,45 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	260 638,50 Kč	Rezervní fond všeobecný	263 569,06 Kč
Směnky	173 086,20 Kč	Rezervní fond pro ztráty a pohl. v cizině	30 000,00 Kč
Pohledávky u bank	1 533 910,80 Kč	Pohledávky různých bank	219 673,30 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	378 173,45 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	423 055,75 Kč
Obchodní pohledávky	1 747 956,50 Kč	Ostatní věřitelé	1 234 233,00 Kč
Inventář po odpisu	43 394,00 Kč	Záruky přijaté	34 000,00 Kč
Záruky vydané	34 000,00 Kč	Zisk	144 984,39 Kč
Transitorní účet	168 484,60 Kč		
CELKEM	4 349 515,50 Kč	CELKEM	4 349 515,50 Kč

1928			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá reжіe	1 253 185,79 Kč	Převod zisku z r. 1927	6 929,64 Kč
Amortizace	194 137,77 Kč	Doprava	1 560 546,57 Kč
Zisk	144 984,39 Kč	Reklamace	24 831,74 Kč
CELKEM	1 592 307,95 Kč	CELKEM	1 592 307,95 Kč

1929			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	17 998,95 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry	260 350,00 Kč	Rezervní fond všeobecný	278 067,50 Kč
Pohledávky u bank	1 263 053,95 Kč	Rezervní fond pro ztráty na pohl. v cizině	30 000,00 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	324 903,85 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	686 545,85 Kč
Obchodní pohledávky	1 686 114,05 Kč	Ostatní věřitelé	451 485,40 Kč
Inventář po odpisu	1,00 Kč	Záruky přijaté	70 850,00 Kč
Záruky vydané	70 850,00 Kč	Zisk	146 794,95 Kč
Transitorní účet	40 471,90 Kč		
CELKEM	3 663 743,70 Kč	CELKEM	3 663 743,70 Kč

1929			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá reжіe	1 303 573,27 Kč	Převod zisku z r. 1928	5 637,36 Kč
Amortizace	27 438,85 Kč	Doprava	1 428 262,40 Kč
Zisk	146 794,95 Kč	Reklamace	43 907,31 Kč
CELKEM	1 477 807,07 Kč	CELKEM	1 477 807,07 Kč

1934			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	74 151,10 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry: státní ukladáčky	50 011,00 Kč	Rezervní fond všeobecný	324 409,60 Kč
Pohledávky u bank a pošt. spoř.	676 665,20 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	733 581,70 Kč
Směnky	134 879,25 Kč	Ostatní věřitelé	699 470,35 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	130 279,00 Kč	Záruky přijaté	470 500,00 Kč
Obchodní pohledávky	2 482 677,35 Kč	Zisk	30 131,15 Kč
Inventář po odpisu	1,00 Kč		
Záruky vydané	470 500,00 Kč		
Transitorní účet	238 928,90 Kč		
CELKEM	4 258 092,80 Kč	CELKEM	4 258 092,80 Kč

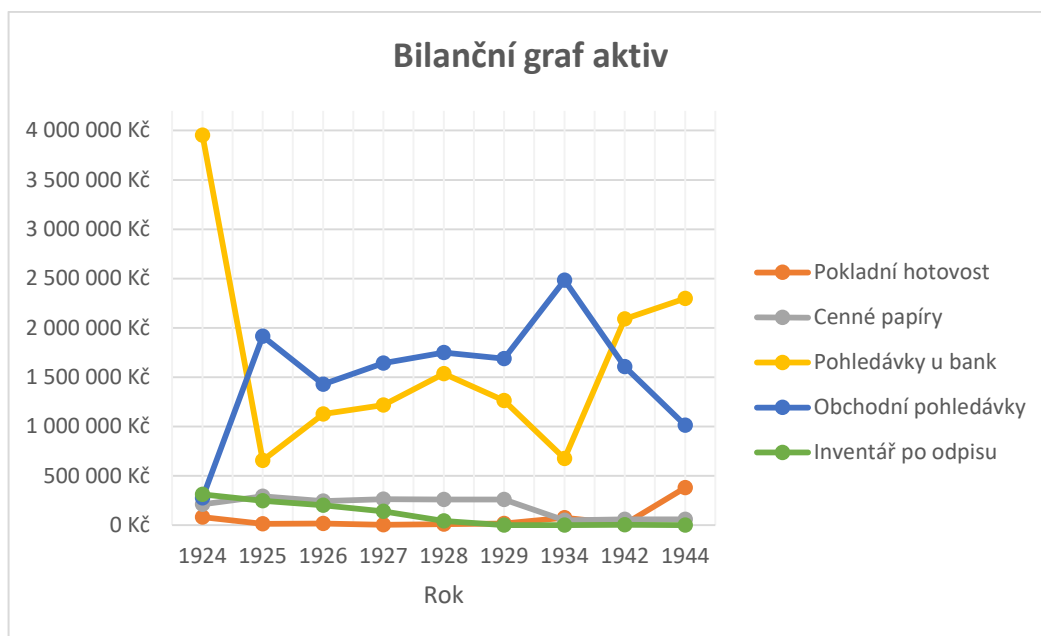
1934			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá reжіe	871 150,25 Kč	Převod zisku z r. 1933	18 530,10 Kč
Převod zisku z r. 1933	18 530,10 Kč	Doprava	870 698,80 Kč
Zisk za r. 1934	11 601,05 Kč	Reklamační účet	12 052,50 Kč
CELKEM	901 281,40 Kč	CELKEM	901 281,40 Kč

1942			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	9 065,30 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry a státní ukádačky	57 720,00 Kč	Rezervní fond všeobecný	364 926,25 Kč
Pohledávky u bank a pošt. spoř.	2 090 451,25 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	305 219,65 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	420 096,45 Kč	Ostatní věřitelé	1 451 799,00 Kč
Obchodní pohledávky	1 607 882,35 Kč	Rezerva na zvl. daň výdělkovou	13 000,00 Kč
Inventář po odpisu	2 433,90 Kč	Zisk	52 704,35 Kč
CELKEM	4 187 649,25 Kč	CELKEM	4 187 649,25 Kč

1942			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá rezie	1 039 788,60 Kč	Převod zisku z r. 1941	36 397,90 Kč
Amortizace	2 587,75 Kč	Doprava	1 096 739,45 Kč
???	26 194,60 Kč	Reklamační účet	1 137,95 Kč
Rezerva na zvl. daň výdělkovou	13 000,00 Kč		
Převod zisku z r. 1941	36 397,90 Kč		
Zisk za r. 1942	16 306,45 Kč		
CELKEM	1 134 275,30 Kč	CELKEM	1 134 275,30 Kč

1944			
Aktiva		Pasiva	
Pokladní hotovost	378 448,50 Kč	Akciový kapitál	2 000 000,00 Kč
Cenné papíry: státní ukládačky	57 200,00 Kč	Rezervní fond všeobecný	391 142,25 Kč
Pohledávky u bank a pošt. spoř.	2 298 756,30 Kč	Přechodné pohledávky našich zástupců	107 588,25 Kč
Přechodné pohledávky u našich zástupců	194 001,60 Kč	Ostatní věřitelé	1 282 946,95 Kč
Pohledávky obchodní	1 011 167,25 Kč	Rezerva na daň korporační	50 048,40 Kč
Inventář po odpisu	1,00 Kč	Zisk	107 848,80 Kč
CELKEM	3 939 574,65 Kč	CELKEM	3 939 574,65 Kč

1944			
Ztráty (Náklady)		Zisky (Výnosy)	
Různá rezie	1 129 434,00 Kč	Převod zisku z r. 1943	69 906,00 Kč
Převod zisku z r. 1943	69 906,00 Kč	Doprava	1 166 280,00 Kč
Zisk za r. 1944	37 942,80 Kč	Reklamační účet	1 096,80 Kč
CELKEM	1 237 282,80 Kč	CELKEM	1 237 282,80 Kč

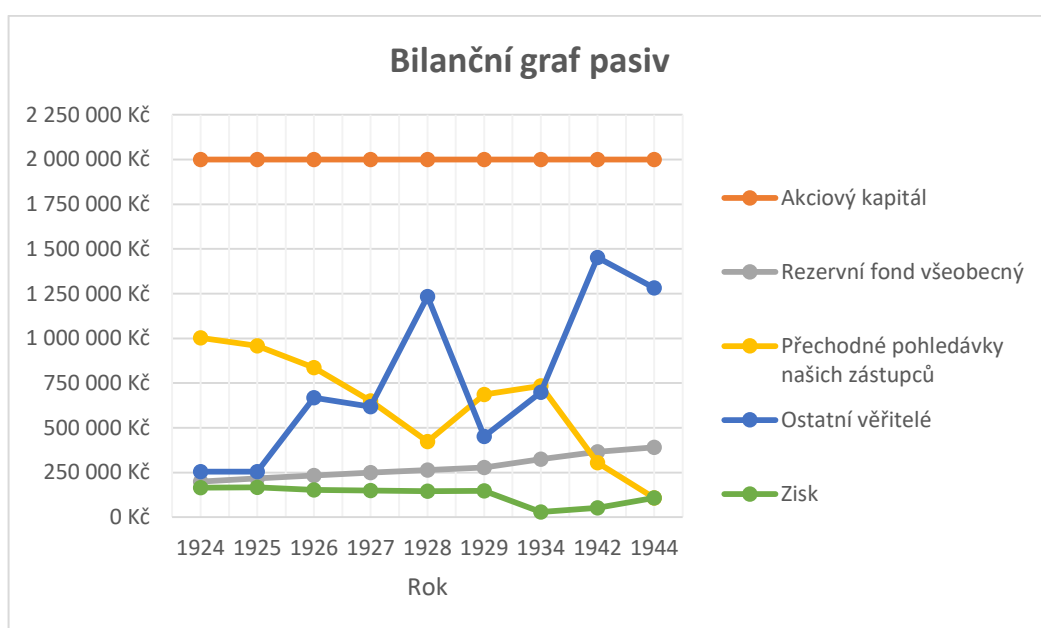
V bilančním grafu aktiv jsou znázorněny položky pokladní hotovost, cenné papíry, pohledávky u bank (tj. bankovní účet), obchodní pohledávky a inventář po odpisu.

Položka pohledávky u bank, která znázorňuje vývoj prostředků na bankovním účtu společnosti, vykazuje na počátku sledovaného období, v letech 1924 – 1925, prudký pokles, a to z hodnoty téměř 4 miliony Kč na přibližnou hodnotu 655 000 Kč. Další vývoj je až do roku 1928 rostoucí a poté opět klesá, a to až do roku 1934, po němž následuje opětovný růst.

S vývojem položky pohledávek u bank (bankovní účet) přímo souvisí položka pokladní hotovost. Z grafu je patrné, že většinu sledovaného období vykazují položky pohledávky u bank a obchodní pohledávky protichůdný trend. Tento vývoj značí, že společnost inkasovala své pohledávky z obchodních vztahů či naopak měla v pohledávkách své peněžní prostředky vázané.

Většinu sledovaného období držela společnost v porovnání s ostatními položkami minimum peněžních prostředků v hotovosti. Tomuto trendu se vymyká pouze období v letech 1942 – 1944, kdy tato položka významně vzrostla a dosáhla hodnoty blížíící se 380 000 Kč. Ve stejném období byl rovněž zaznamenán nárůst pohledávek u bank (ale v mírnějším tempu, než v období předchozím). Důsledkem tohoto vývoje byl významný pokles obchodních pohledávek, tedy jejich inkaso.

Vývoj položky cenných papírů vykazoval až do roku 1929 víceméně stabilní trend, poté byl až do konce sledovaného období zaznamenán pokles. Došlo tedy k prodeji cenných papírů, které podnik vlastnil. Tento vývoj se opět odrazil na ostatních položkách aktiv, zejména na položce pohledávky u bank (bankovní účet), kde došlo mezi lety 1934 – 1942 k výraznému nárůstu. Položka inventář po odpisu zaznamenává hodnotu dlouhodobého majetku společnosti, který byl odpisován do roku 1929. Trend této položky je tedy klesající vzhledem ke snižující se hodnotě majetku.

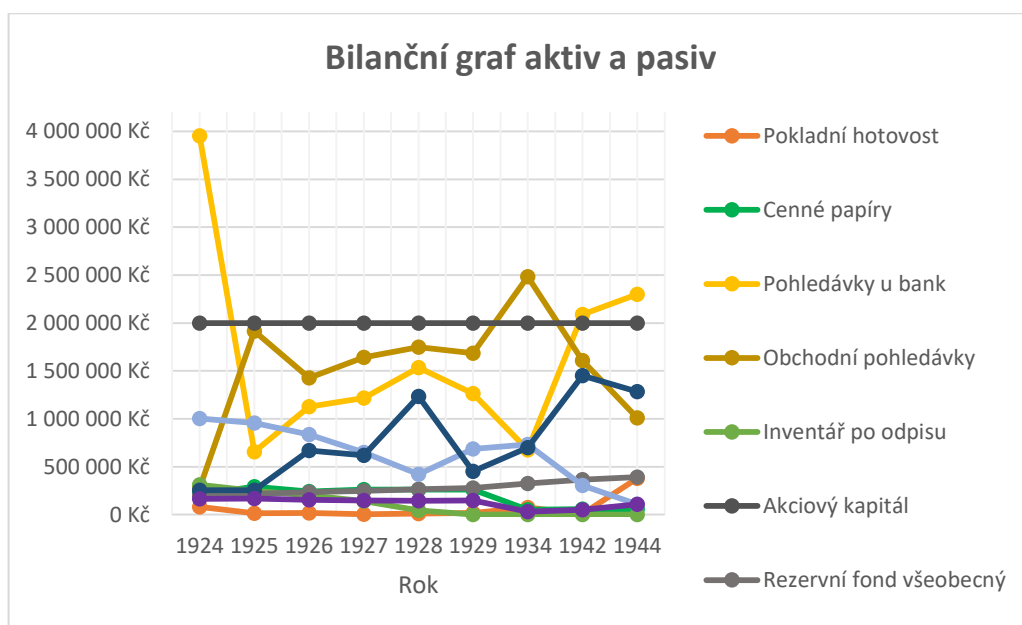
V bilančním grafu pasiv jsou znázorněny položky akciový kapitál, rezervní fond, přechodné pohledávky našich zástupců, ostatní věřitelé a zisk. Akciový kapitál měl v rámci celého sledovaného období konstantní hodnotu 2 000 000 Kč. Během let 1924 – 1944 tedy nebyly emitovány žádné další akcie.

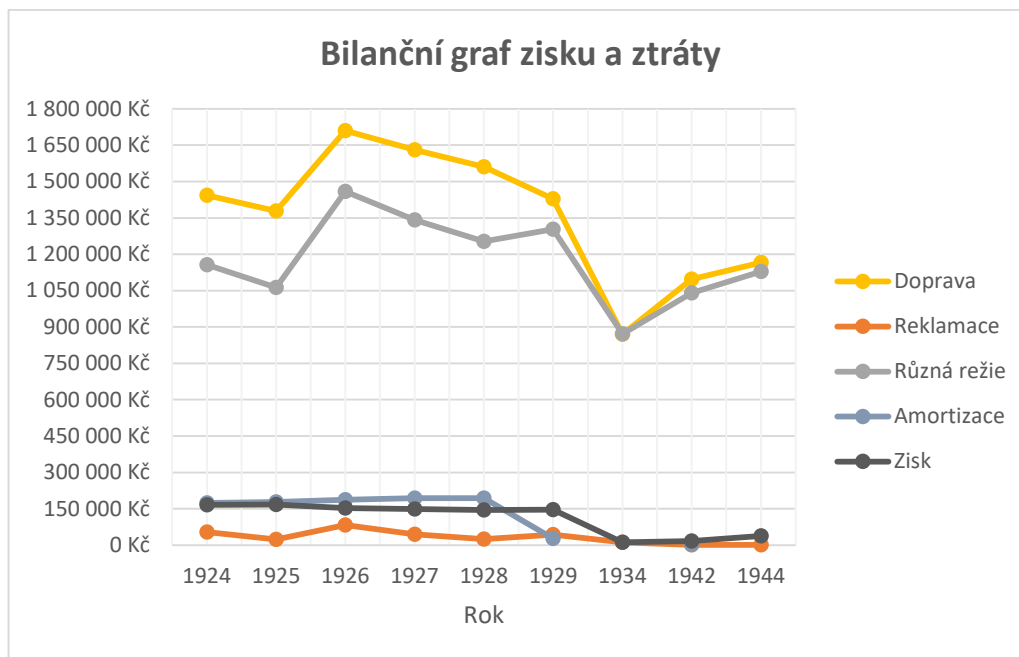
Rezervní fond je tvořen z čistého zisku společnosti a slouží pro krytí případných budoucích ztrát. Jeho trend po celé sledované období vykazoval s postupným navyšováním pouze stabilní růst. Z rezervního fondu tedy v letech 1924 – 1944 nebylo nutné užití žádných prostředků.

Položka přechodné pohledávky našich zástupců vykazovala, vyjma období v letech 1928 – 1934, vždy meziročně klesající trend. Pravděpodobně se jednalo o závazky vůči obchodním zástupcům, které byly v průběhu sledovaného období postupně umořovány.

Z grafu je zřejmé, že během sledovaného období dosahovala nejvyšších hodnot položka ostatní věřitelé, a to v letech 1928 a 1942. Lze tedy říci, že tehdy byl podíl cizího kapitálu na celkovém kapitálu podniku (tedy zadluženost podniku) nejvyšší. Tento trend se však v obou případech hned v následujícím období obrátil, v roce 1929 dokonce podíl cizího kapitálu klesnul až k hodnotě cca 451 000 Kč, což byla od roku 1926 až do konce sledovaného období jeho nejnižší úroveň.

Položka zisku vykazuje v letech 1924 – 1929 víceméně stabilní trend. Ke změně tohoto trendu, tedy k poklesu, došlo mezi roky 1929 – 1934. Zisk v tomto období klesnul na hodnotu cca 30 000 Kč. V dalších obdobích již opět vykazoval postupný růst.

V rámci celkového zhodnocení z grafu vyplývá, že vývoj položky různá režie téměř dokonale kopíruje vývoj položky doprava. Tento vývoj naznačuje skutečnost, že růst položky doprava (tj. výnos), přímo souvisí s růstem položky různá režie (tj. náklad) a naopak. Doprava je tedy podmíněna režijními náklady např. spotřebou pohonných hmot.

Firma Karlík a spol., a. s., hospodařila v obraze hospodářského cyklu. Jednalo se o malou firmu téměř nemajetnou, která s ohledem na bilanční úhrn a zisk byla přežívající, jelikož v grafu není vidět dynamický vývoj. Po každé své ukončené zakázce, okamžitě akumulovala kapitál.

Co se týče samotné měny, v období meziválečného Československa se jednalo o Korunu československou, tj. Kčs a v Protektorátu Čechy a Morava o protektorátní korunu, tj. K, přičemž každá z nich měla jinou hodnotu. V této souvislosti je nutné připomenout, že v letech 1934 a 1936 nastaly devalvace měn, ve válečných letech inflace a přechod k válečnému hospodářství.

4. 4. 4 Zánik firmy

Druhá vlna znárodnění byla provedena zákony č. 114 a 115/1948 Sb. z 28. dubna měnící dekrety prezidenta republiky č. 100 a 101 z roku 1945, o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků, příp. podniků v potravinářství. Dále byly přijaty zákony: č. 118/1948 Sb., o organizaci velkoobchodní činnosti

a znárodnění velkoobchodních podniků, č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství, č. 120/1948 Sb., o znárodnění obchodních podniků s padesáti nebo více činnými osobami, č. 121/1948 Sb., o znárodnění ve stavebnictví, č. 122/1948 Sb., o organizaci a znárodnění cestovních kanceláří, č. 123/1948 Sb., o znárodnění polygrafických podniků, č. 124/1948 Sb., o znárodnění některých hostinských a výčepnických podniků a ubytovacích zařízení, č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku, č. 126/1948 Sb., o znárodnění některých šlechtických podniků.⁸⁹

Zákonem č. 331/1948 Sb., o národních dopravních podnicích, byly k 1. lednu 1949 znárodněny soukromé dráhy pro veřejnou přepravu, dále automobilová, plavební a letecká doprava. Pro tyto znárodněné podniky byly zřízeny národní podniky Československé dráhy, n. p., Československá automobilová doprava, n. p., Československé aerolinie, n. p., a Československá plavba labská, oderská a dunajská, n. p. Zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství, ze dne 28. dubna 1948, zmocnil ministra zahraničního obchodu, aby svou vyhláškou určil, které podniky tuto činnost provozují, nebo je mohl svými pravomocemi založit. Rozhodoval i o rozsahu jejich podnikání či o likvidaci. Zákonem č. 120/1948 Sb., o znárodnění obchodních podniků s 50 nebo více činnými osobami, byly znárodněny podniky obchodující se zbožím. Počet zaměstnanců se opět počítal kdykoliv od 1. ledna 1946.⁹⁰

Tyto zákony byly též včleněny do Ústavy 9. května, jež vymezovala i pojmy národní podnik a znárodnění. Také určovala rozsah znárodnění v jednotlivých hospodářských odvětvích. Národní podniky sice byly samostatnými právníckými osobami, ale staly se součástí národního majetku pod dohledem státu.⁹¹ Na základě těchto zákonů byla firma Karlík a spol., a. s., roku 1948 přetransformována do Čechofrachtu.

⁸⁹ KUKLÍK, Jan, *Znárodněné Československo*, Praha 2010, s. 135 – 322.

⁹⁰ Ibidem.

⁹¹ Ibidem.

5. VELKOSTATEK HORKY NAD JIZEROU

5. 1 Historie velkostatku Horky nad Jizerou

Roku 1838 se novým majitelem panství stal rod Nostitz-Rienecků, který jej získal sňatkem.⁹² Jejich sídlením místem byly Horky nad Jizerou.

Počet obyvatelstva i domů v obci v průběhu 19. století stále stoupal. Ze 442 obyvatel v roce 1845 na 727 obyvatel ve 112 domech v roce 1905. Hlavní obživou zdejších lidí bylo zemědělství a částečně řemesla, teprve později, před polovinou 19. století se ojediněle zakládaly živnosti. Většina lidí však prodávala svou pracovní sílu za naturální či peněžní odměnu. Poddanství bylo zrušeno v roce 1848. Obec byla vždy národnostně česká, příchozí se počestili, pouze majitelé zámku rodina Nostitz-Rieneck se hlásila k německé národnosti. Většina lidí byla katolického vyznání, někteří byli evangelíci.

V druhé polovině 19. století zažila obec hospodářský a společenský rozvoj. V okolí se zakládaly průmyslové podniky, železnice usnadňovala dodávky surovin, rozvoj obchodu a cestování.

Obec se snažila držet krok s dobou i v jiných směrech. Od roku 1878 zde působil jako lékař Emanuel Semerád, jehož zásluhou vznikl roku 1880 Sbor dobrovolných hasičů. Druhým horeckým spolkem byla Beseda občanská v Horkách, založena roku 1879, jejímž účelem byla osvětová činnost. Roku 1885 byla založena obecní kronika. Z celé řady kronikářů jsou nesporně nejcennější zápisy Josefa Houšteckého, který ji sice psal až po roce 1950, ale podrobně se věnoval starší historii Horek a na 430 stranách ji z dostupných pramenů dovedl až do současnosti. V Horkách byla otevřena i pošta, která fungovala do roku 1923. V roce 1895 byl v obci zřízen vodovod užitkové vody, ale na rozvod pitné vody si občané museli počkat až do roku 1965. Ačkoliv měla přes obec vést železnice, místní ji odmítli, ale roku 1906 o ni usilovali. Nicméně nikdy se její výstavba neuskutečnila, nejbližší nádraží jsou jednak v Chotětově, jednak v Luštěnicích. Tyto obce jsou od Horek nad Jizerou vzdálené cca 2 – 4 km. Jedinou železnici, která tu procházela, byla vlečka do Spolkového rolnického cukrovaru Horka, jejíž stavba byla zahájena roku 1881 a v provozu byla od roku 1884. Přes Jizeru byl položen železný most. Od něho vedla trať přes zámeckou zahradu, na jejímž konci stál panský dům se sladovnou zdejšího

⁹² PALACKÝ, František, *Popis království Českého w jazyku českém i německém, I. díl*, Praha 1848, s. 79 – 100.

pivovaru. Pro průjezd tam byl probourán tunel. Za obcí byl postaven násep na kraji „rybníček“ s velkým kanálem. Dopravu zajišťovaly dvě parní lokomotivy: „Brodce“ a „Horka“.⁹³

V důsledku začátku 1. světové války byla část mužů odvedena do armády a bylo zavedeno zásobování na lístky. Obec stále častěji navštěvovaly реквизиční komise odvádějící koně, dobytek nebo odvázející potraviny. Na kampaň byly do cukrovaru přiváženi ruští a italští váleční zajatci. 28. října 1918 došel na poštovní úřad telegram o vzniku Československé republiky. Radost však mnoha rodinám kalila skutečnost, že se z války nevrátilo 21 horeckých obyvatel. V průběhu pozemkové reformy roku 1924, při níž byla část zdejšího velkostatku rozparcelována, se stali mnozí bezzemci, tovární dělníci a řemeslníci majiteli několika záhumnků půdy. Někteří zanechali původní zaměstnání a po koupi pozemků se stali jako domkáři novým typem malozemědělců. Jiná skupina obyvatel během dne pracovala v továrně a ve volném čase obdělávala svá pole, např. kovorolníci.⁹⁴

5. 2 Nostitz-Rieneckové a pozemková reforma

Po vzniku Republiky československé se vlastnictví půdy ukázalo jako problematické, protože na jedné straně se nacházela velká šlechtická latifundia a velkostatky římskokatolické církve, na druhé straně malá hospodářství tj. malorolníci a domkáři. Bývalá šlechta a církev svoji půdu buď pronajímala, nebo zde fungoval pacht jako jiný způsob obhospodařování půdy, který byl stále ještě velmi rozšířený. V pachtu bylo v prvním desetiletí 20. století obděláváno téměř 45 % výměry latifundií, z toho přibližně dvě třetiny ve velkopachtu, kdy se dávaly do nájmu celé dvory. Pacht vytvářel rentiérskou neproduktivní skupinu vlastníků a brzdil agrární modernizaci, rozvoj a zdražoval cenu zemědělských produktů, neboť pachtýři si pachtovné zakalkuloval do jejich ceny. Dědičný pacht býval spojen se závazky vůči velkostatku v podobě výkonu určitých prací a reprodukoval závislost domkáře či malorolníka na majiteli velkostatku.⁹⁵

Otázka likvidace pachtu a jeho převodu v pozemkové vlastnictví se tak po vzniku republiky stala jednou ze zásadních otázek připravované pozemkové reformy.

⁹³ Kronika Horek nad Jizerou, s. 22 – 23.

⁹⁴ Tamtéž, s. 17.

Kovorolníci byli zaměstnanci továren na výrobu různých kovů a po odchodu ze zaměstnání se věnovali svým polím, proto byli pojmenováni kovorolníky.

⁹⁵ KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří, Proměny vlastnických vztahů: pozemková reforma a nostrifikace firem, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha 2018, s. 247.

Šlechta jím často pokrývala starší dluhy, které mnohdy v průběhu doby ještě narůstaly a ohrožovaly majetkovou podstatu velkostatku. Účinnou obranou rodinných majetků a držav znemožňující jejich prodej se ukázala být instituce fideikomisu (svěřenectví).⁹⁶ Církevní půdu také nebylo možné dělit či rozprodávat, navíc církevní majetek odkazy trvale narůstal. Nedostatek volné půdy na trhu měl za následek její vysokou cenu a enormní výši nájmu. Úroveň hospodaření byla na velkostatech velmi rozdílná, jedny fungovaly moderně s použitím zemědělské vědy a techniky, jiné byly zaostalé.⁹⁷

Demografický růst členů drobných a středních usedlostí znamenal, že vlastník usedlost sice předával jednomu z potomků, ale potomkům ostatním musel zajistit věno (u žen), respektive řemeslo či vzdělání (u mužů). Výsledkem bylo rostoucí zadlužení. Reforma se proto v první fázi zaměřila na posílení skupiny rolníků drobných až středních, jakož i na uspokojení zájmu bezzemků. Hlavním mluvčím těchto vrstev se stala Česká agrární strana, od roku 1919 Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu.⁹⁸

Již 9. listopadu 1918 vydal Národní výbor československý zákon o obstavení velkostatků, zakazující zcizení velkostatků zapsaných v zemských deskách. Roku 1919 se ustanovil Výbor pro pozemkovou reformu. Za rámcovou hranici pro zábor velkostatkářského majetku bylo vzato 150 ha zemědělské, resp. 25 ha veškeré půdy. Dne 16. dubna 1919 tak byl přijat záborový zákon. Další zákon byl o výkupu dlouhodobých pachtů z 27. května 1919. Řešil otázku malopachtu a jeho význam byl nejen hospodářský. Týkal se velkého počtu příslušníků nižších a středních sociálních vrstev a zklidňoval prvotní venkovský radikalismus.⁹⁹

Státní pozemkový úřad (SPÚ) byl ustanoven zákonem z 11. června 1919. Měl zajišťovat realizaci pozemkové reformy a byl přímo podřízen ministerské radě. Jeho prezidenta a dva náměstky jmenoval prezident republiky, volba správního výboru

⁹⁶ „Fideikomis je nezcizitelný soubor nemovitého či movitého majetku, jehož vlastnictví náleží všem jeho čekatelům. V konkrétním čase je svěřen osobě určené posloupností stanovenou zakladatelem a uvedenou ve zřizovací listině (zpravidla nejstarší žijící potomek zřizovatele). V českých zemích fungoval od 17. století do roku 1924, kdy byl zrušen.“ in: KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří, *Proměny vlastnických vztahů: pozemková reforma a nostrifikace firem*, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha 2018, s. 247.

⁹⁷ KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří, *Proměny vlastnických vztahů: pozemková reforma a nostrifikace firem*, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha 2018, s. 248.

⁹⁸ Tamtéž, s. 250.

⁹⁹ Tamtéž, s. 253.

tvořeného poslanci příslušela Národnímu shromáždění. Prvním předsedou byl jmenován agrárník Karel Viškovský a druhou osobou úřadu se stal Josef Malý. Právní půdorys pozemkové reformy byl dílem Revolučního národního shromáždění.

Zákon přidělový byl přijat dne 30. ledna 1920. Půda se podle něj zásadně přidělovala do soukromého vlastnictví fyzickým osobám, výjimečně obcím a družstvům, fixoval i vytváření tzv. zbytkových statků, přednostně určených k odškodnění úředníků a zaměstnanců velkostatků. Jednalo se o bývalé dvory, jejichž jádro tvořily hospodářské objekty se strojním vybavením. Ty by byly rozdělením veškeré půdy znehodnoceny. Provádění reformy ulehčoval úvěrový zákon z 11. března 1920. Stát podle něj garantoval peněžním ústavům úvěry poskytnuté nabyvatelům půdy a těm současně jejich nevypověditelnost. Cena půdy byla stanovena zvláštní ministerskou vyhláškou. Posledním velkým zákonem byl náhradový zákon z 8. dubna 1920. Náhrada byla určena jako průměr cen při prodeji na volném trhu v letech 1913 – 1915 v množství nad 100 ha. Odrazily se v ní i náklady na provedení reformy, které hradil velkostatek.¹⁰⁰

Co se týče velkostatku, jeho charakteristickou komponentou byly pivovary, lihovary, cukrovary, mlýny, pily, cihelny, vápenky, nebo těžba surovin. Zákon explicitně nestanovil, jak s nimi naložit. Potřeby praxe otevřely prostor pro vyjednávání. Ta se týkala převážně propouštění majetku ze záboru stejně jako výše náhrad a stala se hlavním modem činnosti SPÚ. Umožňovala i zkrácené přidělové řízení, kdy se převod půdy realizoval kupní smlouvou uzavřenou přímo mezi vlastníkem velkostatku a přidělcem, kterou SPÚ pouze schvaloval.¹⁰¹

Druhá fáze reformy, zahájená v roce 1924, se týkala zbytkových statků. Ty již nebyly vyhrazeny jen bývalým zaměstnancům a jejich družstvům, ale přidělovaly se i individuálním zájemcům. Rozmohly se protekce, klientelismus a nepotismus spojené s uplácením. Kampaň proti zbytkovým statkům a za reorganizaci SPÚ vrcholila v letech 1925 a 1926. Většina drobných zájemců o přiděl půdy již byla saturována, dvě třetiny zbytkových statků rozděleny. Zabraná půda s horší bonitou, která zůstala nepřidělena, byla nakonec propuštěna či dočasně předána k obhospodařování bývalým vlastníkům.¹⁰²

¹⁰⁰ KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří, Proměny vlastnických vztahů: pozemková reforma a nostrifikace firem, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha 2018, s. 254.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 256.

¹⁰² Tamtéž, s. 258.

SPÚ ohlásil ukončení reformy k roku 1933, sám byl zrušen v roce 1935 a posléze transformován v IX. odbor ministerstva zemědělství, jenž řešil nedokončené případy. Celkově získali noví nabyvatelé 44,3 % zabrané půdy, původním vlastníkům bylo vráceno 46,8 %, zbytek zůstal v záboru. Velkostatek likvidován nebyl. Zároveň se posílila střední a vyšší střední vrstva na venkově a nově i majitele zbytkových statků, kteří se stávali nositeli vesnické modernizace – politické, společenské, kulturní a ekonomické. Naopak někteří z nich se mohli zadlužit kvůli rozdílu ceny půdy nastavené v době provádění reformy a cenou tržní.¹⁰³

5. 2. 1 Josef Nostitz-Rieneck

Zákony a nařízení o pozemkové reformě se týkaly i Marie a Josefa Nostitz-Rieneckových. Od května roku 1920 až do roku 1926, resp. 1932, probíhala velmi rozsáhlá jednání ohledně záboru panství Rokytnice, vojenského prostoru v Milovicích a o velkostatku Horky nad Jizerou. Vedle toho byli Nostitz-Rieneckové členy Svazu československých velkostatkářů a členy Svazu německých velkostatkářů.¹⁰⁴ Josef Nostitz-Rieneck platil SČV poplatky od 80 haléřů do 1 koruny z 1 ha od roku 1920 až do roku 1932.¹⁰⁵ Velkostatek Planá byl přihlášen do Svazu německých velkostatkářů. Další dvory byly nakonec buď úplně, nebo částečně zabrány a poté přerozděleny mezi zaměstnance velkostatku, nebo dány přidělem. Výměry všech velkostatků se dělaly několikrát. Členství v SČV zrušil roku 1933, protože se novým majitelem velkostatku Horky nad Jizerou stal Josef Hégr, ale ve Svazu německých velkostatkářů setrval.¹⁰⁶

Aby mu nebylo zabráněno všechno, využil hrabě Nostitz-Rieneck svých známostí na ministerstvu zemědělství a vnitra a též v poslanecké sněmovně, a proto mu byla zabráněna jen část velkostatku Rokytnice,¹⁰⁷ ale i přes jeho protesty byla v roce 1919 v části rokytnického zámku zřízena česká měšťanská škola a zůstala tam.¹⁰⁸

¹⁰³ KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří, Proměny vlastnických vztahů: pozemková reforma a nostrifikace firem, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha 2018, s. 259 – 260.

¹⁰⁴ Tyto svazy byly zájmová dobrovolnická sdružení.

¹⁰⁵ NA, fond: Svaz československých velkostatkářů (dále jen SČV), Praha, číslo fondu: 268, inv. číslo: 1256, sign.: V, karton: 148. Dopis Svazu československých velkostatkářů od Josefa Nostitze ze dne 22. června 1931, nestránkováno.

¹⁰⁶ Tamtéž, karton: 149. Dopis Svazu československých velkostatkářů od Josefa Nostitz-Rienecka ze dne 22. prosince 1934, nestránkováno.

¹⁰⁷ Tamtéž, karton: 148. Dopis Svazu československých velkostatkářů od Josefa Nostitze ze dne 7. února 1923, s. 1 - 5.

¹⁰⁸ Tamtéž. Dopisy Ministerstvu školství a národní osvěty od Josefa Nostitze ze dne 29. července 1922 a 4. června 1923, nestránkováno.

Za Planou u Mariánských Lázní intervenoval také, protože nechtěl přijít o lesy, tudíž nabídl výměnu za stavební pozemky.¹⁰⁹

Vojenský prostor v Milovicích byl zabrán celý a sepsala se smlouva mezi Josefem Nostitz-Rieneckem, Republikou československou a velitelstvím místního vojenského tábora ohledně převzetí a náhrady pozemků pro zmiňovaného hraběte. Jejím předmětem bylo uzavření pozemků pro vojenské účely od 1. ledna 1933 do 31. prosince 1962 s tím, že vojenská správa nebude majiteli platit poplatky. Bude platit pouze výlohy spojené s budováním objektů a údržbou celého vojenského prostoru. Jediným poplatkem majiteli bude tzv. uznávací poplatek ve výši 10 Kč ročně z 1 ha.¹¹⁰

Na základě rozhodnutí ze 4. března 1926 č. j. 96344/25-II/2 o vyloučení ze záboru a rozhodnutí o propuštění ze záboru č. j. 92663/25-II/2 ze dne 17. prosince 1926 se Josefu Nostitz-Rieneckovi jako přihlášenému dědici po Marii Nostitz-Rieneckové propustil velkostatek Horky nad Jizerou s přidruženými nemovitostmi na katastrálním území obce Hrušov, Brodce, lesy v Jizerním Vtelně, Kbelích a Újezdě a Luštěnice. Majitel velkostatku byl též nucen si ponechat stávající zaměstnance. Dále byla velkostatku ponechána vodárna, cihelna, pivovar a zahrady. Zároveň byly vymazány poznámky ohledně záboru a převzetí zamýšlenými novými majiteli a zachovaly si právní subjektivitu.¹¹¹ Podmínky, které majitel dostal od SPÚ, aby si mohl velkostatek ponechat, byly následující: musel udržovat a opravovat zámek v Horkách nad Jizerou v souladu s ustanovením památkového úřadu, starat se o hospodaření v lesích a udržovat zámecký park, v případě inspekce památkového úřadu musel jeho pracovníkům umožnit vstup kamkoliv a nesměl drobit plochy, na kterých zatím nic nebylo. Pokud chtěl majitel nějaké nemovitosti prodat, musel vždy dostat souhlas od SPÚ a jednat v souladu se zákony o pozemkové reformě z roku 1920.¹¹² Dále Josef Nostitz-Rieneck zaplatil poplatek ve výši 12 996, 57 Kč za vyloučení ze záboru dne 25. února 1926.¹¹³ SPÚ se též odvolával na třetí větu

¹⁰⁹ NA, fond: SČV, Praha, číslo fondu: 268, inv. číslo: 1256, sign.: V, karton: 148. Dopis Ervínu Mayerovi od Josefa Nostitze ze dne 11. listopadu 1930, nestránkováno.

¹¹⁰ NA, fond: Státní pozemkový úřad (dále jen SPÚ), karton: 3790, signatura: 14, Nostitz-Rieneck. Opis smlouvy o zřízení reálného břemene ze dne 24. ledna 1934, s. 1 – 9.

¹¹¹ Tamtéž. Dopis Josefu Nostitz-Rieneckovi od Státního pozemkového úřadu ze dne 4. března 1926, s. 1 – 5.

¹¹² Tamtéž. Rozhodnutí o propuštění velkostatku Horky nad Jizerou z pozemkové reformy ze dne 14. května 1934, s. 1 – 11.

¹¹³ Tamtéž, karton: 3797, signatura: 40, Nostitz-Rieneck. Likvidační dotazník pro II. skupinu z 6. března 1941 vlastnického souboru Horky nad Jizerou, s. 2.

záborového zákona, kde je uvedeno, že majitelům a dědicům velkostatku může být vráceno i více než 500 ha půdy, pokud se odvolá ve třicetidenní lhůtě.¹¹⁴ Veškeré zbylé poznámky o záboru nemovitostí na katastrálním území Hrušov, Brodce a Horky nad Jizerou byly vymazány v roce 1926.¹¹⁵ Horky nad Jizerou mu tedy zůstaly až na několik menších parcel celé. Roku 1926 se uvažovalo i o zestátnění lesů.¹¹⁶ Roku 1933 zadlužený Josef Nostitz-Rieneck prodal velkostatek Horky nad Jizerou Josefu Hégrovi. Všechny závazky tak v roce 1933 přešly na nového vlastníka.¹¹⁷

Dále se jednalo o pozemky a objekty v obcích Luštěnice, Hrušov, Svijany a Český Dub. Dvůr Nahý Újezdec byl zabrán.¹¹⁸ Co se týče Hrušova, v důsledku pozemkové reformy se rozdělil na dvě části a připadl do vlastnictví cukrovaru Horka. Jedna jeho část se pro něj stala nepotřebnou, a tak ji mohl se souhlasem SPÚ prodat.¹¹⁹ Stalo se tak na základě tržové smlouvy dne 6. září 1929. Novými majiteli se stali manželé Jan a Zdeňka Dubští. Nicméně tím se stal velký omyl, protože cukrovar Horka nebyl skutečným majitelem stavební parcely a zahrady.¹²⁰ Celá záležitost se táhla až do roku 1937, kdy nový majitel velkostatku Horky nad Jizerou propustil manželům Dubským zmíněné pozemky a dále obci Hrušov ještě její přiděly nemovitostí v souvislosti s rozhodnutím ze dne 11. června 1929.¹²¹ Kontrola provedení pozemkové reformy a celkové výměry velkostatku v Horkách nad Jizerou byla provedena v roce 1940.¹²²

5. 3 Působení Josefa Hégra v Horkách nad Jizerou

Roku 1933 zchudlý hrabě Nostitz-Rieneck prodal velkostatek se zámekem a akciemi cukrovaru Josefu Hégrovi, rodákovi z Chotětova, a jeho manželce Janě Hégrové. Ve vlastnictví měli na katastrálním území Horky nad Jizerou tyto nemovitosti: č. k.: 15 – dům č. p. 11, č. k. 18 – zahrada, č. k. 20 – zahrada, č. k. 21 –

¹¹⁴ NA, fond: SPÚ, karton: 3790, signatura: 14, Nostitz-Rieneck. Dopis Marii Nostitz-Rieneckové od Státního pozemkového úřadu ze dne 17. prosince 1926, s. 1 – 10.

¹¹⁵ Tamtéž. Usnesení Státního pozemkového úřadu ze dne 17. prosince 1926, nestránkováno.

¹¹⁶ NA, fond: SČV, Praha, číslo fondu: 268, inv. číslo: 1256, sign.: V, karton: 148. Dopis Josefu Nostitzovi ze dne 26. listopadu 1926, nestránkováno.

¹¹⁷ Tamtéž, karton: 149. Prohlášení o úpravě služebních poměrů zaměstnanců převzatých na půdu propuštěnou ze záboru nedatováno a nestránkováno.

¹¹⁸ Tamtéž, karton: 148. Dopis Ervínu Mayerovi od Josefa Nostitze ze dne 6. listopadu 1931, nestránkováno.

¹¹⁹ NA, fond: SPÚ, karton: 3797, signatura: 41, Nostitz-Rieneck. Usnesení Státního pozemkového úřadu ze dne 7. března 1926, s. 1 – 4.

¹²⁰ Tamtéž. Smlouva tržová mezi manželi Dubskými a Spolkovým rolnickým cukrovarem Horka ze dne 29. března 1929, s. 1 – 2.

¹²¹ Tamtéž. Prohlášení ze dne 16. prosince 1937, s. 1 – 4.

¹²² Tamtéž, signatura: 40, Nostitz-Rieneck. Závěrečná kontrola velkostatku Horky nad Jizerou ze dne 29. února 1940, nestránkováno.

pastvina, č. k. 242 – role, č. k. 243 – pastvina, č. k. 372 – role, č. k. 277 – role, č. k. 272 – role, č. k. 278 – pastvina, č. k. 279 – role, č. k. 281 – role, č. k. 282 – pastvina, č. k. 310, 313, 238, 336, 337, 340, 344, 364 a 332 – role, č. k. 341/1, 343/1, 345, 371 – pastvina, č. k. 372 – kamenný lom, č. k. 46/2 – dům č. p. 93, č. k. 39 – dům č. p. 6, č. k. 16 – dům č. p. 18, č. k. 55 – parcela. Dále domy či budovy č. p. 21, 120, 20, 17, 28, 29, 83, 54 a 55 – zámek a jeho hospodářské budovy, park a zelinářskou zahradu. Na katastrálním území obce Brodce: č. k. 2/2, 219, 1088/2 – louku.¹²³ Podle smlouvy tržové z 8. července 1933 vkládal za služebnost přístupu k řece Jizeře přes pozemek č. k. ½ zahradu co statek služebný ve prospěch všech dočasných vlastníků pozemku č. k. ¼ zahradu (vl. č. 127) co statku panujícího.

Podle výměru Státního pozemkového úřadu v Praze ze 4. července 1934 se poznamenala omezení ve výměru pod čl. II 1-4 u st. parcel č. k. 8/2 zámek č. p. 35 a 8/1 dům č. p. 34 a poz. parcely č. p. 1/1 zahradu, ½ zahradu, 4 les, 6/2 zahradu, 82/3 pastvu, 107 zahradu, 108 pastvu, 109, pastvu, 110 louku, 111/1 les a 105 pastvu.¹²⁴

Smlouva tržová se ještě v roce 1938 upravila. Byla uzavřena mezi 12. a 21. prosincem 1938 přičemž udávala, že vlastníky jsou Josef a Jana Hégrovi a každý z nich vlastní polovinu. Podle rozhodnutí o přidělu z 3. října 1932 se vkládal zákaz zcizení, zavazení, propachtování a právo výkupu podle ustanovení odst. 5, 6, 8 až 14, 16, 17 a 20 cit. rozhodnutí o přidělu a § 35, 36, 37, 38, 51 a následujících z 30. ledna 1920 čísla 81 Sb. zákonů a nařízení.¹²⁵

Nový majitel nechával pravidelně opravovat drobné zámecké a obecní objekty, např. okolí kapličky a schody vedoucí k zámku a ke kostelu.¹²⁶ V letech 1934 – 1935 začal Josef Hégr s přestavbou hospodářských budov a objektů spjatých s cukrovarem a cihelnou. 29. ledna 1934 se začal bourat rohový dům, tzv. ratejna a stáje podél trati. Nová stavba byla postavena z betonu a cihel a zvýšena o skládku suché píce. Veškeré staré zdivo zmizelo v navážce nového náměstí. 6. března se boural pivovarský komín. Na místě bývalé varny byla zřízena řeznická porážka. 22. března se začaly oplocovat pozemky za stodolou vedle dráhy. 24. května byly sňaty kamenné sochy z pilířů v průčelí dvora a odvezeny do zámeckého nádvoří. Na

¹²³ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1, Seznam budov velkostatku, nedatováno a nestránkováno.

¹²⁴ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12 - 1945 - 1949 - Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Výtah z pozemkových knih z roku 1947, nestránkováno.

¹²⁵ Tamtéž. Výtah z pozemkových knih z roku 1947, nestránkováno.

¹²⁶ Kronika Horek nad Jizerou, s. 178.

konci roku byly vykáceny staré kaštany a lípy „za oslí“. Strouha byla prohloubena, vyzděna a překlenuta. Stará cesta byla zrušena. Tyto a jiné adaptační práce nechal Josef Hégr dělat kvůli zmírnění dopadu důsledků hospodářské krize na obyvatele. Platil jim 1, 80 Kč za hodinu práce. Část oprav se protáhla do následujícího roku.¹²⁷

V roce 1936 ještě pokračovala krize a Josef Hégr nechal zrušit park „U Větráku“ a domek, v němž kdysi žili hajní, a přebudovat všechno na ornou půdu. 2. září pozdě večer shořel u cihelny velký stoh napolo shnilé pšenice, která sem byla svezena z pole. Shořela i stará mlátička. Pachatel nebyl vypátrán, ale pšenice i mlátička byly pojištěny. Častými dešti v tomto roce bylo zničeno mnoho obilí na polích a kvůli občasným požárům vyhořely stodoly v dražickém dvoře. Na podzim nechal Josef Hégr vysázet nové ořechy při silnici k Hrušovu jako náhradu za ty, které pomrzly za extrémní zimy v roce 1929.¹²⁸

Roku 1937 byly vykáceny topoly „v hatích“ a byla zahájena přestavba chudobince na příbytek pro slovenské sezónní dělníky. Dále se pokračovalo v opravách veřejných prostor, mostu přes Jizeru a kostela.¹²⁹

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava byly místní obyvatelé nuceni odevzdat své zbraně. Dále byly zakázány oslavy podporující českou státnost. Byl zaveden lístkový systém a již od podzimu tohoto roku byl znát nedostatek základních potravin, oděvů a obuvi. Byla také rozšířena silnice za farou a začal se používat nový hřbitov.¹³⁰

Roku 1940 se stala nehoda na vlečce, když vlak převážel 2000 q uhlí. Lokomotiva dostala smyk a vykolejila, nikdo naštěstí nebyl zraněn. Dále obec trápila povodeň a nedostatek přidělu paliv. V obci se vyskytl i střevní tyfus, jemuž podlehlly tři ženy. Roku 1941 se v obci rozmohla epidemie chřipky a celé jaro nepolevovala. Dále zde měli němečtí vojáci vojenské cvičení. Někteří z nich zahynuli v důsledku rozvodnění řeky Jizery.¹³¹

Mezi lety 1942 – 1944 byla zavedena všeobecná pracovní povinnost pro muže a ženy od 15 do 70 let. V této době byly také zabaveny všechny zvony a knihy, které byly v té době zakázané, a odvezeny do Chotětova, později ale bylo vše vráceno. V obci také pobývali ruští váleční zajatci, a pokud se přišlo na ty, kdo je u sebe má,

¹²⁷ Kronika Horek nad Jizerou, s. 180 – 182.

¹²⁸ Tamtéž, s. 187 – 189.

¹²⁹ Tamtéž, s. 190 – 194.

¹³⁰ Tamtéž, s. 201 – 205.

¹³¹ Tamtéž, s. 206 – 216.

hrozil všem trest smrti. Nikdo však nikoho neudal. Němci kontrolovali odvody dobytka, přiděly, dodávky obilí a místní občany. Byly také pořádány sbírky textilu, listí, různých plodin, papíru, kostí atd. Obyvatele také značně zneklidnily zprávy o chystaném vystěhování obcí Brodce a Horky, které měl stihnout osud jiných vesnic na Benátecku v souvislosti s rozšířením vojenského prostoru Milovice. Naštěstí se obce násilné vysídlení netýkalo. S blížícím se koncem války procházely obcí kolony sovětských zajatců i německých civilistů ze Slezska a Balkánu. 10. května 1945 dorazili do Horek první sovětské vojáci. Do konce roku odešlo z Horek osídlit pohraničí 30 rodin.¹³²

5. 3. 1 Horky nad Jizerou v letech 1945 – 1948

Po skončení druhé světové války se odsun německých obyvatel dotkl i velkostatku, odešla z něj asi třetina zaměstnanců do Sudet, kde si přivlastnila hospodářství odsunutých Němců. Josef Hégr místo nich poslal na velkostatek pracovat německé zajatce. Ruskými vojáky a místními obyvateli byl vyplněn zámek.¹³³ Roku 1946 po volbách velmi zesílilo postavení komunistické strany v místním národním výboru. Zároveň byly zřizovány pracovní brigády na velkostatku i na obecních pozemcích. V roce 1947 byly v obci dvě ničivé povodně, jejichž následky se opravovaly až do zimy.¹³⁴

5. 3. 2 Znárodnění velkostatku

První poválečné vlny přinesly v Horkách jasné vítězství komunistům a příští vývoj v zemi probíhal ve znamení jejich snahy o získání naprosté vlády v republice. Hlavním ekonomickým požadavkem komunistů bylo dále prohloubit znárodnovací proces, který se v Horkách týkal především velkostatku Josefa Hégra, který byl vyvlastněn. V květnu roku 1948 se oznamovalo, že velkostatek bude znárodněn dne 11. května 1948. Národní správu bude zajišťovat Jednotný svaz českých zemědělců (JSČZ), který fungoval v letech 1945 – 1951, a zmocněncem bude jmenován dosavadní správce František Nejedlo.¹³⁵

JSČZ si kladl nárok na velkostatek Horky nad Jizerou podle zákona č. 142/47 Sb., o revizi pozemkové reformy, která se vztahovala na tzv. zbytkové statky podle

¹³² Kronika Horek nad Jizerou, s. 217 – 227.

¹³³ Tamtéž, s. 228 – 248.

¹³⁴ Tamtéž, s. 249 – 254.

¹³⁵ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12 - 1945 - 1949 - Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky v Praze ze dne 3. července 1948, nestránkováno.

pozemkové reformy z roku 1920. Dále se odvolával na zákon č. 145/47 Sb. podle něhož se měl svaz starat o zásobování, výživu a zvelebování zemědělské a lesní produkce jakožto ústřední zemědělská veřejnosprávní korporace.

V roce 1948 začaly platit zákony dále upravující pozemkovou reformu. Prvním z nich byl zákon č. 43/1948 Sb., zákon o zemědělském úvěru, podle něhož stát garantoval půjčky zemědělcům, kteří si koupí stroje pro obdělávání půdy a zvýší tím její výnosnost. Druhý zákon č. 44/1948 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o revisi první pozemkové reformy, novelizoval zákon č. 142/1947 Sb., a upravil přerozdělování půdy. Dále se v březnu roku 1948 realizoval komunistický návrh z roku 1947 o zestátnění zbytkových statků. Zákon č. 45/1948 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy, zamezil drobení zemědělské půdy v dědických řízeních a převodu mimo okruh osob stanovených zákonem. Kromě toho se půda mohla zcizovat jen se souhlasem ONV. Zákon č. 40/1948 Sb., zákon o trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě, stanovil, jednak že půda patří těm, kdo na ní pracují, jednak že jednotlivec může vlastnit půdu do velikosti 50 ha. V souvislosti s touto úpravou pozemkové reformy se používal pojem tzv. nuceného výkupu, tj. vyvlastnění. Okruh přídělců takto získané půdy byl stanoven zákonem.¹³⁶

V důsledku výše zmíněných zákonů dne 21. března 1948 podal JSČZ žádost o přidělení zámku a dalších hospodářských budov na velkostatku na ministerstvo zemědělství. Chtěl tam pěstovat ovoce, provádět výzkum a pořádat hospodářské kurzy. Stěžoval si, že k těmto účelům doposud nemá vhodné prostory. Místní rolnická komise a Místní národní výbor v Horkách nad Jizerou souhlasily se zabráním celého velkostatku s tím, že bude sloužit budoucí hospodářské škole a že bude fungovat pouze pro výukové účely.¹³⁷ Od této doby se začalo s přípravami k jeho předání do rukou nových vlastníků.¹³⁸ 28. dubna došlo k jmenování zmocněnce JSČZ Rudolfa Hodana jako správce velkostatku.¹³⁹ Jmenovaný správce měl pravomoci podle 9. dekretu prezidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5/1945 Sb. Pokud by tyto pravomoci překročil, hrozila mu pokuta 10 000 000 Kčs. Národní správce měl

¹³⁶ KUKLÍK, Jan, *Znárodněné Československo*, Praha 2010, s. 135 – 322.

¹³⁷ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1905 – 1. Žádost o přidělení zámku v Horkách nad Jizerou ze dne 21. března 1948, nestránkováno.

¹³⁸ Tamtéž. Dopis národní správě velkostatku ze dne 8. dubna 1948, nestránkováno.

¹³⁹ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1905 – 1. Jmenování zmocněnce JSČZ dne 28. dubna 1948, nestránkováno.

především za úkol vyhotovit soupis živého a mrtvého inventáře a podat zprávu o celkovém stavu velkostatku před zřízením zmiňované školy. K definitivnímu předání mělo dojít 1. října 1948. S majiteli velkostatku se začalo jednat až po 6. dubnu 1948.¹⁴⁰ Velkostatek o výměře 249 ha (z toho 34 ha lesa) byl podle tohoto zákona rozparcelován a po uspokojení všech žadatelů o půdu zbylo asi 100 ha se zámek, na nichž JSČZ měl zřídit hospodářskou školu jako výzkumnou stanici.¹⁴¹

Dne 27. dubna 1948 byla ve velkostatku zavedena národní správa.¹⁴² Dne 12. května 1948 byl v čase mezi 9:00 až 13:30 prohlédnut objekt velkostatku, včetně živého a mrtvého inventáře. Na společné schůzi zástupců Místní rolnické komise v Horkách nad Jizerou, MNV Horky nad Jizerou, Závodní rady zaměstnanců velkostatku Horky nad Jizerou, ONV v Mladé Boleslavi a ústředí JSČZ v Praze byly projednány základní všeobecné záležitosti týkající se předání velkostatku. Správce Hodan představil záměry JSČZ s velkostatkem a bylo jednáno o stavebních úpravách objektu zámku pro zřízení zmiňované hospodářské školy. Dále se představily žádosti místních občanů na přiděl půdy podle revize první pozemkové reformy. Co se týče inventáře, stav mrtvého inventáře nebyl veden, ale stav živého se zjistil jednak podle každoročních inventur, (poslední proběhla k 31. prosinci 1947), jejichž souhrn byl vždy posílán v podobě účetní knihy majiteli velkostatku do Prahy a dále revizí provedenou JSČZ. Na velkostatku se nenacházely ani plány budov a ani plány pozemků. Správa velkostatku je tedy hned musela pořídit a poslat na ústředí JSČZ do Prahy. Stejně tak jim musela poslat výměry najatých a pronajatých pozemků. Celková výměra velkostatku byla 249, 1102 ha, pronajaté půdy bylo 15, 6535 ha a najaté půdy 330, 8173 ha.¹⁴³ Zastavěné plochy tvořily jeden komplex hospodářského objektu a skládaly se z administrativní budovy, v níž se nacházela kancelář velkostatku, z budov obytných pro správce a účetního a částečně pro další zaměstnance. Další obytné domy se nacházely za touto budovou. Ty byly v dobrém stavu, jen bylo nutné upravit dřevníky, sklepy a dvorky. JSČZ chtěl v bývalých bytech pro deputátníky postavit společnou prádelnu a umývárnu. Hospodářské budovy potřebovaly jen opravit dveře a okna, střechy byly v pořádku. Velkostatek byl vybaven hnojištěm,

¹⁴⁰ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1905 – 1. Úřední záznam o velkostatku Horky nad Jizerou ze dne 6. dubna 1948, nestránkováno.

¹⁴¹ Tamtéž. Dopis ministerstvu zemědělství o přidělení velkostatku a zámečku v Horkách nad Jizerou zde dne 23. dubna 1948, nestránkováno.

¹⁴² Tamtéž, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Výměr ze dne 27. dubna 1948, nestránkováno.

¹⁴³ Tamtéž. Výměra pozemků vlastních, najatých i pronajatých, datace: 1947 – 1948, nestránkováno.

silážními jámami a jímkami na močůvku – všechno bylo v dobrém stavu. Zaměstnanci se též velmi dobře starali o rostlinné produkty a zabývali se výzkumem toho, jak vyhubit plevel. Majitel pojistil velkostatek u pojišťoven Slovan a Slavia zejména proti požáru a proti krádeži u Riunione de Adriatica di Sicurta v Terstu se sídlem v Praze a na stroje u Deutsch-Diesel. K velkostatku také náležela elektrárna, která byla postavena roku 1926. Ta se musela opravovat periodicky po šesti letech. Co se týče zámku, zbyly zde stopy po sovětském lazaretu z 2. světové války. Bylo nutné opravit vodovod, okna, všechno vyčistit a vydezinfikovat a vymalovat. Správce zámku Nejedlo a účetní Tachezy měli za úkol přiznat všechna aktiva a pasiva a předat vše správci velkostatku Rudolfu Hodanovi.¹⁴⁴

Bylo zjištěno, že ve velkostatku pracovalo 38 zaměstnanců, včetně deputátníků, správce, účetní, hajného a ženy ve chlévě. Slováků bylo 25 a ještě zde pracovali němečtí zajatci. Hospodaření bylo vždy aktivní. Celkem bylo na mzdách roku 1947 vyplaceno 2 057 000 Kčs. Dále majitel platil nemocenské pojištění dělnické, pojištění ve vyšších službách, úrazové a penzijní a daň ze mzdy. Co se týče dobytka, bylo tu 34 jalovic, 55 dojných krav, 9 brakových, 8 odstávčat, 13 volů, 20 koní, 7 býčků a dalších 30 bylo vykrmováno pro podnik Prispol. Bylo též zjištěno, že bude nutné vždy naočkovat nově přikoupený hovězí dobytek. Vepřový dobytek nebyl chován v důsledku dohody s hrušovským dvorem, neboť ten plnil za Horky kontingent vepřového masa a Horky naopak plnily kontingent hovězího za Hrušov.¹⁴⁵ JSČZ chtěl v budoucnu postavit nové chlévy a začít chovat prasata. Kurníky chtěl postavit nové. Koně byly v dobrém stavu, ale část z nich měla být nahrazena při práci traktory. Plodiny byly též v dobrém stavu. Na velkostatku se pěstovala zejména vojtěška, kukuřice, rané a zimní brambory, pšenice a cukrová řepa a různé druhy zeleniny. Byl též vypracován velmi podrobný seznam všech strojů zemědělských i nezemědělských, náradí, vozů, vah, motorů, chlévů, chladiřů, atd., až po běžné kancelářské potřeby.¹⁴⁶ Celkový soupis živého a mrtvého inventáře včetně výměr budov, pozemků, osiva a zásob byl vyhotoven dne 30. září 1948. Živý inventář byl

¹⁴⁴ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Protokol sepsaný dne 12. května 1948 v kanceláři velkostatku Horky nad Jizerou, s. 1 – 8.

¹⁴⁵ Podrobný stav zvířat je napsán v protokolu ze dne 12. května 1948.

¹⁴⁶ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Protokol sepsaný dne 12. května 1948 v kanceláři velkostatku Horky nad Jizerou, s. 1 – 8.

oceněn na 1 256 890 Kčs, mrtvý na 1 113 310 Kčs, zásoby na 1 277 274, 60 Kčs, náklady na novou úrodu na 174 247, 50 Kčs.¹⁴⁷

K zabrání veškerých objektů a pozemků pro potřeby provozu cihelny došlo již 20. února 1948. Středočeské cihelny, národní podnik, zde plánovaly postavit přípojku k vlečce z cukrovaru do Chotětova, vystavět nové byty pro dělníky a těžit nový druh hlíny potřebný pro specializovaný typ cihel.¹⁴⁸ Zemský národní výbor výnosem ze dne 29. února 1948 č. j. VIII/2-3. 587/48 povolil národní správu nad cihelnou Středočeským cihelnám, národnímu podniku v Praze ve Vodičkově ulici podle dekretu prezidenta republiky č. 5/45 Sb. Kapacita cihelny byla 4 miliony cihel ročně. Cihelna žádala ponechání přilehlých pozemků, které nutně potřebovala ke svému provozu a bylo jí vyhověno 24. března 1948, dostala ovšem pouze 10 ha. Měla také výhody v tom, že mohla čerpat vodu z velkostatku, odebírat z jeho elektrárny elektrickou energii a též právo na odběr pitné vody z pumpy. Cihelna oproti tomu měla přispívat na opravy vodovodu a elektrárny.¹⁴⁹ Tato elektrárna byla vybavena Francisovou turbínou, elektrickým generátorem na 45 HP a vodním čerpadlem na užitkovou vodu pro velkostatek.¹⁵⁰ V tomto ohledu tedy cihelna nebyla závislá na transformační stanici v Dražicích, tj. na provozu Východočeských elektráren, n. p.

Po inspekční cestě JSČZ v srpnu roku 1948 se zjistilo, že zámek je ve velmi dobrém stavu, jen bude potřeba uvolnit 2 000 000 Kčs na adaptace a zavést ústřední topení a teplou vodu. Dále se některé místnosti přebudují na sály s kapacitou 40 – 50 lidí a vznikne nové rekreační středisko pro potřeby JSČZ. Nově se bude chovat drůbež a ovce. K hlavní budově učiliště, tj. zámku bude přiléhat park, zelinářská zahrada a další hospodářské objekty.¹⁵¹ JSČZ též dostalo přidělem zámek Mcely a žádalo o přidělení dalších budov jižních a západních Čechách a dvou na Moravě, aby mohlo zřídit další školy.¹⁵² V podstatě hned od rozhodnutí se zřízením školy v Horkách nad Jizerou bylo zahájeno přebudování zámeckého areálu a zámku na

¹⁴⁷ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Soupisy majetku ze dne 30. září 1948, nestránkováno.

¹⁴⁸ Tamtéž, karton: 1008, sign.: 1905 – 2. Soupis nemovitostí náležejících k Cihlářskému závodu Horky nad Jizerou ze dne 20. února 1948, nestránkováno.

¹⁴⁹ Tamtéž. Úřední záznam o velkostatku Horky nad Jizerou, 1948, s. 1 – 2.

¹⁵⁰ Tamtéž, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Seznam budov velkostatku, datace: 1948, nestránkováno.

¹⁵¹ Tamtéž, karton: 595, sign.: 1374 – 2. Záznam ze služební cesty ze dne 24. a 25. července 1948, s. 1 – 3.

¹⁵² NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1236 – 2. Dopis ministerstvu zemědělství ze dne 4. října 1948, nestránkováno.

hospodářské učiliště.¹⁵³ Veškeré práce byly dokončeny o tři roky později. Předání a zápis starého a nového inventáře pro potřeby školy byl napsán 24. ledna 1951.¹⁵⁴

Od 14. do 17. října 1948 došlo k definitivnímu předání velkostatku Horky nad Jizerou od manželů Hégrových do rukou JSČZ a novým vlastníkům půdy. Jednalo se o objekt zámku, parků, pastvin, luk, polí a dvou zahrad o celkové výměře 14, 9968 ha. Pokud by chtěl tento svaz provádět jakékoliv úpravy, musel by předtím podat žádost na památkový úřad. O zámeckém mobiliáři se mělo ještě jednat, zda jej obdrží původní majitelé, či nikoliv, ačkoliv v březnu roku 1948 se sepsal seznam živého a mrtvého mobiliáře a seznam věcí, které zakoupil přímo JSČZ. Část inventáře byla odvezena sovětskými vojáky na Zelený Hrádek. Zaměstnanci MNV Horky nad Jizerou a budoucího učiliště nesměli s inventářem volně zacházet, vše, co tam zůstalo, mělo sloužit právě potřebám tohoto učiliště.¹⁵⁵ Zaměstnanci velkostatku museli poté projít kádrovou čistkou, a pokud byli shledáni státně spolehlivými, JSČZ s nimi uzavřel nový pracovní poměr. Svaz také musel provést přídělové splátky v hodnotě 50 000 Kčs.¹⁵⁶

Dne 15. října proběhlo sepsání zprávy o znárodnění velkostatku. Josef Hégr v poznámce uvedl, že by rád hospodařil alespoň na statku č. p. 11 v Horkách nad Jizerou. Žádal, aby mu za tímto účelem byla ponechána poměrná část živého a mrtvého inventáře a zásob. Dále požadoval přiděl tzv. zaměstnavatelského cukru, který mu z titulu dodavatele řepy příslušel proti zaplacení. Nikdo z úřadů neměl námitek, tudíž Hégrově žádosti bylo vyhověno.¹⁵⁷ Od tohoto data už velkostatky definitivně patřil pod Československé státní statky (ČSS), n. p., a které jej přidělily statku v Bezně, dále JSČZ, obci Horky nad Jizerou a drobným přidělcům půdy.¹⁵⁸

Souhrnem bylo zařízení velkostatku převzato ČSS za 4 039 722, 30 Kčs. Velkostatky Horky nad Jizerou byl obhospodařován v režii spoluvlastníků a podle jejich prohlášení je veškeré movité zařízení jejich vlastnictvím. Z kupní ceny za převzaté movitosti a náklady na novou úrodu zaplatily ČSS závazky bývalým vlastníkům velkostatku částku 249 315, 30 Kčs. Zástupce ČSS byl vyzván

¹⁵³ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1236 – 2. Dopis finančnímu výboru JSČZ ze dne 2. června 1948, nestránkováno.

¹⁵⁴ Tamtéž. Zápis převzetí inventáře novým správcem ze dne 24. ledna 1951, nestránkováno.

¹⁵⁵ Tamtéž, sign.: 1238. Úřední záznam JSČZ, datace: 1948, nestránkováno.

¹⁵⁶ Tamtéž. Opis exhibitu ze dne 13. října 1948, s. 1 – 2.

¹⁵⁷ Tamtéž, sign.: 1236 – 1. Zápis sepsaný na správě velkostatku dne 15. října 1948, s. 1 – 4.

¹⁵⁸ Tamtéž. Dopis Živnostenské bance, národnímu podniku, v Mladé Boleslavi ze dne 3. června 1949, nestránkováno.

k zaplacení zbytku kupní ceny za převzaté movité zařízení a vzal na vědomí, že až do zaplacení celého nedoplatku jsou ČSS povinny ode dne 15. října 1948 platit 4% úroky z prodlení a že kupní cena má být složena na účet vlastníků velkostatku u Živnostenské banky, n. p., v Praze a ve prospěch ministerstva zemědělství. Josef Hégr souhlasil s těmito podmínkami převzetí. Měl však výhrady k živému inventáři, požadoval, aby ČSS platil příplatek na hovězí dobytek v částce 3 Kčs za 1 kg. Nebylo mu vyhověno, protože ČSS místo vlastníka zaplatilo částku 57 060 dělnictvu a účet za elektřinu.¹⁵⁹

Dne 14. května 1949 skončila národní správa velkostatku, protože živý i mrtvý inventář a půda byly rozděleny přídělcům, nikoliv bývalým majitelům Josefu a Janě Hégrovým.¹⁶⁰

Roku 1950 začala revize likvidace národní správy na velkostatku a měla být vyhotovena revizní zpráva, celková bilance hospodaření včetně dluhů a pohledávek. K tomu účelu byly revidovány i účty Josefa Hégra a výběru z nich.¹⁶¹

Josefu Hégrovi byl od roku 1948 odepřen přístup k jeho běžnému účtu u Živnostenské banky, n. p., ačkoliv měl na něj dostat výše zmiňovanou náhradu za znárodnění velkostatku. Sám požádal, aby on a jeho manželka měli samostatné běžné účty, kam měly být uhrazeny transakce. KNV s tím souhlasil.¹⁶² Hotově si vybral 122, 070 Kčs, ale nikdo nevěděl, za jakým účelem a kdo mu k tomuto „neoprávněnému“ výběru dal povolení. Dále bylo zjištěno, že Státní banka československá, resp. Živnostenská banka, provedla dispoziční Josefa Hégra a uhradila velké části Investiční bance na účet Jany Hégrové a Uhelným skladům československým v Holešovicích, které nedodávaly uhlí do cukrovaru Horka, ale do Hégrova domu v Dělnické ulici č. p. 29. Jak se ukázalo, byla to „chyba“ ze strany banky, protože před únorem 1948 si všichni volně disponovali se svými účty.¹⁶³ Proto JSČZ tento výběr a převody peněz neuznala a neuvedla je do konečné bilance

¹⁵⁹ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Zápis o jednání konaném 18. ledna 1950 v kanceláři správy státního dvora Horky nad Jizerou, nestránkováno.

¹⁶⁰ Tamtéž. Zpráva o zrušení národní správy na velkostatku Horky nad Jizerou ze dne 14. května 1949, s. 1 – 4.

¹⁶¹ Tamtéž. Zápis ONV v Mladé Boleslavi ze dne 25. ledna 1951, nestránkováno.

¹⁶² Tamtéž. Dopis Josefa Hégra filiálce Živnostenské banky v Mladé Boleslavi, n. p., ze dne 6. června 1949, nestránkováno.

¹⁶³ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Zpráva pro generální sekretariát zde dne 26. června 1951, s. 1 – 2.

likvidace národní správy na velkostatku a vykazovala jej jako pohledávku za bankou. Likvidací aktiv a pasiv byla pověřena Spořitelna a záložna v Benátkách.¹⁶⁴

Zároveň ONV v Mladé Boleslavi chtěl zjistit, za jakým účelem byly tyto peníze použity, a trval na jejich vrácení.¹⁶⁵ Svaz se chtěl obrátit na Josefa Hégra, ale ten byl v červnu roku 1951 v pracovním táboře v Příbrami a jeho syn Josef vykonával vojenskou službu, tudíž bylo ujednáno, že svaz dá do úředního listu výzvu na dlužníky i věřitele velkostatku, aby do konce června přihlásili svoje závazky a pohledávky vůči národní správě. Podle lhůtě zástupci účtárny ONV Mladá Boleslav a jeho finančním referátem likvidaci národní správy. Hégrovy vybrané peníze se měly zajistit.¹⁶⁶ Za tyto výběry byla zodpovědná pouze banka a až se najde viník, který dal účet k dispozici Josefu Hégrovi, bude poslán do vězení.¹⁶⁷

Josef Hégr dostal propustku z pracovního tábora a byl předvolán na výslech do kanceláře JSČZ kvůli zmíněnému výběru hotovosti. Vypověděl, že peníze použil na zaplacení svých dluhů u Družstevních závodů v Dražicích, které mu byly vyměřeny národní správou a dále na soukromé účely, tj. na lázeňské léčení své a jeho ženy.¹⁶⁸ Znovu měl dostat propustku z TNP v Brně na vyšetřování nesrovnalostí mezi soupisem majetku na počátku národní správy a soupisem ČSS ke dni 30. září 1948. Hégr se na jednání nedostavil, protože byl v brněnské nemocnici. Při jednání se však zjistilo, že došlo k početným chybám, cukrovar, Družstevní závody v Dražicích, majitel mlýna Langer a Josef Hégr museli účet vyrovnat. ČSS v Bezně musel proplatit nároky věřitelům tj. Živnostenské bance, Družstevním závodům v Dražicích a ObNV v Praze 6.¹⁶⁹

¹⁶⁴ NA, fond: JSČZ, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1. Zápis v kanceláři Státní banky československé v Mladé Boleslavi ze dne 9. srpna 1951, nestránkováno.

¹⁶⁵ Tamtéž. Vyšetřování výběru z účtu Živnostenské banky fil. Mladá Boleslav Josefem Hégrem ze dne 4. září 1951, nestránkováno.

¹⁶⁶ Tamtéž. Zápis pro generální sekretariát o likvidační záležitosti velkostatku Horky nad Jizerou ze dne 11. června 1951, nestránkováno.

¹⁶⁷ Tamtéž, sign.: 1236 – 2. Záznam o jednání na ONV Mladá Boleslav ze dne 3. září 1951, nestránkováno.

¹⁶⁸ Tamtéž. Zápis sepsaný dne 14. září 1951 v kanceláři JSČZ, s. 1 – 2.

¹⁶⁹ Tamtéž. Záznamy JSČZ ze dne 24. října 1951 a ze dne 20. a 21. listopadu 1951, nestránkováno.

5. 3. 3 Velkostatek v období komunismu

Josef Hégr 30. září 1949 žádal, aby z náhrady na převzatý velkostatek Československým státním statkem, n. p., statkem v Bezně, mu bylo uvolněno 2 000 000 Kčs na zaplacení zbytku mimořádné jednorázové dávky finančnímu referátu ObNV v Praze 19.¹⁷⁰

Opisem dopisu ČaSS, národního podniku, statku v Bezně ze dne 16. června 1949, je patrné, že inventář a zásoby dvora Horky nad Jizerou byly oceněny na 3 754 963 Kčs.¹⁷¹ Hospodářství Horek nad Jizerou mělo v rámci státních statků velmi dobré výsledky a při statkových hodnocení výrobních výsledků zaujalo vždy přední místa. Ačkoliv se v horecké kronice nenachází zmínky o přímém vlivu či působení Josefa Hégra ve velkostatku, rok 1952 představuje výjimku. Uvádí se, že občané Horek nad Jizerou jednali o jeho kádrovém posudku.¹⁷² Roku 1951 také došlo k poklesu výroby na velkostatku v důsledku změny jeho vedení. Když situace začala být neudržitelná, přišel do vedení statku jeho bývalý správce František Nejedlo, a hospodářství začalo znovu prosperovat. Celkem ve službách velkostatku působil i s krátkou výše uvedenou přestávkou mezi lety 1923 – 1958, kdy odešel do důchodu. Roku 1953 statek přebrala nově vytvořená učňovská zemědělská škola, která od té doby až dodnes sídlí v zámku.¹⁷³ Tím se založil tzv. školní statek. Z něj se stala samostatná bilanční jednotka, podřízená řediteli školy. Spadal mezi sektory ústředně plánované a byl řízen krajskou správou školních statků pro kraj pražský se sídlem v Mělníku. Školní statek Horky nad Jizerou byl řízen ministerstvem zemědělství jako účelový objekt, na kterém si měli žáci v praxi vyzkoušet vše, co se naučili ve škole a přesvědčit se, jak odborně řízený zemědělský podnik má vypadat.

V roce 1953 se uskutečnil převod části pozemků ve prospěch školního statku. Došlo také k přebudování bývalého chudobince na školní internát a místo stájí a kůlen pro kočáry vznikly nové byty.¹⁷⁴ Co se týče cihelny, ta byla přičleněna do podniku Pražské cihelny až do restituce.¹⁷⁵

¹⁷⁰ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12 - 1945 - 1949 - Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Dopis Živnostenské banky Josefu Hégrovi ze dne 9. listopadu 1949, nestránkováno.

¹⁷¹ Tamtéž. Zpráva pro Ministerstvo zemědělství v Praze ze dne 9. listopadu 1949, nestránkováno.

¹⁷² Kronika Horek nad Jizerou, s. 278.

¹⁷³ Tamtéž, s. 343.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 296 – 297.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 526.

5. 3. 4 Horky nad Jizerou od roku 1989 do současnosti

Po roce 1989 postupně začal být majetek do rodiny Hégrových restituován. Syn Josefa Hégra (také Josef) však zemřel roku 1992, tudíž se řízením zabývala jeho druhá manželka Anna.¹⁷⁶ Řízení o vydání nemovitostí probíhalo v letech 1992 – 1998. Několikrát se však opravovalo zejména z důvodu chybné výměry nemovitosti.¹⁷⁷ Roku 1992 byla vrácena cihelna a statek a roku 1995 byly vráceny další pozemky a budovy v sousedství školy. Roku 1998 byl také restituován zámek. V tomto roce nastala ekonomická krize a velkostatek byl nucen propouštět své zaměstnance. Část velkostatku, statek, se zaměřil na chov psů, které vyvážela do Nizozemí a USA soukromá firma, a na chov koní. V jiné části vznikla benzinová pumpa. Cihelna se dostávala do problému odbytu cihel. Anna Hégrová prodala hlínu, kterou si zaměstnanci odváželi pro zřízení skládky domovního odpadu v Jiřicích v bývalém sovětském vojenském prostoru. Celkem jí bylo odvezeno 30 000 m³.¹⁷⁸

Roku 1997 pronajala veškeré pozemky a statek firmě Jizera se sídlem v Jizerním Vtělňě, tudíž opět došlo k úbytku pracovních pozic pro horecké občany. Zároveň byl zbořen komín z cihelny.¹⁷⁹ V roce 2000 byla za přispění Hégrových postavena nová vedlejší budova školy. Roku 2002 proběhla velká oslava 50. výročí jejího založení. Roku 2005 došlo ke zbourání dalších budov cihelny, přičemž dodnes z ní stojí jen správní budova a údržbářská dílna. Další prostory byly přebudovány na garáže. Došlo také na nejnutnější opravy zámeckého areálu. Roku 2009 došlo k prodeji zámku do rukou kraje, který jej zrekonstruoval.¹⁸⁰ K 1. lednu 2019 byla celková výměra vlastnictví nezastavěné a zastavěné plochy obci Brodce nad Jizerou 89 333 m², v Dražicích 14 654 m², v Horkách nad Jizerou 2 055 052 m² a v Hrušově 102 220 m².¹⁸¹

¹⁷⁶ Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957). Rozhodnutí o vydání nemovitostí ze dne 27. ledna 1993, Okresní úřad Mladá Boleslav, referát pozemkový fond, nestránkováno.

¹⁷⁷ Tamtéž. Opravné rozhodnutí o vydání nemovitostí ze dne 26. července 1995, Okresní úřad Mladá Boleslav, referát pozemkový fond, nestránkováno.

¹⁷⁸ Kronika Horek nad Jizerou, s. 480 – 481.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 483 – 484.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 497 – 544.

¹⁸¹ Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

5. 4 Podnikatelské objekty velkostatku

5. 4. 1 Pozemky

Podle soupisů statků a panství provedených před rokem 1848, tvořily brodecké panství tyto obce: Horky nad Jizerou, Hrušov, Luštěnice s částí vsí Kosořic, Němčic, Libichova, Dražic a Krnska. U Brodců byl poplužní dvůr a samota Zelená. K panství patřily dvory ve výměře: Horky 256 ha, Hrušov 278 ha, Luštěnice 196 ha, Josefov 82 ha, Nový Dvůr 76 ha. Celková výměra všech pozemků činila 1570 ha. Z toho připadlo na pole 685 ha, louky 98, 70 ha, zahrady 30, 50 ha, pastviny 39 ha, lesy 687, 60 ha, řeku 15, 75 ha, pozemky zastavěné 5,45 ha a nezastavěné 8, 10 ha. Nostitz-Rieneckové od roku 1838 vlastnili také pivovar a cihelnu a většinu akcií v cukrovaru. Od roku 1655 v obci fungoval vrchnostenský pivovar. Jeho roční kapacita byla až 7000 hl piva. Největší rozkvět byl v 60. letech 18. století, kdy se pivo rozváželo do širokého okolí.¹⁸² Provoz kdysi velmi známého pivovaru byl ukončen roku 1926. Významnou položkou byl také mlýn s jahelnou, konírnou, hospodářskými budovami, špýcharem, sklepy a přílehlými pozemky, který byl ale prodán do soukromého vlastnictví již roku 1724.¹⁸³

5. 4. 2 Cihelna

Původní horecká cihelna na kraji obce při silnici k Chotětovu byla zbořena a na jejím místě byla v roce 1925 vybudována nová velká kruhová cihelna. Vyrobené cihly se přemísťovaly do chráněných prostor naproti přes silnici, aby zde proschly a čekaly na své zákazníky. Za tímto prostorem na mírném návrší stála velká a široká pec se dvěma vchody a s otvorem ve hřebenu střechy. Suché cihly byly do této pece narovnány a pak páleny. Za pecí bylo hlínoviště. Dříve zde byla také vápenka. Postupně se cihelna rozšířila až na druhou stranu silnice. Byla zde postavena druhá kůlna pro sušení cihel a v jejím prvním patře byl prostor pro výrobu a sušení střešních tašek. Za ní byla postavena druhá moderní pec, tzv. cylindrovka. Měla dvě komory a vedle ní stál komín. Hlínoviště bylo skoro za pecí. Dělníci vyrobili za den 1000 až 1 500 cihel, ale práce byla pouze sezonní, než se výroba zmechanizovala. Poté už výroba fungovala nepřetržitě. Nové stroje byly zakoupeny hrabětem Nostitz-Rieneckem roku 1926.¹⁸⁴ O jejím fungování nejsou podrobnější zprávy kromě toho,

¹⁸² PALACKÝ, František, *Popis království Českého w jazyku českém i německém, I. díl*, Praha 1848, s. 79 – 100.

¹⁸³ Kronika Horek nad Jizerou, s. 32 – 33.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 35, 148 – 153.

že patřila mezi velké a že po celé meziválečné období prosperovala. O činnosti a hospodářství cihelny nejsou k dispozici žádné podrobnější informace ke sledovanému období.

5. 4. 3 Spolkový rolnický cukrovar Horka

Přípravy k založení cukrovaru začaly již roku 1870, protože v té době se v kraji rozšířilo pěstování cukrové řepy. Se stavbou cukrovaru se začalo 1. dubna 1871 a v říjnu byla stavba dokončena a zahájena první kampaň. Podnik byl založen jako spolkový se základním kapitálem 480 000 K, tj. 1 200 akcií po 200 K.¹⁸⁵ Vedení podniku obstarávala správní rada, jejím předsedou byl od počátku majitel velkostatku.¹⁸⁶

Začátky podniku byly velmi těžké, protože už v prvním roce fungování cukrovaru nastala hospodářská krize. Obrat přicházel postupně. Nejprve bylo zmodernizováno výrobní zařízení a poté se získaly větší zkušenosti. Řepa se zpočátku nosila v koších a vyrobený cukr se vozil povozy do Chotětova. V roce 1881 byla postavena zmíněná vlečná dráha z cukrovaru na chotětovské nádraží.

Situace podniku se výrazně zlepšila roku 1900. Průměrně se zpracovalo asi 300 000 q řepy a bylo vyrobeno 34 000 – 38 000 q surového cukru. V kampani trvající 60 – 70 dní bylo zaměstnáno 250 – 280 lidí. Cukrovar měl také vždy své administrativní a chemické oddělení.¹⁸⁷ Roku 1911 zemřel Karel Ervín, hrabě Nostitz-Rieneck a předsedou správní rady cukrovaru Horka se stal jeho syn Josef. Ten se zároveň stal velkostatkářem v Horkách nad Jizerou.¹⁸⁸ Dalšími členy správního výboru se stali: Václav Čančík, František Prokop, Pavel Pavlíček, Karel Kopš, Václav Novotný, Josef Syrový, Karel Gerner, Josef Dvořák, Jan Košťíř, Josef Honštecký, Josef Tržický, Jaroslav Svačina, František Uzlík, Josef Šulc, Václav Šulc, Jan Starý, Josef Zvěřina.¹⁸⁹

5. 4. 3. 1 Správa cukrovaru

Cukrovar byl členem Asekuračního spolku průmyslu cukrovarnického (dále jen ASPC) Od 1. září 1930 začala platit nová směrnice pro pojištění cukrovarů. Technické oddělení ASPC vedlo agendu spojenou prováděním a přezkoušením

¹⁸⁵ SOA Praha, fond: KSO, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 852, karton: 871. Osvědčení listinné ze dne 14. července 1912, s. 25 – 36.

¹⁸⁶ Tamtéž. Cukrovar Horka, s. 23.

¹⁸⁷ Kronika Horek nad Jizerou, s. 38.

¹⁸⁸ SOA Praha, fond: KSO, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 852, karton: 871. Cukrovar Horka, s. 256.

¹⁸⁹ Tamtéž, depot: 752, karton: 871. Osvědčení listinné ze dne 30. července 1924, s. 8.

odhadů. Vypracovalo též regulativ pro odhadce, čímž bylo upraveno jak zjištění cen, tak stanovení amortizačních kvót. Ty byly stanoveny podle běžného užívání objektů, které bylo buď horší, či lepší a podle toho se kvóty buď snižovaly, nebo zvyšovaly. Alespoň 1x za 10 let musel být proveden předběžný odhad. Během této doby musela být provedena jedna až dvě jeho revize. Výlohy spojené s prováděním předodhadů se rozdělily tak, že ASPC zaplatil 75 % a pojištěný 25 %. Výlohy normálních revizí hradil ASPC. Požadoval-li cukrovar následkem provedených rekonstrukcí před uplynutím 10 let závažnou změnu předběžného odhadu, zaplatil cukrovar 75 % výloh a ASPC 25 %. Výlohy spojené s povoláním vrchního odhadce nesl pouze cukrovar. Pokud by se odhadce dohodl s cukrovarem, tak pouze 75 %.¹⁹⁰ V době války zůstaly směrnice stejné, jen se cukrovary připojišťovaly proti třaskavinám.¹⁹¹

Od roku 1931 byl cukrovar pojištěn proti škodám způsobeným ohněm. Komise APSC přijížděla do cukrovaru Horka pravidelně každých pět let a pořizovala si velmi pečlivý seznam vnitřního inventáře, zejména strojů, transformátoru, čerpadel a budov a také zjišťovala, k čemu budovy slouží, a dělala si i soupis stavebního materiálu a jeho dovozu.¹⁹² Poté vše ocenila a byla sepsána pojistná smlouva. Dále odhadce vyplňoval dotazník, který se týkal nynějšího stavu budov a míst navazujících na cukrovar. Poté všechny údaje porovnával se směrnicemi pro cukrovary a podával zprávy vedení ASPC.¹⁹³ Odhad proběhl dne 10. listopadu 1931. O pět let později byla na jeho podkladu vypracována revizní zpráva.¹⁹⁴ Roku 1941 se uvádí, že všechny objekty cukrovaru byly buď znovupostaveny, nebo přestavěny v letech 1916 – 1926 a že jsou dobře udržovány.¹⁹⁵ Nová revize proběhla roku 1949.¹⁹⁶

Všechny oblasti s cukrovarnickým průmyslem se dědily do tzv. agencí. Spolkový rolnický cukrovar Horka patřil do Mladoboleslavské agencie. Jejími dalšími členy byly cukrovary: Čejetický, Dobrovice, Dolní Cetno, Benátky, Mnichovo Hradiště, Kropáčova Vrutice, Dolní Bousov. Do nich se z jednotlivých

¹⁹⁰ NA, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického (dále jen ASPC), číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 192. Předběžné odhady cukrovarů z roku 1930, s. 1 – 3.

¹⁹¹ Tamtéž, kniha: 193. Popis a odhad nynějšího stavu a ceny stavení provedený v roce 1941, s. 1 – 3.

¹⁹² Tamtéž, kniha: 195. Popis a odhad nynějšího stavu a ceny strojního zařízení ze dne 19. června 1941, v revizi dne 1. května 1949, s. 2.

¹⁹³ Tamtéž, kniha: 192. Popis a odhad nynějšího stavu a ceny stavení provedený mezi 14. září až 4. říjnem 1931, s. 1 – 3.

¹⁹⁴ Tamtéž. Revizní zpráva ze dne 28. července 1936, nestránkováno.

¹⁹⁵ Tamtéž, kniha: 193. Popis a odhad nynějšího stavu a ceny stavení provedený v roce 1941, s. 2.

¹⁹⁶ Tamtéž. Popis a odhad nynějšího stavu a ceny stavení z roku 1949 a jeho konečná rekapitulace ze dne 5. dubna 1950, nestránkováno.

obcí od různých sedláků svázela cukrová řepa. Každý z nich musel být členem Ústřední jednoty řepářů (ÚJŘ) a po úspěšné registraci dostal členský průkaz. Členové ÚJŘ také platili členské příspěvky. Jeho výše se pohybovala od 6 hal. za 1 q řepy na jednoho řepáře z roku 1926 až po 10 hal. v době druhé světové války.¹⁹⁷ Pravidelně se konaly schůze, kterých se museli účastnit zástupci z jednotlivých cukrovarů a obcí, které dodávaly řepu, a ti pak podávali zprávy jak sedlákům, tak vedení ÚJŘ. O tento způsob dodávání řepy a vedení jednoty se zasloužil Antonín Švehla. Díky jeho agitaci se jednak odstranily rozdíly mezi malým a velkým řepářem, jednak už řepáři nebyli tolik vázáni na cukrovary v diktování podmínek pro pěstování řepy.¹⁹⁸ V každém cukrovaru byl proto také přítomen zástupce okresního odboru ÚJŘ v Mladé Boleslavi.¹⁹⁹

Do cukrovaru Horka dodávaly řepu tyto obce: Brodce nad Jizerou, Bezno, Bratronice, Kbel-Benátky, Dražice, Horky nad Jizerou, Hrušov, Hřívno, Sušno, Chotětov, Kochánek, Luštěnice, Lhota, Libichov, Nemyslovice, Němčice, Předměřice, Rejšice, Slivno, Smilovice, Strašnov, Tuřice, Újezd, Újezdec, Voděradky, Všelisy, Vtelno, Zámostí a Zdětín. Tyto obce dohromady platily každoročně cca 16 000 Kčs jako členský příspěvek do ÚJŘ.²⁰⁰ Většinou každoročně vypěstovaly 218 942, 10 q řepy.²⁰¹

Mezi ÚJŘ a obcemi byla každoročně uzavírána smlouva o prodeji cukrové řepy podle sklizně a byly stanoveny podmínky pro prodej. Podepsaní majitelé usedlostí prodávali řepu konkrétnímu cukrovaru, kterou vypěstovali ze semene z cukrovaru podle vymezené výměry.²⁰² Podmínky stanovovaly nároky zemědělců na řízky, melasu, saturační kaly, cukr, výplatu ceny, dovozní a semeno. Pokud vznikl nějaký problém, mohli se odvolat ÚJŘ, nebo na Společenstvo československých cukrovarů, kteří stanovili soudní komisi a vyšetřili celou záležitost. Smlouva byla závazná pro všechny cukrovary i řepáře a neměnila se ani v době Protektorátu Čechy

¹⁹⁷ NA, fond: ÚJŘ, díl I. - II, inv. číslo: 221; karton: 95. Dopis Spolkového rolnického cukrovaru Horka Ústřední jednotě řepářů československých ze dne 8. ledna 1929, nestránkováno.

¹⁹⁸ KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří (ed.), *Rozmluvy s Antonínem Švehlou a o Švehlovi. Vzpomínky agrárního diplomata Karla Mečíře*, Praha 2018, s. 273 – 274.

¹⁹⁹ NA, fond: ÚJŘ, díl I. - II., číslo fondu: 533, inv. číslo: 82, karton 11. Mladoboleslavská (Pojizerská) agencie, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

²⁰⁰ Tamtéž, inv. číslo: 221; karton: 93. Dopis Ústřední jednotě řepářů československých z cukrovaru Horka dne 30. prosince 1931, nestránkováno.

²⁰¹ Tamtéž, karton: 95. Seznam odvedené řepy organizovaných členů v Ústřední jednotě řepářů československých z kampaně 1937/38, nestránkováno.

²⁰² Tamtéž, karton: 93. Úmluva pro prodej cukrovky sklizně 1929/30 a následující, nestránkováno.

a Morava. Například František Hégr z Chotětova si ve sklizních 1929 – 1937 odebral cca 233 kg řepného semene a na 30 měřících půdy vypěstoval cca 2 918, 60 – 3 648, 20 q řepy.²⁰³ Od kampaně 1937/38 začal pěstovat řepu na 57 měřících orné půdy a vynesla mu 3239,70 q řepy. O rok později na témže výměru získal 4 915, 70 q řepy. Od kampaně 1939/40 se vrátil k 30 měřícím a jeho výnos byl opět 2 918, 60 q řepy.²⁰⁴ Od kampaně 1940/41 začal opět pěstovat více řepy, sklizeň se pohybovala okolo 3 648, 20 q.²⁰⁵

Roku 1926 začala světová cukerní krize, která byla způsobena rozvojem cukrovarnictví na Kubě a na Jávě. Mezi lety 1928 až 1937 proběhlo několik konferencí, kde se uzavíraly dohody o výrobních kvótách a vývozu cukru. Mnoho dohod se nakonec porušilo, nebo zanikly vystoupením členských států. Československo bylo při těchto jednáních stále více omezováno v exportu cukru a také byly stanoveny kontingenty surového cukru. Oživení světového cukerního trhu nastávalo pozvolna od roku 1936.²⁰⁶

Co se týče vnitřní československé cukrovarnické politiky, kartelová smlouva mezi cukrovary byla uzavřena v roce 1927 s platností na deset let. Jedním ze sporů byly kontingenty rafinády. Například v cukrovaru Horka se postavilo moderní rafinační oddělení, protože jeho vedení se chtělo ucházet o přidělení kontingentu rafinády.²⁰⁷ Obecnou platnost získal až zákon 141/1933 Sb. o kartelech a soukromých monopolech.

Spolkový rolnický cukrovar Horka byl též členem Hospodářské skupiny průmyslu cukrovarnického (dále jen HSPCU).²⁰⁸ Tato skupina byla jednou z hospodářských skupin, které patřily do Ústředního svazu průmyslu.²⁰⁹ Cukrovarnická skupina měla velké konexe se zahraničními firmami a cukrovary. Posílala svým členům různé oběžníky o stavu řepy a návody, jak postupovat v jednotlivých řepných kampaních od roku 1867 do roku 1948. Upravovala také poplatky cukrovarů. Založení tzv. tržních svazů bylo největším zásahem nacistů do

²⁰³ NA, fond: ÚJŘ, díl I. - II, inv. číslo: 221; karton: 93. Podmínky prodeje cukrovky sklizně 1929/30 a následující, nestránkováno.

²⁰⁴ Tamtéž, karton: 94. Úmluva pro prodej cukrovky sklizně 1937/38 a následující, nestránkováno.

²⁰⁵ Tamtéž, karton: 95. Úmluva pro prodej cukrovky sklizně 1940/41 a následující, nestránkováno.

²⁰⁶ DUDEK, František, *Monopolizace cukrovarnictví v českých zemích do roku 1938*, Praha 1976, s. 82 – 83.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 153.

²⁰⁸ NA, fond: Hospodářská skupina průmyslu cukrovarnického (dále jen HSPCU), Praha, 1931, 1939 – 1946, číslo fondu: 724, inv. č.: 1, karton: 1, nestránkováno.

²⁰⁹ ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pod kuratelou Německé říše*, Praha 2014, s. 60.

protektorátního zemědělství. Každý zemědělský produkt ať už živočišný či rostlinný náležel pod jeden z devíti těchto svazů. Jejich pole působnosti bylo ve všech oblastech, které se týkaly konkrétního produktu. Na činnost svazů „dohlíželi“ tzv. pověřenci.²¹⁰

V době protektorátu si ministerstvo zemědělství kladlo vysoké nároky na co nejvyšší využití melasového krmiva a krmiva, obsahujícího cukr a na využití řepy jako oleje kromě samotné výroby cukru. Dále ministerstvo a HSPCU stanovily povinný osev řepy do jednotlivých okresů.²¹¹ HSPCU byl přejmenován na Českomoravský svaz pro řepu a cukr (vznikl zákonem č. 310/1940 Sb.). Jeho založení předcházelo pověření Společného výboru surováren a rafinerií cukru pro Čechy a Moravu. Měl za úkol řešit a upravovat otázky týkající se pěstování řepy, řepařů, zpracovatelského průmyslu, surováren, smíšených továren, rafinerií a jiných odvětví, které se zabývaly cukrem, nebo jeho využitím a o zásobování lidí cukrem a jinými potravinami. Příděl obyvatele na měsíc byl 1 200 g cukru. Příděly pro podniky se řídily vyhláškami pro příslušné obory či restaurační zařízení.²¹² Řepaři, kteří dostali oprávnění pro pěstování řepy, měli také povinnost dodat veškerou vypěstovanou řepu do cukrovaru, pokud ji nepotřebovali jako krmivo. Toto právo se nevztahovalo na pěstitele, ale na půdu. Plocha, na níž se mohla cukrová řepa pěstovat, byla jen o trochu nižší než před okupací. Svaz se také po celou dobu působnosti zajímal o podmínky a platy zaměstnanců.²¹³

Pro nacistickou politiku bylo protektorátní zemědělství důležité z hlediska jeho soběstačnosti a jeho zintenzivnění pro potřeby Třetí říše.²¹⁴ S tím souvisí i fakt, že postupně docházelo k většímu procentu vývozu do Říše a dovozu z Říše, tedy k většímu propojování Říše a Protektorátu Čechy a Morava obecně.²¹⁵

Roku 1945 proběhla celková revize a politické a národnostní čistky v HSPCU.²¹⁶ Pod národní správou se ocitlo 8 koncernů (33 továren) a 15 z volných továren, tj. celkem 48 a 5 státních, tzn. 58,5 %. Protože bylo z celkového počtu 94

²¹⁰ ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pod kuratelou Německé říše*, Praha 2014, s. 130 – 131.

²¹¹ NA, fond: HSPCU, Praha, číslo fondu: 724, inv. č.: 5 a 7, karton: 1. Vyhláška ministerstva zemědělství ze dne 19. září 1940 a z května 1943, nestránkováno.

²¹² Tamtéž, inv. č.: 8, karton: 1. Řepa a cukr v Protektorátě, datace: 1939 – 1945, s. 1 – 3.

²¹³ ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pod kuratelou Německé říše*, Praha 2014, s. 198 – 200.

²¹⁴ Tamtéž, s. 153 – 154.

²¹⁵ Tamtéž, s. 278.

²¹⁶ NA, fond: HSPCU, Praha, číslo fondu: 724, inv. č.: 14, karton: 2. Dekret ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově- platných jednání (...), s. 1 – 6.

cukrovarů, které byly roku 1945 v provozu, 67 akciových cukrovarů plně funkčních v kampani 1945/46 a závislých na bankách, stouplo po postátnění bank procento zveřejněných podniků na 71,3 %. HSPC měl za úkol kontrolovat činnost národní správy v cukrovarech.²¹⁷

5. 4. 3. 2 Předsednictví Josefa Hégra v cukrovaru Horka (1933 – 1945)

Roku 1933 byly na základě vyhlášky ministerstva vnitra ze dne 19. července 1933, upravující kartelový zákon, změněny stanovy společnosti a podle nich předmětem činnosti bylo provozovat cukrovarnickou živnost ve vlastní továrně na cukr a také veškerá odvětví hospodářství na pozemcích vlastních i najatých. Akciový kapitál zůstal nezměněn. Došlo též ke změně ve vedení cukrovaru, po koupi velkostatku a akcií se stal předsedou správní rady jeho nový majitel Josef Hégr.²¹⁸ Prvním místopředsedou se stal Jaroslav Svačina, druhým František Prokop. Za členy správní rady byli zvoleni: Václav Plicka, Josef Dvořák, Karel Kopš, Václav Novotný, Karel Janda a Pavel Pavlíček. Pánové Josef Nostitz, Karel Nostitz a František Hybš byli vymazáni z obchodního rejstříku.²¹⁹ Roku 1938 zemřel František Prokop a jeho místo převzal Karel Janda. Nově byl za člena správní rady zvolen Jan Košťár a prvním místopředsedou se stal Jaroslav Svačina.²²⁰

Předseda Hégr si vytkl tyto cíle: odstranit ztrátu dvorů, snížit cukrovarnickou režii, zmodernizovat podnik a oddlužit jej.²²¹ Tyto dluhy byly důsledkem cukerní krize z 20. let, proto v roce 1931 ti řepaři, kteří si koupili nižší dávku osiva, dostali poté více cukru z cukrovaru, nebo jim byla vyplacena peněžní prémie.²²² Roku 1936 si řepaři z Chotětova a Starých Benátek stěžovali vedení jednoty, že řízky nedostávají oni, ale zaměstnanci velkostatku Horky nad Jizerou a že jim jsou posílány řízky znehodnocené vodou, zažádali si o nápravu.²²³ Když se cukrovar oddlužil a došlo k nápravě zmíněných problémů, Hégr začal s jeho modernizací a stabilizoval jeho hospodářství. Dostupné prameny však nic nevypovídají o prosperitě cukrovaru.

²¹⁷ NA, fond: HSPCU, Praha, číslo fondu: 724, inv. č.: 15, karton: 2. Cukrovarnický průmysl, datace: 1945 – 1946, nestránkováno.

²¹⁸ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 19. července 1933, nestránkováno.

²¹⁹ Tamtéž. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 26. července 1933, nestránkováno.

²²⁰ Tamtéž. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 8. srpna 1938, nestránkováno.

²²¹ Tamtéž. Protokol ze schůze správního výboru Spolkového rolnického cukrovaru Horka ze dne 23. července 1933, nestránkováno.

²²² NA, fond: ÚJŘ, díl I. - II, inv. číslo: 221; karton: 93. Nařízení z ředitelství Ústřední jednoty řepařů československých ze dne 31. března 1932, s. 1 – 7.

²²³ Tamtéž. Dotazník pro obec Chotětov od vedení ÚJŘ ze dne 20. dubna 1936, s. 1 – 2.

Spolkový rolnický cukrovar Horka v Brodcích nad Jizerou byl vždy českým podnikem, většina členů byla české národnosti, vnitřní jednací řeč a správa, zvláště před 29. září 1938, ale i po tomto datu, byla česká. Členy správní rady v době protektorátu byli: Josef Hégr, velkostatkář, Karel Janota, statkář v Chotětově, Jan Křováček, statkář v Jizerním Vtělňě, Václav Plicka, statkář v Sedlci (zemřel roku 1939), statkáři: Václav Novotný, Pavel Pavlíček, Jaroslav Svačina, František Prokop, Josef Dvořák, Karel Janda, Josef Líbal a mlynáři: Jan Koštíř a Karel Kopš.²²⁴

Roku 1939 zemřeli Josef Dvořák a Karel Janda, a proto byli do správní rady zvoleni Jan Křováček a Josef Líbal.²²⁵ V době Protektorátu Čechy a Morava byli zástupci cukrovaru Josef Hégr, Jaroslav Svačina a Václav Novotný.²²⁶ Roku 1941 byl zvýšen akciový kapitál na 600 000 K vydáním 300 kusů plně a hotově splacených po 400 K. Současně podnik musel prohlásit, že je podnikem árijským, tj. že v něm nepracují žádní Židé a že nejsou ani ve správní radě a ani akcionáři.²²⁷ V době protektorátu byli z rodiny Hégrovy a Pichovy akcionáři: Helena Pichová, Jan Pich, Marie Pichová, Josef Hégr, st., Josef Hégr, ml., František Hégr, Jana Hégrová, Lidka Hégrová, Jaromír Hégr a z dalších známých jmen například Leopold Karlík.²²⁸ Na valné hromadě konané 12. srpna 1942 rezignoval Václav Plicka a na jeho místo byl zvolen nacist Wilhelm Ullrich,²²⁹ nar. 18. ledna 1883 v Krakově, byl členem NSDAP a určen k tomu, aby germanizoval cukrovar.²³⁰ Ze zdravotních důvodů rezignoval 28. února roku 1945.²³¹ Měl za úkol uplatňovat německý vliv v těchto firmách. Po válce byl sice odsouzen, ale pomocí příbuzných osvobozen.²³²

Ačkoliv ke znárodnění cukrovarnického průmyslu došlo dne 24. října 1945, cukrovar Horka se řídil dekretem prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. o znárodnění majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů, protože měl pouze 25 zaměstnanců.

²²⁴ ABS, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²²⁵ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 6. srpna 1939, nestránkováno.

²²⁶ Tamtéž. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 24. března 1941, nestránkováno.

²²⁷ Tamtéž. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 10. srpna 1941, nestránkováno.

²²⁸ Tamtéž. Prezenční listina 70. valné hromady akcionářů Spolkového rolnického cukrovaru Horka ze dne 10. srpna 1941, nestránkováno.

²²⁹ Tamtéž. Dopis Krajskému soudu v Mladé Boleslavi ze dne 14. srpna 1942, nestránkováno.

²³⁰ Ullrich byl členem více správních rad, např. ve firmách Fischer, Havelka Metz a spol., Kanold a. s., Orion a. s. a též jejím technickým ředitelem, viz níže.

²³¹ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871. Dopis správní radě Spolkového rolnického cukrovaru Horka od Wilhelma Ullricha ze dne 28. února 1945, nestránkováno.

²³² ABS, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Ředitelem se stal Jan Novotný. Měl za úkol předložit výpis z pozemkových knih a obchodního rejstříku a napsat podrobnou zprávu o stavu podniku a opatřeních, která jsou nutná k obnově provozu z doby před rokem 1939.²³³ Následně se začali podle zmíněného dekretu prověřovat všichni členové správní rady, zda jsou státně spolehliví. Členy prozatímní národní správy v cukrovaru Horka se stali: Jan Novotný, Václav Kovář a Josef Kerner, protože předseda správní rady Josef Hégr byl obviněn z kolaborace a člen správní rady Wilhelm Ullrich byl členem NSDAP.²³⁴ Josef Hégr, Karel Janota a Jan Křováček byli nakonec zproštěni viny. Ostatní členové správní rady cukrovaru byli vždy státně spolehliví.²³⁵

Dne 15. července 1947 byl zřízen národní podnik Cukrovar v Horkách nad Jizerou, jehož název byl změněn na Cukrovar v Brodcích nad Jizerou, a 20. června 1951 byl začleněn do národního podniku Dobrovické cukrovarny jako pobočný závod.²³⁶

²³³ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871. Dopis Okresního národního výboru v Mladé Boleslavi Janu Novotnému ze dne 30. srpna 1945, nestránkováno.

²³⁴ NA, fond: HSPCU, Praha, číslo fondu: 724, inv. č.: 16, karton: 2. Dopis Ústřední radě odborů v Praze ze dne 6. září 1945, nestránkováno.

²³⁵ ABS, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²³⁶ SOA Praha, fond: KSO Praha, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871. Dopis Okresnímu civilnímu soudu v Praze 1 od Cukrovaru v Brodcích nad Jizerou ze dne 7. března 1952, nestránkováno.

6. PODNIKÁNÍ JOSEFA HÉGRA

„Josef Hégr je se svojí chotí majitelem panství Horky nad Jizerou s krásným zámkem a 200 ha orné půdy, výborné řepné půdy a bohatým živým i mrtvým inventářem a výstavními budovami, velké kruhové cihelny v Horkách, nejmoderněji zařízené, jedné z největších cihelen v Čechách. Hospodaří se racionálně a panství bylo cílem četných exkurzí zemědělců jako vzorně zařízené hospodářství. Dvůr je bohatě vybaven nejmodernějším vybavením s úplně novými chlévy, nejmodernějšími stroji a kvalitním dobyt看 od firmy Výsadní dobyt看ářská společnost pro Čechy a Moravu v Praze. Vlastní většinu akcií Spolkového rolnického cukrovaru v Horkách nad Jizerou, jehož byl předsedou, velký balík akcií Orion, kde byl místopředsedou a předsedou správní rady, balík akcií Küfflerle, je předsedou a majitelem firmy Karlík a spol., mezinárodní dopravní společnosti v Praze.“²³⁷ „V Praze vlastní v Dejvicích rodinnou vilu, kde bydlí se svojí rodinou. Jest na slovo vzatým mužem, bezvadného charakteru a možno mu vyjít i ve velkých obnosech bez obav vstříc.“²³⁸

Toto je hodnocení Josefa Hégra z pera zaměstnance Živnostenské banky. Jeho život byl ale mnohem složitější a vždy musel brát ohled na kontext doby, v níž žil. Kým tedy byl Josef Hégr? Byl kapitalistou, protože přejímal riziko podnikání, podnikatelem, jelikož činil zásadní rozhodnutí strategické povahy o cílech podniku, pozicích na trhu a vztazích k okolí, o mobilizaci a kombinaci výrobních faktorů, a manažerem, neboť vykonával organizační činnost, nutnou k realizaci strategických rozhodnutí podnikatele.²³⁹

6. 1 Balkán, společnost pro obchod a průmysl, a. s.

Josef Hégr krátce působil v této firmě. Osobou, která si tohoto učitele odborných předmětů na Československé obchodní akademii vyhlédla a doporučila jej do této firmy, byl Hanuš Karlík. V této firmě Hégr sbíral zkušenosti z obchodních cest a dosáhl toho, že se stal jejím prokuristou. Když tato dceřiná firma Pražské úvěrní banky začala krachovat, přešel Hégr na doporučení zmíněného Hanuše Karlíka do konkurenční společnosti, kterou spoluzaložil jeho syn Leopold Karlík, do České

²³⁷ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 - Úvěrové oddělení - Karlík a spol., česká mezinárodní dopravní společnost. Zpráva pro ředitelství Živnostenské banky ze dne 9. října 1947, návrh filiálky z Mladé Boleslavi ze dne 30. ledna 1947 a 14. listopadu 1945, nestránkováno.

²³⁸ Tamtéž, sign.: ŽB/5361/12 - Úvěrové oddělení – Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Opis informace pro ředitelství Živnostenské banky v Praze ze dne 9. října 1945, nestránkováno.

²³⁹ MYŠKA, Milan, *Rytíři průmyslové revoluce: šest studií k dějinám podnikatelů v českých zemích*, Ostrava 1997, s. 11 – 25.

mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., která se po několika letech stala akciovou.

6. 2 Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., (a. s.)

Až do jejího zániku v roce 1948 to byl právě Josef Hégr, který zde působil ve vysokých funkcích, tj. jako zástupce ředitele, nebo ředitel. Do konce 20. let Hégrova firma pokračovala s vývozem a dovozem různých potravin a surovin, zejména cukru. Poté přišla velká hospodářská krize a změna politiky podniku.

Ve 30. letech firma Karlík a spol., a. s., kde byl Hégr ředitelem, přešla z koncernu Anglo-Prago banky do koncernu Živnostenské banky. Tím si zajistila rozsáhlé bankovní možnosti a získala si tím i velkou prestiž. Jeho firma byla malá a téměř bez majetku. Snažila se vždy pokrýt veškeré pohledávky a následně akumulovat kapitál do další zakázky. Prostřednictvím Živnostenské banky však získávala zakázky z jejích koncernových podniků. Pomocí bohatých kontaktů z této a z Pražské úvěrní banky Josef Hégr v polovině roku 1938 vstoupil jako akcionář do čokoládoven a firmy Orion, továrny na výrobu čokolády a cukrovinek, a. s.²⁴⁰ Díky funkci místopředsedy a později předsedy správní rady v této firmě se stal ještě akcionářem a členem správní rady jejích koncernových podniků: Kanold, a. s.,²⁴¹ Küfferle a. s.,²⁴² a Orion, prodejní akciové společnosti, jež vznikla disolucí firmy Orion, a. s. 7. ledna 1938.²⁴³ V době druhé světové války se ještě stal akcionářem a členem správní rady smaltovny a železářny Václav Schmidt syn a spol. se sídlem v Hořovicích.²⁴⁴ Tím se Hégr na sklonku 30. let a v době druhé světové války stal jedním z nejžádanějších podnikatelů – manažerů. V těchto firmách se snažil hájit nacionálně české zájmy před okupační mocností.

²⁴⁰ HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1335 – 1336 a následující.

²⁴¹ HESLO: Sahnbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337 a následující.

²⁴² HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337 a následující.

²⁴³ HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337, a následující.

²⁴⁴ HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1940, s. 450 a následující.

6. 3 Velkostatek Horky nad Jizerou

Josef Hégr se ve vrcholné fázi hospodářské krize ukázal být jako prozíravý podnikatel, protože si roku 1933 koupil zbytkový velkostatek Horky nad Jizerou od Josefa Nostitz-Rienecka. Výnosným objektem se stala cihelna. Současně s koupí byl Hégr zvolen správní radou cukrovaru Horka na jejího předsedu. Hégr cukrovar zmodernizoval a oddlužil jej. Prostřednictvím propojování svých funkcí jakožto ředitele špeditérské společnosti, tak předsedy správní rady v cukrovaru, oba jeho podnikatelské subjekty přežily krizi a začaly znovu prosperovat. Živnobanka nabízela vyrobený cukr prostřednictvím komisioního prodeje a dále pomocí jejích kontaktů byl cukrovar zmodernizován Ringhofferovými stroji. Rodina Hégrova do cukrovaru od jeho založení svázela řepu ke zpracování, nicméně když byl Josef Hégr předsedou správní rady, začali v něm i jeho příbuzní vlastnit akcie.

Dále Hégr v Horkách nad Jizerou nechal v době hospodářské krize opravit obecní infrastrukturu, veřejné stavby, hospodářské budovy a zámek, který se stal reprezentativním místem pro úspěšného podnikatele.

Firma Karlík a spol., a. s., a velkostatek Horky nad Jizerou dále fungovaly i za druhé světové války a nepodléhaly arizaci. Josef Hégr byl katolického vyznání a rovněž všichni jeho spolupracovníci a zaměstnanci. Zároveň tento velkostatek nebyl vybrán pro politiku „krve a půdy“ a neměl být konfiskován. Roku 1942 se garantem německých zájmů ve Spolkovém rolnickém cukrovaru Horka stal Wilhelm Ullrich, který tutéž funkci zastával i v Orionce, přičemž předsedou její správní rady byl jmenován právě Josef Hégr. Toto se ukázalo jako velmi prozíravý podnikatelský počín, neboť se jím Hégr jednak kryl, jednak díky tomu mohl dále podnikat. Díky tomu a oběma svým pozicím intenzivně spolupracoval s Živnobankou a měl mnohé výhody v přidělovém systému, např. dostával benzín. Zároveň se snažil pomocí kontaktů pomáhat svým zaměstnancům, kolegům a přátelům před nacisty a jejich válečnou politikou.

Josef Hégr si roku 1945 vzal úvěr v hodnotě 550 000 Kčs, který byl čerpán eskontem tříměsíčních akceptů na podkladě krycích akceptů spolupodepsaných manželkou Hanou za sazbu 4 1/2%. V jejich běžném účtu bylo 1 967 000 Kčs, aby mohl provést potřebné opravy na velkostatku a dovybavit cukrovar.²⁴⁵ Roku 1946

²⁴⁵ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12, Úvěrové oddělení – Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Zpráva pro filiálku Živnostenské banky v Mladé Boleslavi ze dne 11. listopadu 1945, nestránkováno.

žádal o přechodné zvýšení úvěru z 550 000 na 1 500 000 Kčs. Po zaplacení uvedených pohledávek Živnobance zůstal v platnosti původní úvěr 550 000 Kčs povolený na podkladě krytých akceptů obou manželů. Živnostenská banka si vždy v přílohách nechala posílat výpis z katastru nemovitostí a lustraci, aby měla krytí.²⁴⁶

Firma Karlík a spol., a. s., měla tehdy na běžném účtu kredit 84 751 60 Kčs. Oproti tomu tato banka měla kromě akceptů 550 000 Kčs krytí v postoupených pohledávkách: 1 500 000 Kčs, krytí v běžném vázaném účtu: 2 106 027, 30 Kčs po srážce vyplacených podle §13 398 311, 20 Kčs – 25%, 128 203, 10 Kčs, proto nebyl problém, aby si mohl Josef Hégr zažádat o další úvěr, ačkoliv v té době bance dlužil 1 416 000 Kčs. Na vázaném účtu měl kredit 398 000 Kčs. Jmění obou manželů v té době činilo podle daňové přihlášky nejméně 20 000 000 Kčs, ryzího 14 000 000 Kčs a dávka z majetkového přírůstku a majetku cca 6 000 000 Kčs, proto mu bylo přechodné zvýšení úvěru dovoleno s tím, že filiálka sledovala inkaso jí postoupených pohledávek a zaplacení majetkových dávek. Navýšení úvěru potřeboval kvůli provozu hospodářství, hlavně k nákupu dobytka a strojů a k financování prací spojených se sklizní řepy a brambor, mlácení a čištění setového obilí. Řepy dodal bance cca 150 vagónů a setového obilí 15 vagónů a protihodnotu těchto dodávek jí cedoval. Částka mu byla vyplacena hotově.²⁴⁷

V červnu roku 1945 byl Josef Hégr obviněn podle dekretu č. 16/45 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, z kolaborace s nacisty a v říjnu podle dekretu 138/45 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.²⁴⁸ Hégrova obžaloba se týkala toho, že do správní rady cukrovaru Horka byl v roce 1942 valnou hromadou na jeho doporučení zvolen Wilhelm Ullrich, který se vzdal funkce ze zdravotních důvodů v lednu 1945, a odešel do penze. Ullrich byl členem různých nacistických organizací, např. NSDAP, DAF, NSV. Byl též členem několika dalších správních rad, např. ve firmě Orion a. s. Jako člen správní rady cukrovaru Horka, měl za úkol prosazovat německé zájmy v cukrovaru a germanizovat jej. Ullrich měl funkci důvěrníka.

²⁴⁶ AČNB, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12 - Úvěrové oddělení – Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou. Zpráva pro filiálku Živnostenské banky v Mladé Boleslavi ze dne 14. května 1946, nestránkováno.

²⁴⁷ Obraty na účtu u Živnobanky: strana má dáti – v běžném roce: 1,253/m, v roce 1945: 578/m Kč, strana dal – v běžném roce: 1,286/m, v roce 1945: 2,497/m.

²⁴⁸ Dekrety prezidenta republiky č. 16 a č. 138/45 Sb., in: *Sbírka zákonů a nařízení*, Praha 1945.

Na ONV v Mladé Boleslavi byli po válce postupně několikrát vyslýcháni všichni členové správní rady cukrovaru Horka, včetně Josefa Hégra. Šetření bylo nakonec zastaveno a Hégr zproštěn obvinění z kolaborace s nacisty roku 1946. Jinou Hégrovou obžalobou bylo, že jeho řidič Josef Möhwald jej v témže roce udal za to, že se stýkal s agrárníky Rudolfem Beranem a Janem Malypetrem. Výsledky probíhaly na ZNV a ÚNV v Praze a na ONV v Mladé Boleslavi.²⁴⁹

Po mnoha soudních jednáních byl Josef Hégr dne 1. dubna 1946 zproštěn viny z obou „zločinů“, stejně jako ostatní členové správní rady cukrovaru Horka.²⁵⁰ Zaměstnanci České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., a. s.,²⁵¹ prohlásili, že v době války jim Josef Hégr pomáhal v nouzi, dával jim různé podpory buď peněžité, nebo v naturáliích, intervenoval za ně při udáních ze sabotáže, proti nasazení do Třetí říše, krytí černých zásob apod.²⁵² Ve firmě Orion a. s. činil totéž a to prostřednictvím svého řidiče Josefa Möhwalda. Dále se ukázalo, že Josef Hégr stavěl v Horkách nad Jizerou malý protiletecký kryt a shromažďoval zásoby jídla pro horecké občany.²⁵³ Zmiňovaný Möhwald později stáhl své obvinění a prohlásil, že jej Josef Hégr vždy za války podporoval a dával mu na černo různé potraviny a také, že se jeho zaměstnavatel nikdy s Beranem a Malypetrem nepřátelil.²⁵⁴

Josef Hégr měl také problém s tím, že byl členem Akciové společnosti pro průmysl cukerní pod patronátem Živnobanky, Akciové společnosti pro obchod s cukrem²⁵⁵ a členem a později předsedou správní rady firmy Orion a. s., která byla znárodněna vyhláškou ministerstva výživy ze dne 9. ledna 1946 o znárodnění podniků v průmyslu potravinářském. V době druhé světové války firma prostřednictvím Ullricha podporovala německé spolky značnými dary, přispívala na německý Červený kříž, NSDAP a na fond Emila Háchy.²⁵⁶

²⁴⁹ ABS, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²⁵⁰ AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 8040, Josef Hégr, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²⁵¹ Tamtéž, signatura: 704, Komise č. 1 pro zařazování do TNP se sídlem v Praze, protokol sepsaný dne 25. července 1945, s. 1 – 2.

²⁵² Ve firmě Karlík a spol., a.s., pracovala celkem 23 zaměstnanců z toho 14 úředníků. Komorníkem Josefa Hégra byl Břetislav Frumar.

²⁵³ Tamtéž, signatura: 8040, Podání závodní rady ze dne 11. října 1945, nestránkováno.

²⁵⁴ Tamtéž. Prohlášení Josefa Möhwalda ze dne 1. června 1945, nestránkováno.

²⁵⁵ ABS, fond: 305-500-2, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, Akciová společnost pro průmysl cukerní a Akciová společnost pro obchod s cukrem, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²⁵⁶ ABS, fond: 305-500-7, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, Orion, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Po dlouhých jednáních byl nakonec zproštěn i této „viny“ a získal osvědčení o národní spolehlivosti. Hégr se poté snažil provést nutné opravy ve velkostatku a obnovit jeho prosperitu a mohl tedy dále podnikat s firmou Karlík a spol., a. s., která díky svým akcionářům měla méně než 500 zaměstnanců, a proto nebyla zestátněna.

6. 4 Josef Hégr jako nepřítel režimu

Komunistický režim byl jediný režim, který zastavil podnikatelské aktivity Josefa Hégra ve všech oblastech.²⁵⁷ Firma Karlík a spol., a. s., byla nicméně stejně jako další dopravní a špeditérské podniky, přetransformována do Čechofrachtu. Fakticky tedy roku 1948 zanikla. Dále mu bylo zakázáno vycestovat a byl mu zablokován přístup na jeho běžný účet v Živnostenské bance, n. p.

V roce 1948 však byl manželům Hégrovým znárodněn velkostatek Horky nad Jizerou. Ponechali si však usedlost č. p. 11. Ta jim byla ale nakonec také znárodněna na základě zákona 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků, a následně přidělena ke státnímu statku roku 1950 za účelem scelování pozemkové držby i s veškerými obytnými a provozními budovami.²⁵⁸ Odstranění národní správy z velkostatku Horky nad Jizerou a jeho přidělení do správy státního statku Bezno byly provedeny dne 1. října 1950.²⁵⁹ Na samotný velkostatek Horky nad Jizerou se vztahoval dekret č. 28/1945 o konfiskaci majetku a zejména zákony č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy a o zbytkových statcích, dále zákon č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě a o jejím prováděcím předpisu, s platností od 1. ledna 1948. Definitivně mu byl zabrán na jaře 1948. Hégr poté měl do roku 1950 ještě ve vlastnictví alespoň dům č. p. 11, na který měl nárok podle zákona 50/1948 Sb. Žádost mu však byla zamítnuta. Tím skončily veškeré podnikatelské aktivity Josefa Hégra.

²⁵⁷ ABS, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

AHLMP, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 8040, Josef Hégr, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

²⁵⁸ SOkA Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, Akční výbor národní fronty, karton: 34, Horky nad Jizerou, Jednání ze dne 12. ledna 1950, nestránkováno.

²⁵⁹ SOkA Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, číslo fondu: 243, sign.: 611, Horky nad Jizerou, Dopis ministerstva zemědělství Československým státním statkům ze dne 14. června 1950, s. 1 – 2.

7. ZÁVĚR

Josef Hégr (1896 – 1971) se narodil do rodiny statkáře z Chotětova. Měl proto dobrý sociální status, který mu dal základ k budoucí kariéře. Jako třetí syn Václava Hégra mohl jít studovat na obchodní akademii. Z dostupných pramenů se mi ale nepodařilo zjistit na jakou konkrétní. Svou profesní kariéru začal na Československé obchodní akademii v Praze jako pomocný učitel. Po vykonání učitelské zkoušky způsobilosti se stal řádným profesorem. Paralelně s učitelstvím se ale věnoval práci ve firmě Balkán, společnost pro obchod a průmysl, a. s. V ní především jezdil na obchodní cesty do různých evropských zemí. První zpráva o jeho práci pro tento podnik je z roku 1922, kdy byl již jejím prokuristou. Josef Hégr v té době však již na obchodní akademii neučil, protože se plně věnoval práci ve zmíněné firmě.

Roku 1923 přestoupil z této firmy do České mezinárodní dopravní společnosti Karlík a spol., kde se stal jedním z členů správní rady a též jedním z ředitelů. Druhým byl Leopold Karlík. Tato firma se v roce 1928 stala akciovou a Josef Hégr se stal jejím jediným ředitelem a byl též jedním z akcionářů. Na konci 20. let udělal zásadní podnikatelský krok. Firma se stala součástí koncernu Živnobanky. Získala tím v první řadě možnost využití rozsáhlých bankovních služeb, velkou kredibilitu a také se prostřednictvím této banky získávala mnohé lukrativní zákazníky a nabízela jim své špeditérské služby. Firma Karlík a spol., a. s., sídlila na tehdejší Havlíčkově náměstí 33/34 (dnešním Senovážném náměstí), tedy v Cukrovarnickém paláci. Tato lokalita se stala symptomatickým projevem Hégrových podnikatelských aktivit, protože s ní měl svázány mnohé z nich. V Cukrovarnickém paláci sídlil také Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, Ústřední jednota řepářů a Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu. Na Havlíčkově náměstí sídlila Agrární banka, Plodinová burza a vedle ní Živnostenská banka. V dostupné pěší vzdálenosti byla také budova Pražské úvěrní banky a po sloučení také Anglo-československé a Pražské úvěrní banky v Praze.

V roce 1933, tedy uprostřed tíživé hospodářské krize, se Josef Hégr projevil jako prozíravý manažer a podnikatel, protože si zakoupil velkostatek Horky nad Jizerou od Josefa Nostitz-Rienecka. Tím se mu otevřely další podnikatelské možnosti, neboť součástí tohoto velkostatku byl Spolkový rolnický cukrovar Horka a on, jako jeho majitel, byl jmenován do čela správní rady. Po oddlužení cukrovaru, postupně do jeho správy zapojoval svoje příbuzné z Chotětova a též manželku a syna

Josefa. Všichni vlastnili balíky akcií. Jiným výdělečným místem byla horecká cihelna, která měla velmi kvalitní hlínu.

Hégr se na velkostatku projevil také jako dobrý manažer a vlastník, protože postupně modernizoval všechno zařízení v cukrovaru a cihelně. Dále pořizoval stroje na sklízění úrody a obdělávání polí a pro potřeby zámku. Vystavěl zeď kolem zámku, nechal vyměnit okna a dalšími úpravami se ze zámku stalo skutečně reprezentativní sídlo úspěšného podnikatele. Ještě v době hospodářské krize se též Hégr projevil jako velmi solidární člověk, jelikož nechal opravit obecní infrastrukturu a některé horecké stavby. Na svém velkostatku se velmi dobře hospodařil. Zaváděl novinky v oblasti zemědělství do svých chovů hovězího dobytka a sadů. Časem se dokonce na jeho velkostatek jezdili dívat různí odborníci a pracovníci jiných velkostatků, aby následně mohli využít zkušenosti Josefa Hégra.

Paralelně s tím, jak rostl jeho podnikatelský status, se proměnil i jeho styl života. Kromě zámku v Horkách nad Jizerou si ve 30. letech nechal postavit ještě honosné sídlo v Praze – Dejvicích na ulici Kadeřákovská (dnes Kadeřávkovská). Jednalo se o velmi prestižní adresu, neboť zde bydlely osobnosti české kultury, a mnozí další významní podnikatelé. Kromě toho si pořídil automobil. Dále se Hégr staral i o své zaměstnance, například jim koupil dům v Praze – Holešovicích.

Josef Hégr v době druhé světové války mohl podnikat nejen na velkostatku a ve firmě Karlík a spol., a. s., nýbrž se stal předsedou správní rady firmy Orion, továrny na čokoládu a cukrovinky, a. s., a Orion, prodejní akciové společnosti. V nich však působil i německý správce Wilhelm Ullrich, který byl v roce 1942 zvolen do správní rady v cukrovaru Horka. Tím byla zavedena kontrola německými úřady výroba se již orientovala zejména na válečné potřeby Třetí říše.

Po skončení války byl Hégr označen za kolaboranta a byla mu znárodněna firma a cukrovar Horka. V roce 1946 byl zproštěn viny a firma mu byla vrácena, nicméně cukrovar Horka nikoliv. Hégr znovu začal modernizovat a upravovat velkostatek.

Po únoru 1948 však přišel pád. Z velmi úspěšného podnikatele se stal nepřítel komunistického režimu. Firma zanikla, velkostatek byl znárodněn a on sám byl na dva roky poslán do tábora nucených prací a po odpykání „trestu“ byl se svou rodinou vystěhován z pražské vily do Polevska u Nového Boru. Na konci svého života si ještě

podal žádost o revizi svého procesu a dočkal se rehabilitace, i když mu ještě nebyl vrácen majetek.

Josef Hégr byl tedy mimořádnou podnikatelskou osobností, protože podnikal jednak se službami, jednak na velkostatku, přičemž oba typy podnikání byly jen málo propojené. Dále se snažil být mecenášem výzkumu v zemědělství v Horkách nad Jizerou, kam jezdili na návštěvu různí další podnikatelé, aby mohli stejné principy používat i na svých velkostatcích.

Ačkoliv ambicí této práce bylo představit hlouběji manažerské a podnikatelské aktivity Josefa Hégra, soubor pramenů tomu neodpovídal. Jednalo se spíše o skládání střípků, avšak i z nich vyplynulo, že Hégr patřil mezi významné české podnikatele 30. let a v období druhé světové války jeho podnikatelské aktivity dokonce gradovaly.

8. BIBLIOGRAFIE

Prameny

a) nevydané

Archiv bezpečnostních složek, fond: 305-500-2, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, Akciová společnost pro průmysl cukerní a Akciová společnost pro obchod s cukrem, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Archiv bezpečnostních složek, fond: 305-504-3, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, cukrovar Horka, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Archiv bezpečnostních složek, fond: 305-251-1, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, Kanold a Küfferle, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Archiv bezpečnostních složek, fond: 305-500-7, Ministerstvo vnitra, oddělení: VII-C, číslo: VII-C-6241/347-7.VIII. 47-10, Orion, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Anglo-Prago banka, sign.: AB/98/21 - 1945 - Josef Hégr, majitel velkostatku Horky nad Jizerou, datace: 1945, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Pražská úvěrní banka, signatura: ÚV III/1 – 16125, Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., datace: 1923 – 1948, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/45/69 - Josef Hégr – Karlík a spol., datace: 1923 – 1948, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Pražská úvěrní banka, sign.: PÚB/39/66, Prezidium – Karlík a spol., datace: 1923 – 1929, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Pražská úvěrní banka, číslo fondu: PÚB/377, karton 1, datace: 1920 – 1930, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, signatura: ŽB/4105 – 10, cukrovar v Brodcích n. J., národní podnik, Brodce nad Jizerou, datace: 1945 – 1955, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, signatura: ŽB – 5056/5, Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/6263/2 - Filiálka Bratislava, Karlík a spol., datace: 1923 – 1948, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5361/12 - 1945 - 1949 - Hégr Josef, majitel panství Horky nad Jizerou, datace: 1945 – 1949, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/1470/16 - 1947 - Hégrovi Josef a Hana, majitelé panství Horky nad Jizerou, Praha, datace: 1947, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/7449/26 - Informační oddělení Česká mezinárodní dopravní společnost Karlík a spol., a. s., Praha, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Archiv České národní banky, fond: Živnostenská banka, sign.: ŽB/5056/5 - Úvěrové oddělení: Karlík a spol., datace: 1923 – 1948, nestránkováno.

Archiv Hlavního města Prahy, fond: Československá obchodní akademie Edvarda Beneše, číslo fondu: 995, karton: 1, inv. číslo 54, sign.: 15, porady profesorského sboru, datace: 1914 – 1918, nestránkováno.

Archiv Hlavního města Prahy, fond: Československá obchodní akademie Edvarda Beneše, číslo fondu: 9004, karton: 1, inv. číslo 54, sign.: 15, výroční zprávy, datace: 1914 – 1918, nestránkováno.

Archiv Hlavního města Prahy, fond: Sbírka matrik, signatura: TRP 010, matrika oddaných (1920 – 1922), datace: 1922, nestránkováno.

Archiv Hlavního města Prahy, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 8040, Karlík a spol., datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Archiv Hlavního města Prahy, fond: Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, signatura: 704, Komise č. 1 pro zařazování do TNP se sídlem v Praze, datace: 1948 – 1950, nestránkováno.

Horky nad Jizerou, in: *Kronika*, datace: 1918 – 2014, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 192, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 193, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 194, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 195, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 196, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Asekurační spolek průmyslu cukrovarnického, číslo fondu: 567, inventární číslo: 33, karton 6, kniha: 197, cukrovar Horka nad Jizerou, datace: 1923 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Hospodářská skupina průmyslu cukrovarnického, Praha, číslo fondu: 724, karton: 1, datace: 1931, 1939 – 1946, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Hospodářská skupina průmyslu cukrovarnického, Praha, číslo fondu: 724, karton: 2, datace: 1931, 1939 – 1946, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1234, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1235, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 545, sign.: 1236 – 1, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1236 – 2, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1238, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1239, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 546, sign.: 1240, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 595, sign.: 1373, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 595, sign.: 1374 – 2, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 595, sign.: 1376, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 704, sign.: 1662, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 704, sign.: 1663 – 1, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1905 – 1, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1905 – 2, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Jednotný svaz českých zemědělců, Praha, číslo fondu: 276, karton: 1008, sign.: 1911, 1890, datace: 1947 – 1952, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ministerstvo vnitra – I – prezidium, Praha, číslo fondu: 225, karton: 1531, signatura: 225/1531/3, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, signatura: Josef Hégr*1896, Policejní ředitelství – evidence obyvatelstva, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, karton: 3062, signatura: Hégr Josef*1896, datace: 1941 – 1950, Policejní ředitelství, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Státní pozemkový úřad, karton: 3789, signatura: 14, Nostitz-Rieneck, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Státní pozemkový úřad, karton: 3790, signatura: 15, Nostitz-Rieneck, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Státní pozemkový úřad, karton: 3797, signatura: 40, Nostitz-Rieneck, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Státní pozemkový úřad, karton: 3797, signatura: 41, Nostitz-Rieneck, datace: 1918 – 1938, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Svaz československých velkostatkářů, Praha, číslo fondu: 268, inv. číslo: 1256, sign.: V, část Horky nad Jizerou, karton: 148, datace: 1919 – 1943, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Svaz československých velkostatkářů, Praha, číslo fondu: 268, inv. číslo: 1256, sign.: V, část Horky nad Jizerou, karton: 149, datace: 1919 – 1943, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední jednota řepařů, díl I. - II, inv. čísla: 220, 221; karton: 93, cukrovar Horky nad Jizerou, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední jednota řepařů, díl I. - II, inv. čísla: 220, 221; karton: 94, cukrovar Horky nad Jizerou, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední jednota řepařů, díl I. - II, inv. čísla: 220, 221; karton: 95, cukrovar Horky nad Jizerou, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední jednota řepařů, díl I. - II., číslo fondu: 533, inv. číslo: 82, karton 11, Mladoboleslavská (Pojizerská) agencie, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton: 5, datace: 1919, 1939 – 1949, 1951, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton: 6, datace: 1919, 1939 – 1949, 1951, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 25 - 43, karton: 7, datace: 1919, 1939 – 1949, 1951, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, karton: 52, datace: 1935 – 1946, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, karton: 53, datace: 1935 – 1946, nestránkováno.

Národní archiv, fond: Ústřední svaz československé dopravy – dodatky, číslo fondu: 823, II. dopravní skupina, inv. číslo: 120 – 142, karton: 54, datace: 1935 – 1946, nestránkováno.

Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

Osobní pozůstalost Josefa Hégra.

Osobní archiv Miloše Repáně.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 452, karton: 871, cukrovar Horka, datace: 1918 – 1945, s. 95 – 367.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 752, karton: 871, cukrovar Horka, datace: 1918 – 1945, s. 1 – 94.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: Sp XXI – 59, depot: 852, karton: 871, cukrovar Horka, datace: 1918 – 1945, s. 1 – 317.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: A XII – 248, karton: 1156, Karlík a spol., datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: AXXIX – 143, karton: 1500, Karlík a spol., datace: 1918 – 1945, s. 1 – 47.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Krajský soud obchodní, číslo fondu: B – IX – 390, karton: 9250, Praha – Balkán, a. s., v likvidaci, datace: 1925 – 1930, s. 1 – 99.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1945, název: akciové společnosti – stanovy, karton: 1301, datace: 1933 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1945, název: akciové společnosti – stanovy, karton: 1302, datace: 1933 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1945, název: akciové společnosti – stanovy, karton: 1303, datace: 1933 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1945, název: akciové společnosti – stanovy, karton: 1304, datace: 1933 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1945, název: akciové společnosti – stanovy, karton: 1305, datace: 1933 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 2382, název: firemní rejstřík – akciové společnosti, karton: 1603, datace: 1933 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 2382, název: firemní rejstřík – akciové společnosti, karton: 1604, datace: 1933 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 2382, název: firemní rejstřík – akciové společnosti, karton: 1606, datace: 1933 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1530, sign.: II/2, název: obchodní rejstřík – část zvláštní, B /78 – 240/, karton: 507, datace: 1850 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1530, sign.: II/2, název: obchodní rejstřík – část zvláštní, K /1 – 300/, karton: 518, datace: 1850 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1530, sign.: II/2, název: obchodní rejstřík – část zvláštní, K /301 – 470/, karton: 519, datace: 1850 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1645, sign.: II/2, název: obchodní rejstřík – část zvláštní, Ch – K /2 – 75/, karton: 960, datace: 1850 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Obchodní a živnostenská komora v Praze, číslo fondu: 22, inv. číslo: 1645, sign.: II/2, název: obchodní rejstřík – část zvláštní, K /78 – 194/, karton: 961, datace: 1850 – 1949, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 4, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 5, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 6, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 7, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 8, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 9, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 10, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 21, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 27, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 28, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 29, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 37, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 56, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 69, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 70, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, karton: 78, datace: 1918 – 1945, nestránkováno.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 46, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 47, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 48, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 49, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 50, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 61, datace: 1918 – 1945.

Státní oblastní archiv v Praze, fond: Orion, číslo fondu: 25, depot: 853, kniha č.: 62, datace: 1918 – 1945.

Státní okresní archiv Česká Lípa, fond: Místní národní výbor Nový Bor, č. fondu: 950, datace: (1923) 1945 – 1990 (1992), nestránkováno.

Státní okresní archiv Česká Lípa, fond: Místní národní výbor Polevsko, č. fondu: 950, datace: (1923) 1945 – 1990 (1992), nestránkováno.

Státní okresní archiv Česká Lípa, fond: Místní národní výbor Polevsko, č. fondu: 962, datace: 1945 – 1987, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Chotětov, kniha č. 8, datace: 1850 – 1900.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Chotětov, Kronika obce Chotětov, datace: 1850 – 1900.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Chotětov, sčítání lidu – dům č. p. 24, datace: 1880 – 1921, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Horky nad Jizerou, karton: 1, policejní přihlášky, datace: 1933 – 1948, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Archiv obce Horky nad Jizerou, karton: 1, zápisy z rad zastupitelstva, datace: 1933 – 1948, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, Akční výbor národní fronty, karton: 1, datace: 1948 – 1952, Horky nad Jizerou, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, Akční výbor národní fronty, karton: 34, Horky nad Jizerou, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, číslo fondu: 243, sign.: 560, Horky nad Jizerou, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, číslo fondu: 243, sign.: 611, Horky nad Jizerou, datace: 1945 – 1952, nestránkováno.

Státní okresní archiv Mladá Boleslav, fond: Okresní národní výbor v Mladé Boleslavi, číslo fondu: 322, sign.: 502.3, Horky nad Jizerou a Josef Hégr, datace: 1933 – 1948, nestránkováno.

b) vydané

HANEL, Rudolf, *Compass: Deutschösterreich, Tschechoslowakei, Ungarn, Jugoslawien*, Prag, Zagreb, 1922, n. 55.

HANEL, Rudolf, *Compass: Firmenverzelchnis.*, Prag, Zagreb, 1922, n. 55.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1940, s. 826.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1941, s. 777.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1942, s. 826.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1943, s. 830.

HESLO: Česká akciová továrna na čokoládu, dříve Josef Küfferle a spol. (Böhmische Schokoladefabrik, vormals Jos. Küfferle & Co. A.- G.), in: *Compass: Böhmen und Mähren Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1944, s. 790.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1939, s. 472.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1940, s. 450.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1941, s. 461.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1942, s. 491.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1943, s. 182.

HESLO: Josef Hégr, in: *Compass: Personenverzeichnis*, Wien, Compassverlag, 1944, s. 184.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1940, s. 827.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1941, s. 778.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1942, s. 827.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1943, s. 830.

HESLO: „Orion“ prodejní akc. spol. („Orion“ Verkaufs A.- G.), in: *Compass: Böhmen und Mähren Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1944, s. 791.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: : Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1335 – 1336.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1940, s. 824 – 825.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1941, s. 775 – 776.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1942, s. 825 – 826.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1943, s. 828 – 829.

HESLO: Orion, Schokoladewerke A.- G. (Orion, továrny na čokoládu akc. spol.), in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1944, s. 788 – 789.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1337.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.) in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1940, s. 826.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1941, s. 777.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1942, s. 826.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1943, s. 829.

HESLO: Sahnenbonbonsfabrik Kanold & Co. A.- G. (Továrna na smetanové bonbony Kanold a spol. akc. spol.), in: *Compass: Böhmen und Mähren Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1944, s. 790.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: HANEL, Rudolf, *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, 1923, s. 823.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: HANEL, Rudolf, *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, 1924, s. 856.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag Ges. m. b. H., 1925, s. 886.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1926, s. 1069.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1927, s. 1123.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: HANEL, Rudolf, *Compass: Industrie und Handel*, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1928, s. 1768.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1929, s. 1221.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1930, s. 1275.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Industrie und Handel*, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1931, s. 1312.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1932, s. 1273.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1933, s. 1279.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1934, s. 1273.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1935, s. 1286.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1936, s. 1288.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1937, s. 1308.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1938, s. 1289.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1939, s. 1312.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1940, s. 807.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Landwirtschaftliche Zuckerfabriks-Gesellschaft.) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1941, s. 760.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Vereinlandwirtschaftszuckerfabrik Horka) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Protektorat Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1942, s. 809.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Vereinlandwirtschaftszuckerfabrik Horka) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Böhmen und Mähren*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1943, s. 812.

HESLO: Spolkový rolnický cukrovar Horka (Vereinlandwirtschaftszuckerfabrik Horka) Horky nad Jizerou, in: *Compass: Böhmen und Mähren Čechoslovakei*, Prag, Compassverlag, Ges. m. b. H., 1944, s. 773.

Sbírka zákonů a nařízení. Ročník 1945, Praha, Státní tiskárna, 1946.

Literatura

BENEŠ, Luděk, Šlechtické a rolnické cukrovary na Mladoboleslavsku a jejich představitelé, in: STRÍTESKÝ, Hynek (a kol.), *Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci*, Praha, Národní zemědělské muzeum, 2011, 1. vydání. ISBN: 978-80-86874-36-4, s. 69 – 101.

BORÁK, Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu*, Šenov u Ostravy, Tilia, 1998, 1. vydání. ISBN: 80-86101-07-X.

BORÁK, Mečislav – JANÁK, Dušan, *Tábory nucené práce v ČSR 1948 – 1954*, Šenov u Ostravy, Tilia, 1996, 1. vydání. ISBN: 80-902075-4-5.

BRAUDEL, Fernand, *Dynamika kapitalismu*, Praha, Argo, 1999, 1. vydání. ISBN: 80-7203-193-7.

ČAPKA, František – SLEZÁK, Lubomír, *Cukrovarnictví a agrární strana do roku 1938*, Brno, Masarykova univerzita, 2011, 1. vydání. ISBN: 978-80-210-5717-3.

ČAPKOVÁ, Kateřina, *Češi, Němci, Židé?: národní identita Židů v Čechách 1918-1938*, Praha – Litomyšl, Paseka, 2013, 2. vydání. ISBN: 978-80-7432-294-5.

DOSTÁL, Vladimír, *Antonín Švehla*, Praha, Státní zemědělské nakladatelství, 1990, 1. vydání. ISBN: 80-209-0128-0.

DUDEK, František, *Monopolizace cukrovarnictví v českých zemích do roku 1938*, Praha, Academia, 1976, 1. vydání.

DUDEK, František, *Vývoj českého cukrovarnictví do roku 1872*, Praha, Univerzita Karlova, 1974, 1. vydání.

FALTUS, Jozef – PRŮCHA, Václav, *Všeobecné hospodářské dějiny*, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006, 1. vydání. ISBN: 80-245-0499-5.

FROMMER, Benjamin, *Národní očista*, Praha, Academia, 2010, 1. vydání. ISBN: 978-80-200-1838-0.

GERŠLOVÁ, Jana, *Dějiny moderního podnikání*, Praha, Professional Publishing, 2012, 1. vydání. ISBN: 978-80-7431-080-5.

GERŠLOVÁ, Jana, *Kapitoly z dějin podnikání v Československu II, Období po roce 1945*, Karviná, Slezská univerzita, 1994, 1. vydání.

GERŠLOVÁ, Jana – SEKANINA, Milan, *Lexikon našich hospodářských dějin*, Praha, Libri, 2003, 1. vydání. ISBN: 80-7277-178-7.

GERŠLOVÁ, Jana, *Podnikatelské osobnosti 19. a první poloviny 20. století v Evropě*, Karviná, Obchodně podnikatelská fakulta Slezské univerzity, 1994, 1. vydání.

HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel, (ed.), *Republika československá*, Praha, NLN, 2018, 1. vydání. ISBN: 978-80-7422-643-4.

HÁJEK, Jiří, České ekonomické myšlení, in: HOLMAN, Robert a kol., *Dějiny ekonomického myšlení*, Praha, C. H. Beck, 2005, 3. vydání. ISBN: 978-80-7400-641-8, s. 497 – 512.

HOŘEJŠ, Miloš – ŠTOLLEOVÁ, Barbora, III. Hospodářský nacionalismus v čase nacionálního socialismu (1938 – 1945), in: JANČÍK, Drahomír – KUBŮ, Eduard, (eds.), *Nacionalismus zvaný hospodářský*, Praha, Dokořán, 2011, 1. vydání. ISBN: 978-80-7363-351-6.

JANČÍK, Drahomír – ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pivo, zbraně i tvarůžky: podnikatelé meziválečného Československa ve víru konjunktur a krizí*, Praha, Maxdorf, 2014, 1. vydání. ISBN: 978-80-7345-422-7.

JAKUBEC, Ivan (a kol.), *Hospodářský vývoj českých zemí v období 1848-1992*, Praha, Oeconomica, 2008, 1. vydání. ISBN: 978-80-245-1450-5.

JAKUBEC, Ivan – JINDRA, Zdeněk, *Dějiny hospodářství českých zemí: od počátku industrializace do konce Habsburské monarchie*, Praha, Karolinum, 2006, 1. vydání. ISBN: 80-246-1035-3, 978-80-246-1035-1.

JANČÍK, Drahomír, Zásady a průběh znárodnování v roce 1945, in: BALÍK, Stanislav

(a kol.), *Dusivé objetí. Historické a politologické pohledy na spolupráci sociálních demokratů a komunistů*, Praha, Centrum demokratického vzdělávání, 2008, 2. vydání. ISBN: 978-80-7325-158-1, s. 96 – 111.

JECH, Jan, *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Praha, Vyšehrad, 2008, 1. vydání. ISBN: 978-80-7021-902-7.

JINDRA, Zdeněk – JAKUBEC, Ivan (a kol.), *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha, Karolinum, 2015, 1. vydání. ISBN: 978-80-246-2945-2.

JINDRA, Zdeněk – SVÁTEK, František – ŠTAIF, Jiří, *Úvod do hospodářských a sociálních dějin*, sv. 1, Praha, Karolinum, 1997, 1. vydání. ISBN: 80-7184-438-1.

KAPLAN, Karel, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha, R, 1993, 2. vydání. ISBN: 80-901431-0-5.

KROUPOVÁ, Kristýna, *Hospodářský život Hořovic do roku 1945. Diplomová práce*. Praha, Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, 2016. Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.

KUBŮ, Eduard – ŠOUŠA, Jiří (ed.), *Rozmluvy s Antonínem Švehlou a o Švehlovi: Vzpomínky agrárního diplomata Karla Mečíře*, Praha, Karolinum, 2018, 1. vydání. ISBN: 978-80-246-4150-8.

KUBŮ, Eduard – PÁTEK, Jaroslav, a kol., *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*, Praha, Karolinum, 2000, 1. vydání. ISBN: 80-7184-716-X.

KUKLÍK, Jan, *Znárodněné Československo*, Praha, Auditorium, 2010, 1. vydání. ISBN: 978-80-87284-12-4.

LACINA, Vlastislav, *Formování československé ekonomiky 1918-1923*, Praha, Academia, 1990, 1. vydání. ISBN: 80-200-0199-9.

LACINA, Vlastislav, *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*, Praha, Academia, 1984, 1. vydání.

LACINA, Vlastislav, *Zlatá léta československého hospodářství 1918-1929*, Praha, Historický ústav AV ČR, 2000. 1. vydání. ISBN: 80-7286-000-3.

MYŠKA, Milan a kol., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny 20. století*, I. díl, Ostrava, Ostravská univerzita, 2003, 1. vydání. ISBN: 80-7042-612-8.

MYŠKA, Milan a kol., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny 20. století*, II. díl, Ostrava, Ostravská univerzita, 2008, 1. vydání. ISBN: 978-80-7368-476-1.

MYŠKA, Milan, *Podnikatelstvo jako předmět výzkumu*, Ostrava, Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1994, 1. vydání.

MYŠKA, Milan, *Problémy a metody hospodářských dějin. Metodické problémy studia dějin sekundárního sektoru*, Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, 2010, 1. vydání. ISBN: 978-80-7368-751-9.

MYŠKA, Milan, *Rytíři průmyslové revoluce: šest studií k dějinám podnikatelů v českých zemích*, Ostrava, Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1997, 1. vydání. ISBN: 80-7042-477-X.

MYŠKA, Milan, *Šlechta a podnikání v českých zemích v 18. a 19. století (sedm tezí k diskuzi)*, in: BRNOVÁK, Jiří – ZÁŘICKÝ, Aleš, ed., *Šlechtic podnikatelem. Podnikatel šlechticem*, Ostrava, Ostravská univerzita, 2008, 1. vydání. ISBN: 978-80-7368-478-1.

NORRA, Pierre, *Mezi pamětí a historií: problematika míst*, Praha, Cahier du CEFRES, 1998, číslo 10, 1. vydání.

PALACKÝ, František, *Popis králowstwí Českého w jazyku českém i německém*, Praha, Kalve, 1848.

PERNES, Jiří, *Kolektivizace zemědělství v Československu v letech 1948 – 1960*, in: *Forum Historiae*, Praha 2016, roč. 10, č. 1.

POCHE, Emanuel (a kol.), *Umělecké památky Čech I*, Praha, Academia, 1977, 1. vydání.

PRŮCHA, Václav, a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 1. díl, Brno, Doplněk, 2004, 1. vydání. ISBN: 80-7239-147-X.

PRŮCHA, Václav, a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 2. díl, Brno, Doplněk, 2009, 1. vydání. ISBN: 978-80-7239-228-5.

ŘÍHA, Oldřich, *Počátky českého cukrovarnictví*, Praha, Univerzita Karlova, 1976, 1. vydání.

SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10., Boleslavsko*, Praha, Argo, 1997, 3. vydání. ISBN: 80-7203-060-4.

STEINER, Jan – GERŠLOVÁ, Jana, *Kapitoly z dějin podnikání v Československu I, Období do roku 1938*, Karviná, Slezská univerzita, 1992, 1. vydání.

ŠTAIF, Jiří (ed.), *Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání*, Praha, Dokořan, 2007, 1. vydání. ISBN: 978-80-7363-153-6.

ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pod kuratelou Německé říše*, Praha, Karolinum, 2014, 1. vydání. ISBN: 978-80-246-2243-9.

ŠULC, Zdislav, *Stručné dějiny ekonomických reforem v Československu (České republice) 1945-95*, Brno, Doplněk, 1998, 2. vydání. ISBN: 80-7239-005-8.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, *Zlaté časy české reklamy*, Praha, Karolinum, 1999, 1. vydání. ISBN: 80-7184-715-1.

WEBER, Max, Ke vztahu kulturního klimatu k ekonomice, in: *Autorita, etika a společnost*, Praha, Mladá fronta, 1997, 1. vydání. ISBN: 80-204-0611-5, s. 223-285.

Internetové zdroje

Cukrovar Horka [online],
<https://www.geocaching.com/geocache/GC4R9ZP_zanikly-brodecky-cukrovar?guid=88c574b1-d192-4a93-9cb7-1c961575f882>, [cit. 21. září 2018].

Horky nad Jizerou [online], <<http://www.horkynj.cz/historie.php>>, [cit. 27. července 2018].

Chotětov 03 - 17 [online], <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/5957/45>>, [cit. 26. listopadu 2017].

Chotětov 03 - 17 [online],
<<http://ebadatelna.soapraha.cz/pages/MatrikaPage/matrikaId/5960?4>>, [cit. 26. listopadu 2017].

TNP – zařazení osob do TNP, <http://www.totalita.cz/vez/vez_tnp_03.php>, [cit. 23. září 2018].

Zákon 247/48 Sb., <http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-247.pdf>, [cit. 19. října 2018].

Zákony z roku 1946, <<http://www.zakony.cz/zakony/1946>>, [cit. 21. října 2018].

9. PŘÍLOHY

9. 1 Seznam příloh

1. Zbrojní pas Josefa Hégra z roku 1919.

Národní archiv, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton: 3062, signatura: Hégr Josef*1896, nestránkováno, Policejní ředitelství.

2. Cestovní pas Josefa Hégra z roku 1922.

Národní archiv, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton: 3062, signatura: Hégr Josef*1896, nestránkováno, Policejní ředitelství.

3. Osvědčení o státním občanství z roku 1938.

Národní archiv, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton: 3062, signatura: Hégr Josef*1896, nestránkováno, Policejní ředitelství.

4. Horky nad Jizerou v roce 1934.

Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

5. Zámek v Horkách nad Jizerou ve 30. letech.

Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

6. Rodinné foto z Horek nad Jizerou z 30. let.

Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

7. Interiér zámku v Horkách nad Jizerou z 30. let.

Osobní archiv Josefa Hégra (nar. 1957).

8. Zámek v Horkách nad Jizerou zřejmě v roce 1955.

Osobní archiv Miloše Repáně.

9. Statek v Horkách nad Jizerou z roku 1945.

Osobní archiv Miloše Repáně.

10. Fotografie cukrovaru Horka, nedatováno.

Cukrovar Horka [online],
<https://www.geocaching.com/geocache/GC4R9ZP_zanikly-brodecky-cukrovar?guid=88c574b1-d192-4a93-9cb7-1c961575f882>, [cit. 21. září 2018].

1. Zbrojní pas Josefa Hégro z roku 1919.

2. Cestovní pas Josefa Hégra z roku 1922.

Jméno a příjmení *Josef Hégr*
zaměstnání *Průmyslový dělník*
rok, měsíc a den narození *15. 11. 1896*
bydliště *Prácheň, náměstí*
politický okres *Chotěboř*
příslušnost *M. Rakouska*
politický okres *Chotěboř*
rodiště *M. Bolešlav*
politický okres *Kau*
náboženství *Kat.*
stav *svob.*
rodiče *Václav, Janeta, Jindřich*

Popis osoby:

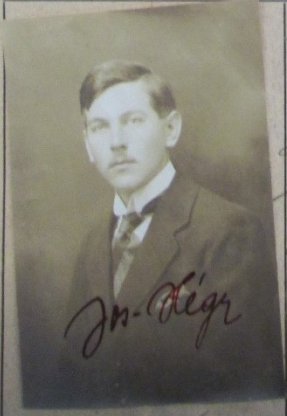
Postava *střední*
vlasý *černí*
ústa *plavá*
vousy *—*
obličej *okrouhlý*
oči *modré*
nos *plavý*
brada *čistá*
zvláštní znamení *—*

Platí k cestě do *2. úst. sp. do Bulharska, Rumunska, Jugosl. a přel.*
na dobu do *22. 12. 1922*
účel cesty *obchodní*

Spolucestující:

m é n o	poměr	dob a a m í s t o n a r o z e n í
<i>Josef Hégr</i>	<i>W</i>	<i>Chotěboř 15. 11. 1896</i>
<i>Janeta Hégr</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
<i>Jindřich Hégr</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
<i>Václav Hégr</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
<i>Janeta Hégr</i>	<i>—</i>	<i>—</i>

Vyhotoveno na základě:
Václav Hégr

3. Osvědčení o státním občanství z roku 1938.

68

Jméno a příjmení Josef Hégr,
povolání velkostatkář stav ženatý
den, měsíc a rok narození 13. března 1896 nábož. římskokatol.
rodiště Chotěboř polit. okres Nové Benádky
příslušnost československá polit. okres kl. Boleslav
bydliště Praha VII. Kadeřákovská 1073.
rodiče Václav Hégr, statkář, a Josefa rozená Lidická.
manžel-ka Hana Hégrová roz. Píclová

Popis osoby:

Postava vyšší
vlasy hnědé
oči modré
nos norm.
vousy —
ústa souměrná
zuby zdravé
zvl. znamení —

Doklady:

Občanská legitimace z žádána.
Osvědčení o státním občanství R-1/317 vyd. dne 12. 19. 38. Polit. exp. v novém Benátkách
Domovský list (potvrzení o domov. přísl.) —
Křestní (rodný list) C. 115 far. z dne 11. 7. 1906 vyd. far. úř. v Chotěboři.
Oddací list C. j. 622 far. Pra. II. den sňatku 9. června 1921
Doklad o vdovství (rozl., rozv.) —
Příhláška bytová ze dne 20. října 1930, Praha - Bubeneč

Vojenský doklad:

Vojenská knížka —
Rok odvodu — hodnost —
Hlášen dne —
Osvědčení (propouštěcí list) —

Hégr
podpis úředníka.

4. Horky nad Jizerou v roce 1934.

5. Zámek v Horkách nad Jizerou ve 30. letech.

6. Rodinné foto z Horek nad Jizerou z 30. let.

7. Interiér zámku v Horkách nad Jizerou z 30. let.

8. Zámek v Horkách nad Jizerou zřejmě v roce 1955.

9. Statek v Horkách nad Jizerou z roku 1945.

10. Fotografie cukrovaru Horka, nedatováno.

